

TAMPEREEN YLIOPISTO

Satu Rätty-Tuominen

VUONNA 85 MANSEROCK –MUSIKAALIN LYHYT OPPIMÄÄRÄ
eli menestystekijät ilmiön takana

Teatterin ja draaman tutkimuksen pro gradu –tutkielma

Kesäkuu 2014

TAMPEREEN YLIOPISTO

Viestinnän, median ja teatterin yksikkö

RÄTY-TUOMINEN, SATU:

UUONNA 85 MANSEROCK MUSIKAALIN LYHYT OPPIMÄÄRÄ

eli menestystekijät ilmiön takana

Pro gradu –tutkielma 84 sivua + 31 liitesivua + kuvia

Teatterin ja draaman tutkimus

Kesäkuu 2014

TIIVISTELMÄ

Tutkielmassani pyrin osoittamaan, että Tampereen työväen teatterin *Vuonna 85 Manserock – musikaalin* menestystekijät olivat moninaiset ja selvittivät syyn ilmiön syntyyn. Kriitikot pitivät musikaalin tarinaa heppoisena ja pyrin vastaamaan heppoisuutta vastaan tutkimalla musikaalin tarinoita Joseph Campbellin luoman sankarin myyttisen matkan ja Janice Radwayn romanttisen kertomuksen teorioiden kautta.

Musikaalia pidettiin nostalgisena ja tamperelaisena. Etsin tutkielmassani eri elementtejä, joista edellä mainitut koostuivat. Pyrin myös osoittamaan, että tamperelaisuus ei ollut suosion tärkein nostalginen menestys-elementti, vaan se oli 1980-lukuun liittyvä nostalgia.

Katsojat ja fanit nostivat Eppu Normaalin, Juice Leskisen ja Popedan musiikin tärkeimmäksi syyksi käydä katsomassa *Vuonna 85:n Manserock –musikaalia*. Laulujen lyriikalla on tärkeä rooli viedä juonta eteenpäin musikaalissa ja jokaisella musiikkinumerolla on oma tärkeä tehtävänsä musikaalin dramaturgiassa. Richard Kislainin teos *The Musical – A Look at the American Musical Theater* antoi eväät näiden tutkimiseen.

Tutkielmani osoitti teorioiden toimivuuden *Vuonna 85 Manserock –musikaalin* dramaturgiassa. Nostin esiin Tommin, Karoliinan ja Pallen kolmiodraaman lisäksi Mauno Pepposen tärkeän kasvutarinan, joka nousee pääosaan koko musikaalin kehyksessä.

Asiasanat: dramaturgia, Eppu Normaali, fani, Juice Leskinen, lyriikka, manserock, musikaali, nostalgia, Popeda, romanttinen komedia, sankarin myyttinen matka, Suokas Riku, Syrjä Heikki, Tampere, tamperelaisuus, Tampereen työväen teatteri, tarina

Vuonna 85 -musikaali onnistuu epäonnistumaan melkein kaikessa

Salihousuja ja pillifarkkuja

Jaakko Vuorenmaa

Tampereen Työväen Teatterin tuore johtaja Riku Suokas päätti ilmeisesti avata valtakautensa varmalla nakilla. Musikaali, joka tapahtuu 1980-luvulla ja jossa soivat tamperelaisten bändien biisit, ei voi olla menestymättä. Jos siis menestystä arvioi ennakkomyynnin valossa.

Itse esitys eli *Vuonna 85 - Manserock-musikaali* on pohjamutia kuopaiseva räkäisy.

Suokkaan ja Heikki Syrjän käsikirjoitus on kasa kliseitä. On kuin tekstiä kirjoitettaessa olisi pääasiassa mietitty, että mitäs kaikkea hauskaa 1980-lukulaista lavalle voisi loihtia.

Niinpä yleisölle tarjotaan muun muassa tiiliskivikännykkä, pillifarkkuja, Torstain neonvärisiä ClubA-vaatteita ja Datsun 100A, joka on esityksen moniulotteisin hahmo.

Puvustus on melkein ainoa osalu, jota esityksessä voi kehua. Tämä siis varauksella, sillä suureksi osaksi talveen sijoittuvan näytelmän hahmot pukeutuvat lähes kaikissa kohtauksissa kesävaatteisiin. Räikeät salihousut ja neonväriset vaatteet, joissa on ripaus Madonnan ja Neumannia, tuovat elävästi mieleen tuon tyylittömän vuosikymmenen.

Musiikkina raikaavat Eppu Normaalin, Juicen sekä Popedan klassikot, ja tasapaksun äänentoiston seasta nousee muutama hyvä laulaja. Johanna Kokko ja Laura Huhutamaa jaksavat laulaa pieniksi jäävissä rooleissaan kauniisti. Myös Jari Leppäsen yksinäinen bodaava portsari olisi ansainnut enemmän kohtauksia.

Päähenkilö Tommi Turmiolana jäykistelevä Sami Hintsanen taas on aivan väärässä roolissa, sillä hän ei saa rakkaudesta riutuvaan hahmonsä minkäänlaista syvyyttä.

Vaikka mies laulaa komeasti, huomio keskittyy lähinnä hänen rockahtavaan haara-asentoonsa, joka vähänkin leveämpänä olisi spa-

Datsun 100A:n päällä 1980-luvun kuteitaan tuulettavat Johanna Kokko ja Sami Hintsanen hakevat tanssijoiden kanssa ehtaa Manserock-tunnelmaa.

Laulava poliisi pamputtaa

Esityksen koreografiaan on haettu inspiraatiota aikakauden musiikkivideoista. Tansseista voi bongaila muun muassa Genesisin ja Michael Jacksonin videoliikkeitä. Muuten musiikkinumerot ovat väärellä tavalla ällistyttäviä, joidenkin kohdalla voi jo puhua pyhäinhäväistyksestä.

Eppujen anarkistinen punklaulu *Poliisi pamputtaa taas* vinkuu tyhmyäkin tyhmemmässä kohtauksessa, jossa kaksi poliisia laulaa ja kylä vain, pamputtaa rosnoja. Imelä pariskunta esittää *Viidestoista yö* -kappaleen katorajasta roikkuvasta sängystä, ja kun hiihtämään lähtevän poliisin sukset varastetaan, hän

laulaa tietenkin "kuka vei porstua-ta porkat".

Niin, se *Mansemusikaalin* tarina. Tyyppi rakastuu parhaan kaverrinsa naiseen, ja kolmas kaveri haluaa rokkitähdeksi. Joka välissä juodaan viinaa.

Vaikka esitys yrittää toisella puoliskolla pyrkiä jonkinmoiseksi tamperelaisten kollektiivisen psyykeen airuksi - lavalla heiluu kaksi Wäinö Aaltosen patsasta ratkomassa kaupunkilaisten riitoja - juttusta jäävät lähinnä mieleen myötähäpeää herättävät vitsintyngät.

Tekijöiden bravauri ovat ennustusvitsit. "Eihän Nokiaan kannata sijoittaa ja Beta voittaa VHS:n." Ensimmäinen vitsi on hauska, loput viisitoista eivät.

Jos jollakulla on lähikuukausi-

na asiaa Tampereelle ja siellä muutama tunti luppoaikaa, menkää käymään Särkänniemessä. Vaikka huvipuisto on kiinni, siellä on silti paljon hauskeempaa kuin tätä panukakua katsoessa.

TONI LEHTINEN

TEATTERI

• Heikki Syrjä ja Riku Suokas: *Vuonna 85 - Manserock-musikaali*. Tampereen Työväen Teatteri, ohjaus Riku Suokas, kappelimestari Pekka Siistonen, lavastus Hannu Lindholm, pukusuunnittelu Marjaana Mutanen, koreografia Tuomo Luhtanen, valosuunnittelu Timo Alhanen. Kantaesitys Tampereella to 7.

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	1
1.1 <i>VUONNA 85 MANSEROCK -MUSIKAALI</i>	1
1.2 TUTKIMUKSESTA JA SEN MENETELMISTÄ	5
2 MITÄ MANSEROCKILLA TARKOITETAAN	10
2.1 MANSEROCKIN HISTORIAA	10
2.2 JUICE LESKINEN	11
2.3 EPPU NORMAALI	13
2.4 POPEDA.....	14
3 LEHDISTÖTILAISUUDESTA FANEIHIN	16
3.1 <i>VUONNA 85 MANSEROCK – MUSIKAALIN ENNAKKOPUFFIT</i>	16
3.2 MITÄ KRIITIKOT SANOIVAT <i>VUONNA 85:STÄ</i>	17
3.3 LOMAKETUTKIMUS TAUSTAKSI.....	21
3.4 YLEISÖ INNOSTUI <i>VUONNA 85:STÄ</i>	26
3.4.1 <i>Tampereen työväen teatterin asiakaspalautteet</i>	26
3.4.2 <i>Vuonna 85:n fanituksesta</i>	29
3 HENKILÖHAHMOT	32
5 TARINOITA JA JUONIA	37
5.1 SANKARIN MYYTTINEN MATKA.....	37
5.1.1 <i>Mikä on sankarin myyttinen matka</i>	37
5.1.2 <i>Tommin matka</i>	38
5.1.3 <i>Maunon matka</i>	40
5.2 ROMANTTINEN KOMEDIA	41
5.2.1 <i>Romanttisen kertomuksen piirteitä</i>	41
5.2.2 <i>Tommi rakastuu Karoliinaan</i>	45
5.2.3 <i>Sivuhenkilöiden tarinat</i>	46
6 LYRIIKKA	49
6.1 LYRIIKAN ETEENPÄIN VIEVÄ VOIMA	49
6.2 <i>VUONNA 85-ORIGINAL -VERSION LYRIIKAT</i>	50
6.3 <i>VUONNA 85 REMIX JA VUONNA 85 REMIX GOLDEN TURBO PLATINUMIN LYRIIKAT</i>	54
7 MUSIIKKI	56
7.1 MUSIIKIN ENERGIA <i>VUONNA 85 MUSIKAALISSA</i>	56
7.2 MUSIIKIN DRAMATURGISET PÄÄELEMENTIT MUSIKAALISSA	58
8 NOSTALGIAA TAMPERELAISEN MIESENERGIAN KAUTTA	60
8.1 TAMPERELAISUUDEN YTIMESSÄ(KÖ?)	60
8.2 MIESENERGIA <i>VUONNA 85:SSÄ</i>	70
8.3 NOSTALGIASTA.....	73
9 LOPUKSI	76
AINEISTO JA LÄHTEET	79
LIITTEET	85

1 JOHDANTO

1.1 *Vuonna 85 Manserock -musikaali*

Riku Suokkaan ja Heikki Syrjän käsikirjoittama ja Suokkaan ohjaama *Vuonna 85 Manserock -musikaali* sai kantaesityksensä 7.9.2006 Tampereen työväen teatterin (myöhemmin TTT) suurella näyttämöllä. Esityksestä povattiin menestystä, mutta tuskin kukaan uskalsi edes toivoa, että sitä tultaisiin kaiken kaikkiaan esittämään 373 kertaa ja saaden 279 375 katsojaa. Keskiarvo esitystä kohden oli 749 katsojaa.¹ *Vuonna 85* on Suomen katsotuin kotimainen musikaali ja TTT:n katsotuin teos teatterin olemassa olon aikana.²

Musikaalin lavasti Hannu Lindholm, pukusuunnittelija toimi Marjaana Mutanen. Kampauksia suunnitteli Mutanen lisäksi Pekka Helynen, *Vuonna 85 Remixissä* myös Pepina Granholm, Emmi Lahtinen ja Satu Latva-Äijö. Musiikista vastasi Eppu Normaali, Juice Leskinen ja Popeda. Kapellimestarina toimi Pekka Siistonen. Koreografioista vastasivat *original* -versiossa Tuomo Luhtanen, *Remixissä* Markku Nenonen ja *GTP:ssa* Reija Väre. Valosuunnittelijana Timo Alhanen ja hänen lisäksi *GTP:ssa* myös Sami Rautaneva. Äänisuunnittelusta ja salimiksauksesta vastasivat Affe Käkilehto ja Jarkko Tuohimaa *originalissa*. *Remixissä* ja *GTP:ssa* tiimissä oli myös Kalle Nytorp. Laulut harjoitutti Pekka Siistonen ja Jari Leppänen. *GTP:n* videosuunnittelu oli Jenni Valorinnan.

Vuonna 85:n musiikista vastasi Alabama House Band Pekka Siistosen johdolla. Hänen soittimensa on kosketinsoittimet. Kokoonpanossa soitti liuta ammattimuusikoita: kitara Louie So ja Jussi Ojanen, basso Teemu Broman, rummut Ari Toikka ja Jani Auvinen, saksofoni Vesa Hyrskykari.

Vuonna 85:n rooleissa nähtiin Sami Hintsanen (yhdessä esityksessä Juha Junttu) Tommina. Karoliinana olivat Johanna Kokko, Kaisa Mattila, Petra Karjalainen ja Emmi Kaislakari. Ellun roolissa olivat Laura Huhtamaa, Helena Rängman, Petra Ahola ja Eriikka Väliahde. Maunon roolissa oli Jari Ahola, Iso G:na Mika Honkanen, Rubana Pentti Helin ja Tapparannan miehenä Ilkka A. Jokinen. Pallena nähtiin Ismo Apell, Mika Eirtovaara, Puntti Valtonen ja Mikko Nousiainen. Jyrki Boy oli Jari Leppänen ja Komisaario Pepposena Antti Seppä. Delilahin roolissa nähtiin Kristiina Hakovirta. Lauri Lutavuorena nähtiin Panu Mikkola.

---

¹ Facebook keskustelu Sari Anderssonin kanssa.

² TTT:n nettisivu <http://www.ttt-teatteri.fi/ohjelmisto/vuonna-85-remix-gtp>

Tanssiryhmässä ja kuorossa nähtiin Panu Hietalahti, Elina Jakowlewa, Maria Jalonen, Salla Juntunen, Jimi Kettunen, Pekka Kettunen, Panu Mikkola, Timo Saari, Iina Saarinen, Katri Liikola, Ninni Martikainen, Anne Naukkarinen, Miika Riekkinen, Erkka-Pekka Tirkkonen, Jaakko Väisänen, Sari Komi, Emmi Kallioniemi, Petra Porspakka, Kalle Suominen ja Timo Saari. Breakdance osuudesta vastasivat Moon Freeze crew: Jimi Kettunen ja Pekka Kettunen.

Vuonna 85 kertoi tarinan Tommista, joka rakastuu Pyynikillä sattumalta Karoliinaan. Kaikkien henkilöhahmojen nimet ja osin myös musikaalin tapahtumat olivat otettu tamperelaisten manserock ikonien Juice Leskisen, Eppu Normaalin ja Popedan, kappaleista. Osa näistä kyseessä olevista kappaleista kuultiin musikaalissa ja loputkin musikaalin kappaleet olivat samoilta tekijöiltä, tuttuja kappaleita kaikki tyynni.

Vuonna 85:stä tehtiin neljä virallista versiota: *Vuonna 85 Manserock- musikaali*, *Vuonna 85 Remix*, *Vuonna 85 Remix Sing-A-Long* ja *Vuonna 85 Remix GTP* eli *Golden Turbo Platinum*. Tässä tutkielmassani käytän sekaannuksien välttämiseksi seuraavia termejä: kun viittaa koko musikaaliin, sen kaikkiin versioihin käytän, lyhennettä *Vuonna 85*. Ensimmäisenä ensi-iltaan tullut versio on *original*, *Vuonna 85 Remix* on *Remix*. *Sing-A-Long* on käytössä, kun viittaa ko. versioon. *GTP* on viimeinen versio.

Vuonna 85-original-versiota esitettiin Ilona -tietokannan mukaan 93 kertaa esityskaudella 2006–07 ja katsojia oli 69 856. Seuraavana vuonna katsojia oli 38 951 ja esityksiä 52. Kaudella 2008–09 esityksiä oli 47, katsojia 35 352. *Remix* -versio keräsi ensimmäisenä vuotenaan 2009–10 64 esitystä ja katsojia 48 742. *GTP*- versiosta ei tietoja Ilona -tietokannasta löydy. Mutta jos vähentää kokonaiskatsojamäärästä 279 375 *originalin* ja *Remixin* katsojamäärän, jää *GTP:lle* katsojia 49 144 ja esityksiä samalla kaavalla tulisi 66 vuosina 2011–12.^{3 4}

Suurimmat erot versioiden välillä löytyvät näytelmän lopuista. *Originalissa* Karoliina valitsee Tommin sijasta juuri vihityn aviomiehensä Pallen. *Remixissä* Karoliina päättää jättää molemmat miehet ja ilmestyy encorena ja aikahyppynä 1990-luvun kersantti Karoliinana lavalle. Naiset saivat Suomessa oikeuden suorittaa vapaaehtoisen asepalveluksen vuonna 1994. *Sing-A-Longista* oli esitys, joissa tietyt kappaleet heijastettiin screenille karaoken tapaan ja yleisöllä oli mahdollisuus laulaa sydämensä kyllyydestä kappaleiden mukana. *GTP:ssä* Karoliina jättää Pallen ja lähtee häistään Tommin matkaan. Versioiden eroista kirjoitan lisää luvussa 5.2.3 Sivuhenkilöiden tarinat.

---

³ http://ilona.tinfo.fi/esitys_tieto.aspx?id=29747

⁴ http://ilona.tinfo.fi/esitys_tieto.aspx?id=31569

GTP:n alku on kuitenkin erilainen. Kun aiemmissa versioissa Palle omistaa jo Alabaman, niin *GTP:ssä* hän on muiden mukana Lokomon pukuhuoneessa ja kertoo sanoneensa itsensä irti ja avaavansa ravintolan. Versioiden kohtausluettelot löytyvät liitteistä 1, 2 ja 3.

TTT:lta *Vuonna 85* loikkasi kesiksi 2012–13 Pyynikin kesäteatteriin, esityksellä *Kuuma kesä 85*. Kesän 2012 ensi-ilta oli 15.6. ja esitystä kävi katsomassa huikeassa 67 esityksessä peräti 54 860 katsojaa. Koska suosio oli suuri, teki Pyynikin kesäteatteri historiallisen päätöksen ja jatkoi samalla esityksellä toisenkin perättäisen kesän. Kesällä 2013 aloitettiin 5. kesäkuuta ja 55 esityksen jälkeen sen oli nähnyt 33 378 katsojaa. Kaikkiaan Pyynikillä oli 122 esitystä ja 88 238 katsojaa. Esitys ei ollut sama kuin TTT:n versio, vaan se oli spin-off – esitys. Tarinan alku oli sama, mutta se kertoi siitä mitä hahmoille tapahtui kesällä 1985. Alkuperäisessä talviversiossa kesän yli hypättiin, aina toukokuun lopusta marraskuuhun. Käsikirjoitus oli Suokkaan, Syrjän sekä Heikki Vihisen käsialaa ja sen ohjasi kaksikko Suokas-Vihinen.

Tammikuun 29. päivä 2014 *Vuonna 85:n* saaga sai jatkoa uudella spin-offilla *Mauno Peppone: elämä, kuolema ja comeback*. Mauno Peppone oli *original* -version kantavia hahmoja ja sai oman esityksensä. Käsikirjoitus ja ohjaus tuttuun tapaan on Riku Suokkaan ja Heikki Syrjän.

Musikaalin menestyksen siivittämänä tehtiin myös *Vuonna 85 Manserock -elokuva*. Sen käsikirjoitti Riku Suokas ja Heikit Syrjä ja Vihinen. Ohjaus oli Suokkaan ja Timo Koivusalon yhteistyötä. Elokuvan tuotti Koivusalo. Elokuva lähti levitykseen peräti 93 kopion voimalla ja se sai ensi-iltansa 25.tammikuuta 2013 ja samaisen vuoden aikana sen näki 165 704 katsojaa.⁵

Kaiken kaikkiaan *Vuonna 85:n* näki 533 337 katsojaa kaikissa sen eri versioissa, mukaan lukien siis Pyynikin kesäteatterin ja elokuvan. Tämä tarkoittaa peräti 10 % kaikista suomalaisista. *Mauno Peppone – elämä, kuolema ja comebackista* ei ole vielä tietoja. Tutkielmassani keskityn ainoastaan TTT:n musikaaliin ja rajaan muut sen ulkopuolelle.

Vuonna 85 on jukebox-musikaali eli musiikki musikaalissa ei ole varta vasten kyseistä teosta varten sävelletty, vaan kuultavat kappaleet ovat jo julkaistuja ja yleensä tunnettuja populaarimusiikin saralta. *Vuonna 85* ei ole biografinen jukebox-musikaali, sillä se ei kerro edes fiktiivisesti bändeistä Eppu Normaali ja Popeda eikä Juice Leskisestä. Käsikirjoittajat Suokas ja Syrjä kirjoittivat *Vuonna*

---

⁵ <http://ses.fi/tilastot-ja-tutkimukset/vuositilastot/kotimaiset-katsojaluvut-2013/>

85:n ensimmäisessä käsiohjemassa, että heille oli selvää, että ”Mansen” keskiössä pitää olla tavallisten ihmisten tarina eikä se saa sijoittua musiikkimaailmaan.⁶

Vuonna 85:stä tuli ilmiö, brändi. Esityksen varjolla myytiin sivutuotteita kuten cd-levyjä, karaoke dvd:itä, lautapeliä, t-paidoista puhumattakaan. *Vuonna 85* keräsi itselleen vankan fanijoukon. Tiivis joukko järjesti omasta aloitteestaan fani-iltoja, joissa he tapasivat musikaalin näyttelijöitä. Facebookissa on vielä olemassa ryhmä faneille ja jäseniä siellä on noin 1500. TTT puolestaan aloitti Kasaribileet, joihin sai pukeutua teeman mukaisesti. Ne järjestettiin esityksen jälkeen, alkuun suuren näyttämön yleisölämpiössä ja lopulta TTT Klubilla. Liput Kasaribileisiin sisälsivät itse esityksen, ruokatarjoilun ja musiikkia, josta vastasi *Vuonna 85:n* Alabama House Band kapellimestari Pekka Siistosen johdolla. Teeman mukaan oltiin vahvasti 1980-luvulla.

Aamulehden torstailiite *Moro* palkitsi *Vuonna 85:n* *Moron* kunniapaidalla, joita jaettiin ”hankkeille, jotka ovat tuoneet kaupungille mainetta tai ovat muuten eduksi kaupunkilaisille.” Tämä tapahtui toukokuussa 2008, kun *Vuonna 85* oli pyörinyt teatterissa vasta kaksi vuotta.⁷ Tammikuussa 2011 *Aamulehti* kirjoitti jutun, jossa arveltiin musikaalin jatkavan vielä syksyllä ja Riku Suokkaalta kysyttiin tietoja, uudistuuko *Vuonna 85* vielä. Mukaan ehdotettiin Pate Mustajärveä, joka itse nauroi asialle.⁸ Mediatutkija Veijo Hietala ei ihmetellyt *Vuonna 85:n* suosiota ja hänen mukaansa 2000-luvun alkuvuosina nähdyt nostalgiaan liittyvät elokuvat Irwinistä ja Rauli Badding Somerjoesta ja ne avasivat teattereille mahdollisuuden tehdä vastaavia musikaaleja, koska ihmiset olivat valmiimpia niiden jälkeen seuraamaan niitä.⁹ *Aamulehden* Seppo Rothin mukaan suosion syynä on sukupolvikokemus. Nuorena koetut musiikkikokemukset on helppo jakaa muiden kanssa musikaalia katsomassa ja palata omissa muistoissa itselle tärkeisiin hetkiin.¹⁰ *Ylen uutiset* tarttuivat myös *Vuonna 85:n* suosioon ja teki asiasta jutun 24.9.2010.¹¹

TTT muisti myös esityksen merkkipaaluja. 100 000 katsoja kukitettiin lavalla maaliskuussa 2008. Lokakuussa 2010 sai 208 500:s katsoja myös kukkia.¹² Yli sata kertaa *Vuonna 85:n* nähnyt Sari Forström kukitettiin myös.

---

⁶ *Vuonna 85:n* käsiohjelma. TTT:n arkisto.

⁷ *Moro* 29.5.2008. TTT:n arkisto.

⁸ *AL*, 14.1.2011. TTT:n arkisto.

⁹ *AL* nettisivut 18.5.2010. Printattu.

¹⁰ *AL*, 17.9.2011. TTT:n arkisto.

¹¹ <http://areena.yle.fi/tv/1284816>

¹² <http://www.ttt-teatteri.fi/ohjelmisto/vuonna-85-remix-gtp>

Viimeistä esitystä 21.12.2012 juhlittiin näyttävästi. Lavalle marssi lainattuja hahmoja, kuten Reksu *Kuumasta kesästä*. Esityksen lopussa lauletti Eppu Normaalin *Vuonna 85* sai poikkeuksellisesti toisen yhtyeen taakseen, ei Alabama House Bandia, vaan Eppu Normaalin. Vain laulaja Martti Syrjä istui katsomossa ja yhtyeen solistina toimi Mauno eli Jari Ahola. Päätösbileissä esiintyi yksi 1980-luvun suurimmista teini-idoleista, Dingon johtajahahmo Neumann.

1.2 Tutkimuksesta ja sen menetelmistä

Kun keväällä 2006 varasin lippuja syksyllä kantaesityksensä saavaan *Vuonna 85 Manserock -musikaaliin*, en voinut tietää minkälainen vaikutus musikaalilla tulisi elämäni olemaan. Opiskelu yliopistossa oli silloin vasta hakuvaiheessa ja nähtyäni *Vuonna 85:n* toisen esityksen olivat opinnot alkaneet viikkoa aikaisemmin. Kävin vuosien varrella katsomassa musikaalin kaiken kaikkiaan 10–15 kertaa, tarkkaa määrää en pysty millään sanomaan, koska en ollut vielä tehnyt päätöstäni tämän tutkielmani aiheesta. Näin jokaisen version vähintään kaksi kertaa, paitsi mukana olin vain yhdessä *Sing-A-Longissa*. Kasaribileissä olin kerran mukana, lähinnä mielenkiinnosta katsomassa, kuinka väki on siellä mukana kasarihengessä ja olivathan he. Päätösbileet 21.12.2012 olivat ikimuistoiset. Paikalla oli paljon *Vuonna 85:n* faneja, ns. tavallisia katsojia ja poikkeuksellisesti TTT lähetti myös kutsuja viimeiseen esitykseen.

Aloitin tutkielmani teon ensin aivan toisesta aiheesta, Tampereen työväen teatteriin liittyvän kylläkin. Tarkoitukseni oli vertailla Riku Suokkaan ja jonkun aikaisemman johtajan (en ehtinyt päättää vielä kenenkä) ohjelmistopolitiikkaa. Aihe oli tavallaan minulle tuttu jo kandidaatintutkielmastani sekä seminaariesitelmästäni. Kandidaatintutkielmani tein näyttelijöiden stressitekijöistä TTT:n *Pähkähullun hotellin* harjoitus- ja esitysvaiheessa. Tekijät olivat samat kuin *Vuonna 85:ssä* eli samat käsikirjoittajat ja sama ohjaaja. Seminaariesitelmäni käsitteli nostalgian roolia TTT:n ohjelmistossa vuosina 2004–2010.

Jonkin aikaa rämmittyäni aiempaa aihettani läpi tein päätöksen, että tekisinkö kuitenkin tutkielmani *Vuonna 85:stä*, koska musikaali tuntui kurkkaavan vahvasti joka nurkan takaa. Päätös oli minulle hyvä, vaikka alkuvaiheessa en osannut vielä kohdentaa mitä *Vuonna 85:stä* haluan tutkia. Matkan varrella asia kuitenkin kirkastui, suurimpana syynä oli tekemäni lomakehaastattelu keväällä 2012. Se antoi ensimmäiset eväät tutkia tarinoita ja syitä menestyksen takana.

Luettuani *Vuonna 85:stä* kirjoitettuja kritiikkejä vahvistui musikaalin, kriitikoiden mukaan, heppoinen tarina pääasialliseksi tutkimuksen kohteeksi. Kuinka kriitikoiden ja haastattelemieni katsojien intressit tarinaa kohtaan voivat olla niin eriävät? *Vuonna 85:stä* tuli ilmiö ja muitakin tekijöitä menestyksen takana oli pakko olla kuin itse tarina. Tuttu musiikki totta kai sekä nostalgia. Luettuani kritiikeistä, että *Vuonna 85* ei ole musikaali, oli luonnollista tutkia *Vuonna 85:n* rakennetta musikaaliteorian kautta. Kun kritiikeissä mainittiin usein myös tamperelaisuus ja miesenergia sekä äijänäytelmä antoivat ne lisää pontta tutkia *Vuonna 85:ttä* sitäkin kautta.

Musikaalit ovat olleet kotimaisella tutkimuskentällä pienessä roolissa. *Vuonna 85:stä* ei ole aiemmin tehty yhtään akateemista tutkielmaa/tutkimusta. Kaisa Paavolainen on Helsingin yliopiston teatteritieteen pro gradussaan *Laulujen dramaturgiset tehtävät kolmen eri aikakauden musikaaleissa. West Side Story, Companyt ja the Phantom of the Opera* tutkinut laulujen dramaturgista tehtävää musikaaleissa. Olen samalla linjalla hänen kanssaan niiden tehtävästä.

Maailmalta löytyy tukuittain musikaalitutkimuksia, mutta ne eivät sovellu omaan tutkielmaani, koska ne eivät ole suomalaisia. Musikaalit tuntuvat olevan marginaalisessa kategoriassa, ehkä niiden kansaa teatteriin sisään vetävän maineen vuoksi. Panostukset musikaaleihin ovat teattereilta kuitenkin valtavia ja niitä ei ole halpaa tehdä. Musikaaleilla on kuitenkin se erityisominaisuus, (kuten myös farsseilla, komedioilla ja muilla takuvarmoilla hittituotteilla) että niiden tuottamat eurot mahdollistavat teattereiden muut, jopa kokeilevat esitykset.

Pyrin tutkielmassani avaamaan *Vuonna 85:n* musikaalisen rakenteen ja sen, istuuko se perinteiseen musikaalin kaavaan. Musiikilla ja laulujen lyriikalla on omat tärkeät tehtävänsä musikaalin dramaturgiassa, niitä ei voi vain sattumanvaraisesti ripotella sinne tänne. Itse tarina, jota ei monen kritiikin mukaan ole, tai se on heppoinen, on yhtä tärkeä. Kuten myös se, kuinka juoni kuljettaa tarinaa. Ohittaa ei myöskään voinut Tamperetta ja tamperelaisuutta, nostalgiaa eikä miesnäytelmää. Fanius saa tietysti myös oman osansa tutkielmassani.

Tutkielmani aineisto ei rajoitu pelkästään omiin muistoihini ja muistiinpanoihini *Vuonna 85:n* esityksistä. Sain toiselta käsikirjoittajalta Heikki Syrjältä kaikkien versioiden käsikirjoitukset CD:llä. Materiaalia oli paljon, koska mukana oli monta harjoitusajan versiota. Mielessäni kävi verrata harjoitusversioita lopullisiin käsikirjoituksiin ja siihen, kuinka muutokset olisivat vaikuttaneet lopulta esitykseen. Käytän tässä tutkielmassani kuitenkin ensi-iltaversioita. *Vuonna*

85:een tehtiin matkan varrella joitakin pieniä muutoksia ilman, että ne näkyvät missään kirjallisessa muodossa. Näitä en voi käyttää, sillä se olisi vaatinut jokaisen esityksen katsomista ja se olisi ollut täysi mahdottomuus.

Sain teatterilta katsottavakseni DVD -tallenteet esityksistä, mutta valitettavasti kuvanlaatu on niissä niin huono, että tallenteet auttoivat lähinnä *Vuonna 85:n* energian muistamisessa.

TTT antoi käyttöni mapilliset media-aineistoa eli kritiikkejä ja muita *Vuonna 85:stä* kirjoitettuja juttuja. Näitä kävin muutamaan kertaan teatterilla selailemassa ja tutkimassa. Materiaalia on teatterilla paljon ja tehtäväkseni muodostui itselleni sopivien aineistojen valinta.

En pitäytynyt pelkästään perinteisissä ja hyväksi havaituissa Aristoteleen ja Freytagin teorioissa juonta ja tarinaa tutkiessani. Vladimir Proppin muoto-oppia kansansatujen rakenteesta kehittäi edelleen Joseph Campbell, joka loi oman kaavansa myyttisen sankarin matkasta. Halusin nähdä, voiko kaavaa käyttää myös näytelmän/musikaalin rakenteen avaamiseen ja löytyykö *Vuonna 85:stä* sankarin matkaa. Kritiikeissä Mauno Pepposen kehitystarina jää täyteen sivuosaan, jopa huomaamatta. Mielestäni koko *Vuonna 85:n* tarina on Maunon, koska hän aloittaa koko esityksen muistelemalla vuotta 1985 ja hän myös päättää sen vuoteen n. 1995. Tämän vuoksi Maunon matka saa erityistarkastelun tutkielmassani.

Kritiikeissä tuli myös vastaan termi musikaalikomedia. Mutta koska *Vuonna 85:n* yksi tarina on Tommin, Karoliinan ja Pallen välinen triangelidraama, mietin, voiko kyse olla romanttisesta komediasta ja kertomuksesta. Janice Radwayn *Reading the Romance* (1991) on hyvin tunnettu teos romanttisesta kirjallisuudesta ja näiden kirjojen lukijoiden vastaanotosta. Radway käytti hyväkseen Proppin kansansatujen kaavaa ja loi niiden pohjalta ideaalisen romanttisen kertomuksen rakennekaavan. Tätä kaavaa käytetään yleisesti romanttisten kertomusten avaamisessa. Radwayhin viittasi myös Ari Hiltunen omassa teoksessaan *Aristoteles Hollywoodissa* (1999), jossa hän avaa elokuvien rakennetta ja tarttuu myös romanttiseen kertomukseen.

Romantisesta komediasta kertovan kirjallisuuden etsintä tuotti hieman päänvaivaa: aluksi en meinannut löytää ensimmäistäkään, kunnes löysin Tamar Jeffers-McDonaldin *Romantic Comedy – Boy meets girl meets genre* (2007). Jeffers-McDonald on tarttunut aiheeseen tiukalla otteella puolustaakseen tätä ”tyttögenreä”. Hänen teos kertoo romanttisen komedian historiasta ja alalajeista ja hän hämmästelee, miksi ko. genrestä ei ole enempää kirjallisuutta.

Robynn J. Stilwellin artikkeli ”Music, Ritual and Genre in Edward Burns’ Indie Romantic Comedies” Stacey Abbottin ja Deborah Jermynin toimittamassa teoksessa *Falling in Love Again – Romantic Comedy in Contemporary Cinema* vahvisti Radwayn luomia kuvia romanttisesta komediasta.

Joseph Campbellin *Sankarin tuhannet kasvot* (1990) jatkaa Proppin luomaa kaavaa ja avaa myyttisten sankareiden matkaa. Sankareita on aina ollut ja tulee aina olemaan ja sankaritarinoiden kaava on sama huolimatta missä päin maailmaa tarina on kerrottu.

Richard Kislainin *The Musical – A Look at the American Musical Theater* (1995) kertoo amerikkalaisen musikaalin historiasta sekä musikaalin rakenteesta. Kislainin teos kertoo seikkaperäisesti, millainen on ideaali musikaalin rakenne ja mitkä komponentit tarvitaan, että saadaan aikaan puhdas musikaali. Hän käy läpi niin musiikin dramaturgisen tehtävän kuin laulujen lyriikoiden merkityksen.

Faniuden sisään pääsemisessä Kaarina Nikusen *Fanikirja* (2006) on oiva opus. Kyseistä asiaa kulttuurintutkimuksen näkökulmasta katsoivat myös Irma Hirsjärvi ja Urpo Kovala artikkelissaan ”Fanius kulttuurintutkimuksen kohteena” Erkki Vainikkalan ja Henna Mikkolan toimittamassa teoksessa *Nyky aika kulttuurintutkimuksessa* (2007).

Arto Jokisen *Panssaroitu maskuliinisuus – mies, väkivalta ja kulttuuri* auttoi avaamaan *Vuonna 85:n* miehiä ja heidän toimintaansa. Kuten myös Jokisen toimittama *Yhdestä puusta – maskulaarisuuksien rakentuminen populaarikulttuureissa*.

Itse tekemäni lomakehaastattelu teatterilla vastasi tarpeeseeni nähdä yleisönedustajia ja kysyä heiltä *Vuonna 85:een* liittyviä kysymyksiä, joilla hain hypoteesilleni vahvistusta. Wikipedian käyttöä lähteenä perustelen sillä, että käyttämäni sivut sisälsivät hyvät viittaukset alkuperäisiin lähteisiin ja ensisijaisten lähteiden käyttö olisi ollut pieniin historiaan liittyvissä viittauksissani epäolennaista.

Vuonna 85:stä tuli minulle lempilapsi. Aivan kuten Urpo Kovala artikkelissaan ”Kokemus, rakenne vai konteksti? Reseptiotutkimuksen vaiheita ja jännitteitä” (2007) muistuttaa, että ”kulttuurin tutkija on väistämättä osa kohdettaan – hän voi olla sitä tavalla, jota ei itse tunnista tai hyväksy.”¹³

---

¹³ Kovala 2007, 189.

Tutkielmastani paistaa väistämättä läpi, että halusin nostaa *Vuonna 85:n* musikaalista arvoa tasolle, jonka se ilmiönä ehdottomasti ansaitsee. Musikaalista tuntui nousevan esiin jatkuvasti uusia piirteitä ja aihe tuntui kiinnostavalta. Jokin raja-alue oli kuitenkin tehtävä ja menestyksen eri tekijät olivat sellainen. Haluan tässä vaiheessa kiittää TTT:n tiedottaja Sari Anderssonia, joka jaksoi vuosien varrella kaivaa minulle tarvitsemiani tietoja.

2 MITÄ MANSEROCKILLA TARKOITETAAN

2.1 Manserockin historiaa

Vuonna 85 olisi jäänyt tekemättä ilman manserockia. Jo 1960-luvulla Tauno ”Tappi” Suojanen järjesti erilaisia musiikkitapahtumia, muun muassa vastaviihityssä Hakametsän jäähallissa (valmistui 1965) oli suuria konsertteja. Ensimmäinen tamperelainen rockbändi, joka pääsi levyttämään oli The Five Comets. Manserockin lippulaivana kuitenkin pidetään Matthewsia. Siinä vaikutti eri kokoonpanoissa esimerkiksi Rale Koivisto, Ippe Kätkä sekä Seppo Tammilehto.¹⁴

1960-luvun lopulla, tarkemmin 1967 perustettiin Tampereen Popteatteri, joka toi nuorisomusikaalit Suomeen. Popteatteria luotsasi Reijo Paukku. Voitettuaan amatööriteattereiden Suomen mestaruuden 1968 Johannes Linnakosken näytelmällä *Laulu tulipunaisesta kukasta*, Popteatteri pääsi edustamaan Suomea Monacon festivaaleille ja toi sieltä voiton kotiin.

Varsinainen pommi putosi 15. elokuuta 1969, kun Popteatteri toi ensi-iltaan Paukun Yhdysvalloista mukanaan tuoman musikaalin *Hair*¹⁵ osana Tampereen teatterikesän ohjelmistoa. Claudena nähtiin Rale Koivisto. Esitykset siirtyivät Sampolasta Tampereen teatteriin ja kiertueet mukaan lukien sitä esitettiin kaikkiaan noin 250 kertaa ja sen näki noin 130 000 katsojaa.¹⁶ *Hair* oli erittäin suuri menestys ja loi pohjaa tuleville nuorisomusikaaleille. Popteatterin *Hair-* musikaalin myötä Tampere hyväksyttiin Suomen rockkartalle.¹⁷

1970-luvulla Tampereelta nousi maineeseen useita yhtyeitä. Alwari Tuohitorven jäsenet ovat jälkikäteenkin vaikuttaneet suomalaisessa musiikkielämässä: Mika Sundquist, Seppo Alajoki sekä jo Matthewsissa mukana olleet Seppo Tammilehto ja jälleen Rale Koivisto. Virtanen yhtyeessä vaikuttivat muun muassa Pertti ”Veltto” Virtanen, Mauri ”Moog” Konttinen, Timo Huovinen ja Kari Holm.¹⁸ 1970-luvun yhtyeistä parhaiten tiedetään ehkä kuitenkin Kaseva. Sen kappaleet, kuten *Striptease tanssija*, *Tyhjää* ja *Kun maailma elää* ovat varmasti tuttuja lähes jokaiselle suomalaiselle.

---

¹⁴ http://www.historia.tampere.fi/manserock/alkutaival_2.html

¹⁵ Käsikirjoitus James Rado ja Jerome Ragni, musiikin sävellys Galt MacDermot.

¹⁶ http://www.tampereenpopteatteriyhdistys.fi/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=16&Itemid=95

¹⁷ http://www.historia.tampere.fi/manserock/alkutaival_3.html

¹⁸ http://www.historia.tampere.fi/manserock/isotpojat_7.html

Kaseva kokoonpanoksi vakiintui Mikko Jokela, Asko Raivio, Tapio ”Tappi” Rauma ja Nils Jokela.¹⁹

Suurena vaikuttavana tekijänä manserockin syntyyn oli Atte Blom, joka yhdessä Otto Donnerin ja Christian Schwindtin kanssa perustivat 1966 Love Recordsin, jonka suojiin moni tuttu tamperelainen musiikintekijä otettiin. Love Recordsin tallissa olivat Juice Leskinen, Kaseva, Mikko Alatalo, Dave Lindholm sekä Kari Peitsamo. Muita tunnettuja artisteja olivat muun muassa Hurriganes, Hector, Pelle Miljoona, Leevi and the Leavings, Pekka Streng, Pekka Pohjola, Tasavallan presidentti, Wigwam, Maarit, Pepe & Paradise, M.A. Numminen ja Rauli ”Badding” Somerjoki. Love Records teki konkurssin 1979.²⁰

Manserock- termi syntyi vuonna 1975, kun Juice Leskisen Coitus Int ja Alwari Tuohitorvi tekivät yhteisen kiertueen manserock- nimikkeen alla.²¹

2.2 Juice Leskinen

Juhani ”Juice” Leskinen syntyi Juankoskella 19.2.1950. Juice saapui 1970 Tampereelle opiskelemaan Kieli-instituutissa englantia ja saksaa. Lempäälän Kuljusta paperit siirtyivät syksyllä 1972 lopullisesti Tampereelle. Juice perusti Max Möllerin, Mikko Alatalon, Harri Rinteen ja Pentti Penninkilammen kanssa Coitus Intin (alun perin Los Coitus Interruptus) ja saivat Love Recordsin levytyssopimuksen ja niin Juicen ensimmäinen levy ilmestyi marraskuussa 1973. Se myi kultaa kesällä 1975.

Kokoonpanossa tapahtui muutoksia, kun Alatalo ja Rinne lähtivät yhtyeestä. Tilalle tulivat Heikki ”Hessu” Jokela ja Eero ”Eetu” Tuominen. 1974 Coitus Int teki läpimurtonsa singleillä *Marilyn* ja *Jyrki Boy*. Menestyssinglejä seurasivat *Juankoski here I come* sekä *Se oli jautaa*. Kokoonpanossa tapahtui jälleen kun Möller ja Rinne lähtivät ja tilalle tulivat Jukka ”Juke” Aronen ja Juuso Nordlund. Seuraava, ja Coitus Intin viimeiseksi jäänyt, levy *Per Vers, runoilija* myi sekin kultaa. Nimikappaleen lisäksi *Panomies*-kappale löysi tiensä *Vuonna 85:een*. Yhtye hajosi heinäkuussa 1975.

---

¹⁹ http://www.historia.tampere.fi/manserock/isotpojat_6.html

²⁰ http://fi.wikipedia.org/wiki/Love_Records

²¹ http://www.historia.tampere.fi/manserock/isotpojat_2.html

Ennen Juice Leskinen Slamia Juice soitti erilaisissa kokoonpanoissa, kuten Juice-yhtyeessä. 1976 julkaistu *Keskitysleirin ruokavalio* sisälsi *Luonas kai olla saan* kappaleen. Mikko Alatalon kanssa hän julkaisi LP:n *Juice ja Mikko*. Soolona Juice julkaisi syksyllä 1975 kappaleen *Syksyn sävel*, josta oli tuleva yksi Juicen tunnetuimmista kappaleista.

Juice Leskinen Slamin kokoonpano muuttui jatkuvasti vuosina 1977–1981, ainoana alusta asti mukana oli Eero ”Safka” Pekkonen. Juice Leskinen Slam julkaisi yhteensä viisi levyä, joista 1980 julkaistu *XV yö (Tauko III)* sisälsi muuan muassa kappaleet *Viidestoista yö* ja *Mene kotiin*. Slamin lopetettua syyskuussa 1981, Juice perusti Juice Leskinen Grand Slamin. Siitä tuli Juicelle kaikkein rakkain kokoonpano. Grand Slam oli täynnä huippumuusikoita ja Juicelle se oli ”taikakokoonpano”. Rummuissa Vesa Sytelä ja kosketinsoittimissa Ila Loueranta, he jatkoivat Slamista. Uusina mukaan tulivat Antti Tammilehto basson varteen, Anssi Tikanmäki kosketinsoittimiin ja kitaristiksi nuori Hannu ”Puntti” Valtonen. Grand Slamin kanssa Juice teki yhteensä yhdeksän levyä, joista *Yölento* (1986) oli myydyin. Se sisälsi kappaleet *Kaksoiselämää* ja *Rakkauden ammattilainen*. *Kaksoiselämää* palkittiin vuoden iskelmä- Emmalla 1986. *Eesti (on my mind)* löytyi 1983 ilmestyneeltä *Boogienteorian alkeet-* levyltä, kuten myös *Tampereen aamu*. Suomalaisen rakastama *Musta aurinko nousee on Pyromaani palaa rikospaikalle*, 1985, sisältää. Samaiselta levyltä löytyvät myös *Mimosan hipiä* ja *Pyhä toimitus*. 1990 ilmestyneeltä *Sinä* -levyltä löytyy *Iso Gee*.

1990-luku oli Juicelle musiikkitoiden lisäksi kirjallisen tuotannon aikaa. Hän sanoitti muille artisteille, hän kirjoitti runoja, suomensi, kirjoitti lastenkirjoja sekä kirjoitti artikkeleita eri lehtiin ja antologioihin. Juice Leskinen tunnetaan varsin nokkelasta kielenkäytöstä, joka sisältää paljon eri merkityksiä. Tampereen pormestari Anna-Kaisa Ikonen puhui Tampereen yliopiston tohtoripromootiossa (5.–7.6. 2014) Tampereen raatihuoneelta pitämässään puheessa ”Puhe auringolle” Juicen kappaleesta *Musta aurinko nousee*. Mielestäni se oli kaunis kunnianosoitus kaupunkimme verbaalilykkille.²² Juicen sanankäyttö ja musiikillinen lahjakkuus eivät jääneet huomaamatta. Hän sai Erikois- Emman 1983, Tampereen kaupungin säveltäjätaidepalkinnon 1985, valtion säveltaidepalkinnon 1989, Tampereen kaupungin kirjallisuuspalkinnon 1992 ja Suomen runoilijaliiton Vuoden runoilijapalkinnon 1994. Juicelle itselleen tärkein oli hänen saamansa

---

²² Satuain paikalle sattumalta ja jäin kuuntelemaan.

ensimmäinen Juha Vainion sanoittajapalkinto vuonna 1991. Juice Leskinen kuoli sairauteen 24. marraskuuta 2006 Tampereella.^{23 24} Hän kuitenkin ehti nähdä *Vuonna 85:n* ennen kuolemaansa.

2.3 Eppu Normaali

Eppu Normaalin ensimmäinen julkinen esiintyminen tapahtui 1977 rockin SM-kisoissa Tampereella. Voittoa ei tullut, mutta tuomariston jäsen Juice Leskinen halusi yhtyeelle kunniamaininnan. Eppu Normaalin kokoonpano on pysynyt lähes samana alkuajoista lähtien. Veljekset Martti (laulu) ja Mikko ”Pantse” (kitaristi) Syrjä, heidän serkkunsa Aku Syrjä (rummut) sekä Juha Torvinen (kitaristi). Basisti Mikko Saarela lähti yhtyeestä 1979 ja hänen tilalleen tuli Mikko Nevalainen. Hänen paikkansa otti 1989 Sami Ruusukallio.

Ensimmäinen levy *Aknepop* ilmestyi 1978. Epe Helenius otti yhtyeen suojiinsa juuri perustettuun Poko Recordsiin. *Vuonna 85:n* kappalerepertuaariin tältä levyltä pääsi *Diggaan itseäni*. Eppu Normaali on sen jälkeen julkaissut 14 studioalbumia, useita kokoelmia että livelevyjä. *Aknepopin* tunnetuin kappale on *Poliisi pamputtaa taas*. Albumi *Maximum Jee&Jee* sisältää kappaleet *Jee jee*, *Pidetään ikävää* ja *Njet njet*.

1982 ilmestynyt *Tie vie* sisälsi *Murheellisten laulujen maan*. Eppu Normaalin suurinta kulta-aikaa hittikappaleiden suhteen olivat vuodet 1984 – 1990. *Rupisien riimejen, karmeiden tarinoiden* kappaleet *Nyt reppu jupiset riimisi rupiset* ja *Pimeyden tango* kuultiin *Vuonna 85:ssä*. Seuraava levy, 1985 ilmestynyt *Kahdeksas ihme*, sisältää musikaalin nimikappaleen *Vuonna 85* lisäksi *Tien päällä taas*, *Voi kuinka me sinua kaivataan*, *Kitara, taivas ja tähdet* sekä *Vihreän joen rannalla*. Seuraavana vuonna ilmestyneestä *Valkoisesta kuplasta* TTT:n lavalle pääsi *Joka päivä ja joka ikinen yö*. 1988 ilmestynyt *Imperiumin vastaisku* oli myös hittejä täynnä: *Näin kulutan aikaa*, *Linnunradan laidalla* ja *Baarikärpänen*. Eppu Normaalin ehkä suurin hitti *Tahroja paperilla* ilmestyi albumilla *Historia suurmiehiä*, 1990. Näiden jälkeen ilmestyneistä albumeista ei *Vuonna 85:een* otettu kappaleita. Huomattavaa kuitenkin on, että singlen b-puolena ilmestynyt *Ruba*, 1982, pääsi levyille vasta 2011 julkaistuun *Mutalaan*.

---

²³ http://fi.wikipedia.org/wiki/Juice_Leskinen

²⁴ http://www.historia.tampere.fi/manserock/isotpojat_1.html

Vuonna 1993 julkaistun *Studio etanan* jälkeen kului peräti 11 vuotta ennen seuraavaa studioalbumia, *Sadan vuoden päästäkin* julkaistiin siis 2004. Saman vuoden elokuussa Eppu Normaali teki suomalaista rock-historiaa, kun Tampereella Ratinan stadionilla pidetty konsertti myytiin loppuun, yleisöä paikalla oli huikeat 30 000. Kansa ei ollut hylännyt suosikkiaan.

Juice Leskisen tapaan, on laulujen lyriikalla ollut vahva merkitys Eppu Normaalin menestyksessä. Martti Syrjä sai 1997 Juha Vainio – sanoittajapalkinnon ja 2004 hänelle myönnettiin Reino Helismaa – palkinto. Emma-pystin Eppu Normaali pokkasi 1986 ja Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän Suomi-palkinnon yhtye sai 2009 merkittävästä taiteellisesta urastaan.^{25 26}

2.4 Popeda

Ikurin turbiiniksi kutsuttu Popeda perustettiin 1977 Pate Mustajärven ja Ilpo Ainialan toimesta. Aivan kuten Eppu Normaalinkin, otti Epe Helenius Popedan talliinsa. Popedassa on kokoonpano vaihtunut useasti, ainoa alkuperäinen jäsen tällä hetkellä on laulaja Mustajärvi. Ensimmäisessä kokoonpanossa olivat mukana Mustajärven ja basisti Ainialan lisäksi Arwo Mikkonen kitarassa, Ari ”Jatsi” Puukka myöskin kitarassa ja rummuissa Kai Holm. Ensimmäinen pitkäsoitto *Popeda* julkaistiin 1978 ja *Vuonna 85:n* kannalta sen tärkein kappale oli *Mauno soittaa stereoo*. 1979 basson varteen tarttui Risto ”Eebo” Lehtinen. Allekirjoittanut ei voi olla mainitsemasta, että kyseinen herra oli minun luokanvalvojani Kangasalla, Suoraman ala-asteella, sattumoisin vuonna 1985! *Rasvaa koneeseen* ilmestyi 1980 ja nimikappale päättyi myös TTT:n musikaaliin. Jyrki Melartin tuli Lehtisen tilalle, tämän keskittyttyä opettajan opintoihin. 1981 julkaistiin *Hullu koirat* ja se sisältää kappaleen *Ellu*, *Vuonna 85:n* henkilöhahmon esikuvan. Ari Puukka oli jäänyt pois yhtyeestä ja Popeda sai riviensä vahvistukseksi Costello Hautamäen. Hän on edelleen Popedan kitaristi. Kaunis balladi *Yö* sisältyi 1982 ilmestyneeseen *Mustat enkelit* albumille. 1983 syntyi *Kaasua...* albumi. Kosketinsoittaja Eero ”Safka” Pekkonen tuli yhtyeeseen mukaan. *Kaasua...* sisälsi yhden Popedan suurimmista hiteistä *Kaasua, komisaario Pepposen*. Rummuissa Kari Holm korvasi veljensä Kain. *Harasoo* ilmestyi kauppojen hyllylle 1984. *Palle and the boys*, *Sukset (vaikeata tämä hiihtäminen)* ja *Matkalla Alabamaan* olivat *Vuonna 85:ssä* merkittävässä rooleissa. Myös albumilta *Pohjantähden alla*, 1985, kolme kappaletta päättyi musikaaliin: *John Holmes*, *Tää*

---

²⁵ http://fi.wikipedia.org/wiki/Eppu_Normaali

²⁶ http://www.historia.tampere.fi/manserock/uusiaalto_1.html

on se yö ja Popedan suurin hitti *Kuuma kesä*. Pian levyn ilmestymisen jälkeen Pekkonen jätti yhtyeen.

Popeda koki kovia helmikuussa 1986, kun Arwo Mikkonen tuupertui kesken soundcheckin Tampereella legendaarisessa Cabaret Oscar-yökerhossa ja menehtyi synnynnäiseen sydänvikaan. Popedan hajoaminen oli tapauksen johdosta vaakalaudalla, mutta Mikkosen vaimo sai muut puhuttua jatkamaan.²⁷ Mikkosen kuoleman jälkeen Popedaan liittyi kitaristiksi Timo ”Törrö” Tapaninen ja kosketinsoittimiin tuli Jukka ”Jukkis” Järvinen.

Vuonna 85:ssä kuultu *Punaista ja makeaa* löytyy albumilta *Svoboda*, 1992. Samalta levyltä *Vuonna 85:een* saatiin myös *Mää ja Tapparän mies*, josta Tapparän mies on saanut nimensä. *Irmeli* on Tapparän miehen entinen vaimo. *Remix-* versiossa kuultu *Kersantti Karoliina* on myös samalta levyltä. 1994 ilmestyneeltä *H.Ö.N.Ö* -albumilta kappale *Tahdotko mut tosiaan* oli myös mukana musikaalissa. Popeda julkaisi 1999 *Vieraisa* – nimisen albumin ja Eppu Normaalin *Ruba* on yksi kyseisen levyn kappaleista. 2005 ilmestyi *Häkää!* Siitä ei otettu *Vuonna 85:een* kappaleita, mutta se sisältää *Mauno and the boysin*, joka on mielestäni tavallaan jatkoa *Mauno soittaa stereo* ja *Palle and the boys* kappaleille. Kyseiseltä albumilta löytyy myös *Ostin desoton*, jossa kerrotaan myös Datsun 100A:sta, autosta, jolla *Vuonna 85:n* Tommi Turmiola ajelee.

Popeda on tähän mennessä julkaissut 19 studioalbumia ja useita kokoelmia. Nykyinen kokoonpano on pysynyt samana vuodesta 2008 asti ja Mustajärven, Hautamäen ja Melartinin lisäksi siinä soittavat kosketinsoittimissa Pate Kivinen ja rummuissa Lacu Lahtinen.^{28 29}

---

²⁷ http://fi.wikipedia.org/wiki/Arwo_Mikkonen

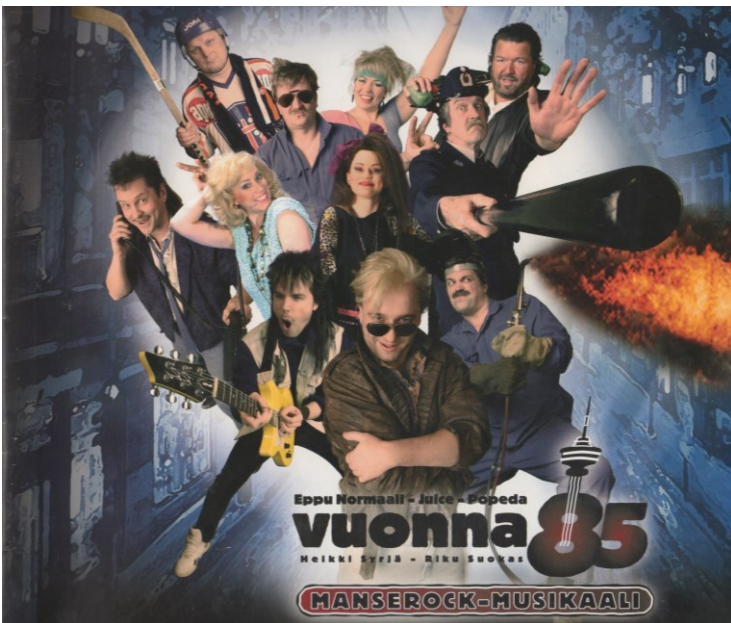
²⁸ <http://fi.wikipedia.org/wiki/Popeda>

²⁹ http://www.historia.tampere.fi/manserock/uusiaalto_5.html

3 LEHDISTÖTILAISUUDESTA FANEIHIN

3.1 Vuonna 85 Manserock – musikaalin ennakkopuffit

Maaliskuun 14. päivä 2006 pidettiin Tampereen työväen teatterilla lehdistötilaisuus, jonne saapui median edustajia sankoin joukoin. Kiinnostuksen suurimpana kohteena oli *Vuonna 85*. Lehdistä saatiin sen jälkeen lukea, kuinka tekijät odottavat musikaalin ensi-iltaa. TTT:n silloinen markkinointi- ja myyntipäällikkö Reijo Tallgrén kertoi Tampereen Talousalueen Yritysviestin haastattelussa, että uskoo *Vuonna 85:n* räjäyttävän pankin. Eikä hän näin jälkikäteen arvioiden väärässä ollut.³⁰ Pian alkoi katukuvassa ja lehdissä näkyä *Vuonna 85:n* mainoksia: 1980-luku odotti katsojiaan.

Kuva 1. Mainoskuva.

Media, lähinnä paperinen media, otti TTT:n lehdistötilaisuuden tosissaan, sillä sen jälkeen ilmestyi kymmeniä ennakkopuffeja niin sanoma- kuin aikakauslehdissäkin. *Vuonna 85* oli tapaus jo ennen harjoitusten alkua. Ilmeisesti tämän tyyppiselle kotimaiselle jukebox-musikaalille oli tilausta, ei siitä muuten olisi kirjoitettu ennakkoon niin paljoa. Myös Riku Suokkaan johtajapestin aloitus kiinnosti, minkälainen olisi TTT:n uuden johtajan ohjelmistopolitiikka. *Kansan Uutiset* otsikoi: ”Uuden johtajan kausi alkaa vahvasti”. Kyseessä olevan lehden toimittaja Sirpa Koskinen epäili

---

³⁰ Tampereen Talousalueen Yritysviesti, 2006/4, TTT:n arkisto

myös, että ”aiheensa puolesta on ainekset kassamagneettiin”.³¹ *Uutispäivä Demarin* mukaan ”Suokas aloittaa ylpeällä ohjelmistolla”.³²

Ilta-Sanomien Jussi Niirasen jutussa tuli minulle yllätys: haastattelussa Pate Mustajärvi kertoo olleensa Lokomolla hitsaajana ennen musiikkiuraansa. Juice Leskinen ei osannut kertoa millainen Tampere oli 1980-luvulla, koska oli jatkuvasti tien päällä.³³

Ylen Radio Suomi teki aiheesta radiopuffin, jossa Suokas kertoi toivovansa *Vuonna 85:stä* kassamagneettia. Pate Mustajärvi ihmettelee 1980-luvun farkkumuotia, mutta siitä huolimatta musiikkia tehtiin tosissaan, Juice Leskinen puolestaan ei myöntänyt muistelevansa aikaa nostalgisena aikana.³⁴ Lähempänä ensi-iltaa *Ykkösen Aamu-tv* muistutti *Vuonna 85:n* lähestyvistä kantaesityksestä.³⁵

Vuonna 85 merkityksestä suomalaisessa teatterikentässä kertoo paljon, että valtakunnan pääuutislähetys eli *TV1:n TV-uutiset ja sää 20:30* teki aiheesta 2 minuuttia 35 sekuntia kestävä juttu kantaesityksen käynnissä ollessa.³⁶ *MTV3:n Kymmenen uutiset* ehti samaisena iltana myös uutisoimaan aiheesta, kuten teki *TV1:n Kulttuuriuutisetkin*.^{37 38}

Koska *Vuonna 85:stä* uutisoitiin ennakkoon paljon ja näkyvästi, oli TTT:lla näytönpaikka lunastaa odotukset. Nyt tiedetään, että yleisö otti musikaalin omaksi rakkaakseen.

3.2 Mitä kriitikot sanoivat *Vuonna 85:stä*

Ensi-illan jälkeen ilmestyivät kymmenet kritiikit *Vuonna 85:stä*. Kaikkia en tutkielmaani voinut valita, koska tämä ei kritiikkien kritiikki. Poimin satunnaisesti TTT:n arkistosta kritiikkejä, jotka saavat yhdessä edustaa kaikkia muitakin kritiikkejä. Otokseni oli mielestäni melko hyvä, sillä asiat kritiikeissä alkoivat kiertää samaa kehää, uusia näkökulmia ei näiden valitsemieni joukosta enää

---

³¹ *Kansan Uutiset*, 15.3.2006, TTT:n arkisto.

³² *Uutispäivä Demari*, 15.3.2006, TTT:n arkisto.

³³ *IS*, 15.3.2006. TTT:n arkisto.

³⁴ *Yle, Ajantasa* 15.3.2006, klo 14:03. Litterointi ohjelmasta, TTT:n arkisto.

³⁵ *TV1 Ykkösen aamu-tv*, 31.8.2006, klo 05:55. Litterointi, TTT:n arkisto.

³⁶ *TV1 TV-uutiset ja sää*, 7.9.2006, klo 20:30. Litterointi, TTT:n arkisto.

³⁷ *MTV3 Kymmenen Uutiset*, 7.9.2006, klo 22:00. Litterointi TTT:n arkisto.

³⁸ *TV1 Kulttuuriuutiset* 7.9.2006, klo 23:05. Litterointi TTT:n arkisto.

löytynyt. Täysin tarkoituksella otin mukaan vain *Turun Sanomien* kritiikin sekä luonnollisesti Tampereen alueen päälehden *Aamulehden* kritiikit.

Turun Sanomien kritiikki 9.9.2006 *Vuonna 85:n* kantaesityksen jälkeen on ollut kaikessa vihassaan jo koominen legenda musikaalin kanssa tekemisissä olleiden keskuudessa. Toni Lehtisen mielestä mikään osatekijä musikaalissa ei onnistunut, paitsi puvustus ehkä varauksella sekä kolme näyttelijää: Johanna Kokko Karoliinana, Laura Huhtamaa Elluna ja Jari Leppänen Jyrki Boyna. Lehtinen on minun mielestäni kritiikissään jopa asiattoman ilkeä, vaikka kauniita ja nokkelia sanankäänteitä käyttääkin. Tuntuu, että Lehtistä ällöttää koko 1980-luku sekä Sami Hintsanen. Lehtinen tuntui myös vihaavan sekä kliseitä että *Vuonna 85:n* naiiviutta. Tarinaakaan ei ole. Onneksi sentään Särkänniemi on mieluinen, talvellakin. Hänen koko kritiikkinsä on luettavissa tutkielmani aluksi.³⁹

Aamulehden Jussi Suvanto ei pitänyt *Vuonna 85:ttä* näytelmänä, vaan nostalgiapakettina. Suvanto nostaa esiin monia hyviä asioita, kuten avoimen junttiuden ja äijämeiningin. Hannu Lindholmin lavastus ja Marjaana Mutasen puvustus saivat estottoman kehun. Kunnan tarinaa ei Suvannon mielestä ole, eikä henkilöhahmojen kehittelyyn ole panostettu. Lopuksi Suvanto toteaa, että musikaalista nauttii enemmän, jollei odota muuta kuin showta.⁴⁰

Ilkan kriitikko Tero Hautamäki kritisoi myös musikaalin tarinan ohuutta, mutta piti *Vuonna 85:ttä* tavallaan kunnianosoituksena manserockille. Hautamäki tarttui kritiikissään musikaalin joka osa-alueeseen ja hän tuntui tykkävän koko konseptista: musikaalin ja komedian risteytyksestä.⁴¹

Pertti Julkunen *Etelä-Suomen Sanomista* oli kritiikissään tamperelaisuuden puolella, samoin hän oli täysin rinnoin musiikin pauloissa. Mutta: se tarina oli hänenkin mielestään ”äimän käeksi lyövän kökkö”. Perinteinen kolmiodraama ei tuntunut tarjoavan kritikoille mitään.⁴²

Samalla linjalla jatkaa *Karjalaisen* Katri Kekäläinen: ”-- juonentekele on jo niin köykäinen, että mieltäisin sille kernaasti uuden määritelmän.” Kekäläinen nostaa kritiikissään esille tutkielmani kannalta kolme tärkeää osa-aluetta: miesnäytelmän, parodian ja kriitikon iän suhteutettuna vuoteen

---

³⁹ *TS*, 9.9.2006. TTT:n arkisto.

⁴⁰ *AL*, 9.9.2006. TTT:n arkisto.

⁴¹ *Ilkka*, 9.9.2006. TTT:n arkisto.

⁴² *E-S S*, 9.9.2006. TTT:n arkisto.

1985. Tämä koskee myös musikaalin katsojia: voiko vuonna 1985 lapsuuttaan viettänyt (tai vielä silloin syntymätön) kokea nostalgisia tunteita vuotta 1985 tai koko 1980-lukua kohtaan? Tähän palaan tarkemmin luvussa 8.3 Nostalgiaista.⁴³

Koillis-Hämeen Risto Hakola aloitta kritiikkinsä juuri siten, miten ei koskaan pitäisi tehdä: ”Kun on itse kirjoittanut musiikkinäytelmän (Reteesti vaan) käsikirjoituksen, ei ole helppoa arvioida toisten tuotoksia julkisesti: jos haukkuu, niin luulevat – mitä luulevat.” Hän on lukenut tarkasti muita kritiikkejä ennen omansa kirjoittamista, koska kertoo niistä avoimesti ja yhtyy ajatuksiin. Hän on kuitenkin ainoa, joka tarttui siihen, että onko uskottavaa, jos näytelmä sijoittuu vuoteen 1985 ja musikaalissa on mukana sen jälkeen tehtyjä kappaleita.⁴⁴

Iltä-Sanomien Teemu Ojalan kritiikki oli mielestäni vain pintaraapaisu musikaalista. Hänen mielestään musiikki soi hyvin ja musikaalin vetreä kornius ja kömpelyys ovat harkittua. ”Rakkauskiemurat” tarkoittanevat itse tarinaa, ne eivät jaksa kannattaa toista puoliaikaa. Nostalgiahoukkuja hän kehui.⁴⁵

Mia Palokallio *Maaseudun Tulevaisuudesta* hurmaantui *Vuonna 85:n* nostalgiaista ja mauttomuudesta. Hän piti käsikirjoituksen koukuista, jotka saavat hymyn aikaan muistellessa 1980-lukua. Hän nosti myös Alabama House Bandin musikaalin sieluksi ja hengeksi. Ohuesta tarinasta Palokalliokin kirjoittaa, perinteinen kolmiodraama ”on tässäkin musikaalissa ihan sivuseikka.” Oletuksena on siis, että musikaalin sallitaan olevan kevyt, ohut ja tuttu.⁴⁶ Tästä puhui myös Popedan Pate Mustajärvi *Ylöjärven Uutisten* jutussa: ”Jukebox-musikaalin idea on, että ihmiset tuntevat biisit.”⁴⁷

Seuran, Eeva ja et-lehden jutut eivät ole täysipainoisia kritiikkejä, vaan lehtien kulttuuri- tai menosivuilla olleita ”tätäkin on tarjolla”-kritiikkejä. Jokainen kirjoittaja kritisoi musikaalin tamperelaisuutta, joka ei aukene muille kuin tamperelaisille. Nostalginen musikaali, jonka musiikki ja puvustus toimivat, mutta tarina/juoni on löysä.^{48 49 50}

---

⁴³ *Karjalainen*, 14.9.2006. TTT:n arkisto.

⁴⁴ *Koillis-Häme*, 11.9.2006, TTT:n arkisto.

⁴⁵ *IS*, 16.9.2006. TTT:n arkisto.

⁴⁶ *Maaseudun Tulevaisuus*, 22.9.2006. TTT:n arkisto.

⁴⁷ *Ylöjärven Uutiset*, 1.2.2006. TTT:n arkisto.

⁴⁸ *Seura*, 2006/38. TTT:n arkisto.

⁴⁹ *Eeva*, 2006/10. TTT:n arkisto.

Anneli Kanto *Teatteri*-lehdestä on tarinasta aivan toista mieltä kuin edellä olevat. Hänen mielestään *Vuonna 85* on musiikkiin kirjoitettu koominen teksti ja se toimii hyvin. Hän kirjoitti musikaalin lähtökohdasta eli valmiista musiikista sanoituksineen. Kanto ei käytä sanaa jukebox-musikaali, mutta siitä on kyse. Esiin nousee musikaalille elintärkeä seikka: laulut nousevat tilanteista ja kuljettavat tarinaa. Kanto tarttuu myös syvään tamperelaisuuteen, äijäenergiaan sekä musikaalin iloisuuteen ja kekseliäisyyteen. Musiikin tuomat vahvat tunteet ja muistot saavat Kannon kritiikissä tärkeän osan, kuten myös nostalgia. Kanto nostaa *Vuonna 85:n* merkityksestä tärkeän asian: jos musikaaleja kerta tehdään, niin miksipä ei omaa, kotimaista, jopa paikallista, oman aikamme lauluja ja kertomuksia. Tässä on mielestäni erinomainen oivallus *Vuonna 85:n* merkityksestä ja syistä, miksi se menestyi niin hyvin: se ei ollut ulkomaalainen musikaali (vaikkakin tarinat ovat universaaleja) se sisälsi oman aikamme lauluja, eikä se ollut esimerkiksi 1960-luvun suosittuihin iskelmiin/iskelmälauluihin perustuva jukebox/biografia-musikaali.⁵¹

Kansan Uutisten Sirpa Koskinen kiteyttää tutkielmani kannalta kritiikissään monia teemoja, joita olin jo ennen hänen kritiikin lukemista päättänyt ottaa esiin edes jollain tavalla. Koskisen mukaan kyse oli musikaalikomediasta. Linaan Koskisen kritiikkiä: ”Oleellista musikaalissa eivät kuitenkaan ole juonelliset käänteet vaan tarinan ja laulujen vuoropuhelu.” Kuten Kannonkin kritiikissä, Koskinen puhui musikaalin perusolemuksesta: tarinan ja laulujen eteenpäin vievästä voimasta. Jokaisen laulun on kuljetettava juonta eteenpäin. Koskinen otti kantaa myös nostalgisiin, yksityisiin muistoihin, joita lauluihin sisältyy. Koskinen pitää *Vuonna 85:ttä* kunnianosoituksena niin manserockille, tamperelaisuudelle kuin 1980-lukulaisuudelle, unohtamatta tamperelaista miestä. Analysoidessaan tamperelaista miestä oli Koskisen kritiikissä kaksi tärkeää adjektiivia: romanttinen ja sankarillinen. Koskisen kritiikki oli myös ainoa, joka otti kantaa koko *Vuonna 85:n* tärkeään teemaan: isän ja pojan väliseen suhteeseen, Pepposiin.⁵²

Koska uusintaensi-illat eivät Suomessa ole kovin yleisiä, eivät ole niistä tehdyt kritiikitkään. *Remixistä* ei montaa löytynyt ja *GTP:sta* ei TTT:n arkistosta ainuttakaan. Anne Välinoro *Aamulehdestä* ei ollut nähnyt *originalia* ja ”evakkojen lapsena olen ollut immuuni perustamperelaisuudelle, sille, missä musta kiekko, makkara ja manserock muodostavat ainoan pyhän kolminaisuuden.” Välinoro piti *Vuonna 85:n* tunteesta ja Marjaana Mutasen puvustuksesta sekä Hannu Lindholmin lavastuksesta. Kritiikistä tulee suoraan läpi, että Juice, Eppu Normaali ja

---

⁵⁰ *Et-lehti*, 2006/14. TTT:n arkisto.

⁵¹ *Teatteri*, 2006/8. TTT:n arkisto.

⁵² *Kansan Uutiset*, 13.9.2006. TTT:n arkisto.

Popeda kelpaavat hänelle kyllä. Tarina ei ole hänenkään mielestä kummoinen, mutta toteaa musikaalista lopuksi: ”Ja nauru se on, joka lopulta miehen tiellä pitää.” Tällä hän mielestäni viittaa miehiseen kuvaan Tampereesta ja siitä, että alussa mainittu pyhä kolminaisuus ei kuitenkaan ole niin tärkeää.⁵³ Ja musikaalin tarkoitus on viihdyttää.

Alueviestin Maija Latva ei kritiikissään puutu mihinkään, mitä ei olisi jo mainittu aiemmissa kritiikeissä. Hän kuitenkin nostaa esiin *Vuonna 85:n* erikoisilmiön: fanit, jotka alkuperäinen versio on jo ehtinyt kerätä.

Päivi Kuokkanen *Ylöjärven Uutisista* on kaikista lukemistani kriitikoista ainoa, joka kirjoittaa muistakin juonenkäänteistä kuin kolmiodraamasta. Jotkut kuitenkin mainitsivat rockkitaristin urasta haaveilevan Maunon. Hän mainitsee Pepposen kärvistelyn ja tämän vaimon Delilahin kaksoiselämän.

Lähes kaikkia kritiikkejä hallitsee se, että kriitikoiden mielestä tarina heppoinen. Osan mielestä *Vuonna 85* ei muistuta ei näytelmää, eikä musikaalia. Nostalgia ja 1980-luku nousevat positiivisten asioiden kärkeen. Mielestäni on erittäin tärkeää, että katson tässä tutkielmassani mitä tarinoita *Vuonna 85* sisällään kanto.

3.3 Lomaketutkimus taustaksi

Jokaista teatteriesitystä määrittää elintärkeä elementti: yleisö. Se äänestää jaloillaan ja täten antaa esitykselle elinkaaren. Toisilla esityksillä se on lyhyt, toisilla se saattaa olla hyvinkin pitkä, kuten *Vuonna 85:llä*. Tutkielmani tarkoituksena ei ole yleisö- tai tässä tapauksessa edes fanitutkimus, mutta vahvistaakseni joitakin ennakko-oletuksiani yleisön motiiveista käydä katsomassa *Vuonna 85:ttä*, tein huhtikuussa 2012 pienimuotoisen lomaketutkimuksen.⁵⁴ Menin teatterille tuntia ennen esitystä ja jaoin halukkaille ja täysin sattumanvaraisille katsojille lomakkeen, jonka he sitten täyttivät. Kyseisenä päivänä oli esityksen jälkeen Kasaribileet (tästä myöhemmin lisää), joten paikalla olisi luultavasti asialle pyhittäytyneitä katsojia. Ehkä päivä ei ollut parhaiten valittu tavan katsojaa ajatellen, vaan ennemmin tunsin itseni tirkistelijäksi, joka halusi nähdä myös näitä tosifaneja, jotka olivat nähneet *Vuonna 85:n* jopa kymmeniä kertoja. Iloiseksi yllätyksekseni

---

⁵³ *AL*, 13.9.2009, TTT:n arkisto.

⁵⁴ Liitteessä 5.

haastateltavien joukossa oli myös katsojia, jotka olivat tulossa katsomaan esitystä ensimmäisen kerran.

Suomen Kulttuurirahasto julkaisi marraskuussa 2013 laajan kyselytutkimuksen koskien suomalaisten suhdetta taiteeseen ja kulttuuriin. Tutkimus teetettiin TNS Gallup Oy:llä lokamarraskuussa 2013. Internetpaneeliin vastasi 8 059 henkilöä ikähaarukassa 15–74 vuotta.⁵⁵ Soveltuvilta osin käytän tätä tutkimusta hyväkseni sekä vertaan omaa lomaketutkimustani tähän Kulttuurirahaston tutkimukseen.

Toteutin kyselyn analyysin ilman SPSS -ohjelmaa, koska otokseni oli lukumäärältään sen verran pieni, etten katsonut tarpeelliseksi kyseisen ohjelman käyttöä. Myöskin se seikka, että en hakenut kysymyksilläni mitään tiukoissa raameissa laskettavia tuloksia, sillä tarkoitukseni oli hakea vahvistusta omalle mutu-tuntumalleni *Vuonna 85:n* yleisöstä ja esityksen menestymiseen vaikuttavista tekijöistä.

Taustatiedoista kysyin sukupuolta, syntymävuotta, koulutusta sekä asuuko vastaaja Tampereella tai lähistöllä. Vastaajia oli 26, joista naisia oli 19 ja miehiä 7. Puolet vastaajista asui Tampereella tai lähistöllä. Huomattavaa on, että miehistä vain kaksi olivat Tampereelta, loput viisi ulkopuolelta. Miesten iän mediaani oli 47 ja keskiarvo 48,57 vuotta. Naisilla puolestaan mediaani oli 42, keskiarvon ollessa 38,23 vuotta. Koko otoksen mediaanin ollessa 44,5, tuli ikien keskiarvoksi 41,19 vuotta. Nuorin vastaaja oli 14-vuotias ja vanhin 57.

Vastanneista miehistä vain yhdellä oli loppututkinto yliopistosta, naisista noin 30 %:lla. Koululaisia vastaajista oli kaksi. Miehillä oli selkeästi heikompi koulutustaso, 28 % oli suorittanut vain peruskoulun. Naisista yhtä lukuun ottamatta (paitsi tietysti vielä koulussa olevilla) oli jokin koulutus peruskoulun jälkeen. Kulttuurirahaston tutkimuksen mukaan aktiivisia kulttuurin kuluttajia ovat naiset, ikääntyneet (yli 59-vuotiaat) ja akateemisen tutkinnon suorittaneet ja enemmän tai vähemmän passiivisia ovat miehet, työntekijät ja opiskelijat. Tämä on suoraan verrannollinen omaan lomaketutkimukseeni, koska vastaajistani 73 % oli naisia.⁵⁶

---

⁵⁵ <https://www.skr.fi/fi/kulttuuritutkimus>

⁵⁶ Skr 2013, 3–5.

Kyselyn toteutus hetkellä vastaajat olivat nähneet *Vuonna 85:n* keskimäärin noin 11 kertaa, mediaanin ollessa 3. On kuitenkin huomattava, että ensimmäistä kertaa katsomaan tulevia oli otoksesta viisi eli 19 %. Kulttuurirahaston tutkimukseen mukaan kulttuurikohteita kaihtavia oli myös 19 % vastaajista⁵⁷, tutkielmassani *Vuonna 85* on tämä kulttuurikohde. Toista kertaa katsomaan tulevia oli neljä eli 15,38 %. Kolmatta tai neljättä kertaa esitystä seuraamaan tulevia oli lähes neljännes vastaajista. Kuudesta yhdeksään kertaan jo esityksen nähneitä oli viisi. Koko otoksen keskiarvoa nostivat kuusi vastaajaa, jotka olivat käyneet katsomassa esityksen yli kymmenen kertaa, keskimäärin 37 kertaa. Käyntimäärät heillä olivat 13, 21, 33, 44, 48 ja 61 kertaa. Heitä voisi kutsua *Vuonna 85:n* superfaneiksi.

Facebookissa on ryhmä nimeltään ”*Vuonna 85* Remix GTP-musikaali”, jonka perusti Janne Jämsä ja Sari Laajoki 2008. Ryhmän koko on hieman vaihdellut, mutta edelleen, puolitoista vuotta viimeisen esityksen jälkeen, jäseniä on noin 1500. Lomaketutkimukseni vastaajista kymmenen kuului siihen.

Harvemmin ihminen ohi kulkiessaan päättää vain piipahtaa teatteriin eli yleensä tarvitaan jokin ennakkotieto siitä, että jokin tietty esitys ylipäänsä pyörii. Vastaajista tiedon *Vuonna 85:stä* oli saanut internetin kautta vain yksi. Tulos on hieman hämmäntävä, koska Kulttuurirahaston vastaajista taide- ja kulttuurilaitosten verkkosivut olivat yli puolelle vastaajista tärkeä tai melko tärkeä informaatiokanava. Lehtitiedot ja puskaradio yhdessä vakuuttivat kaksi vastaajaa katsomaan *Vuonna 85:n*. Kaksi vastaajaa oli saanut tiedon muuta kautta, työhön liittyen: toiselle tarjottiin roolia *Vuonna 85:stä* ja toinen saapui katsomaan esitystä liittonsa pikkujoulujen kautta. Lehdestä tietonsa oli napannut seitsemän vastaajaa, lähes 27 %. Kulttuurirahaston mukaan painettu sanomalehti on television jälkeen tärkein kanava saada tietoa kulttuurista ja kulttuuritapahtumista, vastaajista 71 % piti sitä tärkeänä tai melko tärkeänä. Ylivoimaisesti eniten tietoa esityksestä välitti puskaradio: peräti 16 vastaajaa eli 61,5 % sai tiedon sitä kautta. Tätä ei Kulttuurirahaston tutkimus ottanut mukaan kriteereihinsä, kuitenkin somen kautta saatuja tietoja 30 % piti tärkeänä. Kukaan ei maininnut esimerkiksi kritiikkejä tai muita vastaavia tietolähteitä. Vaikka vastaajaotokseni oli melkoisen suppea, nostaa se esiin kuitenkin kaksi tärkeää seikkaa teatterikatsojan valinnoista. Ensinnäkin, puskaradio on yleisin syy lähteä katsomaan esitystä ja voidaan myös ajatella päinvastoin: myös syy olla lähtemättä katsomaan jotain tiettyä esitystä. Toiseksi, onko internet teatterin kannalta paras markkinointiväline? Mitkä ovat sen mahdollisuudet ja missä on

---

⁵⁷ Skr 2013, 3.

kehittämisen varaa? Vai onko teatteri instituutiona vieläkin ”vanha järkäle”, jonka istumakartat etsitään internetsivuja sijasta puhelinluettelosta? Nämä kysymykset jätän ilmaan, koska ne eivät tuo mitään oleellista tutkielmaani.

Kyselyyn vastanneista neljä ilmoitti käyvänsä katsomassa *Vuonna 85:n* yli 10 kertaa esityskaudessa. 14 vastaajaa kävi 1–2 kertaa vuodessa, kaksi vastaajaa 2–5 kertaa ja kaksi 5–10 kertaan vuodessa. Lähes kaikki vastaajat käyvät katsomassa myös muitakin esityksiä. Vain kaksi ilmoitti, etteivät käy koskaan muulloin teatterissa. Puolet vastaajista ilmoitti käyvänsä teatterissa vuoden aikana katsomassa muita esityksiä kerran tai kaksi. Kahdesta viiteen kertaan käy neljä vastaajaa, samoin yli 10 kertaa käy neljä vastaajaa. Kaksi ilmoitti käyvänsä viidestä kymmeneen kertaa. Lomakehaastattelusta on selkeästi huomattavissa, että ne vastaajat, jotka kävivät katsomassa *Vuonna 85:n* usein, käyvät myös ahkerammin katsomassa muitakin esityksiä. Seitsemän vastaajan kohdalla *Vuonna 85* on siivittänyt heidät useammin teatteriin. Tämä on mielestäni haastattelun parasta antia teatterin kannalta yleisesti: jos jokin esitys saa lähtemään uudelleen teatteriin ja innostaa näin teatterin pariin, niin se on aina positiivinen asia teatterin kannalta. Kysyin myös syitä lähteä katsomaan muita esityksiä, näitä olivat: ”näyttelijät, tutut”, ”85:n kautta tutustunut myös muihin TTT:n esityksiin”, ”TTT on paras teatteri, ammattitaito!”, ”innostus teatteriin”.

Kolmella vastaajalla kimmoke käydä katsomassa *Vuonna 85:tä* on matkan aikana muuttunut. Yksi vastaajista oli kyselyyn mennessä käynyt katsomassa sen yhdeksän kertaa, hän ei kuitenkaan eritellyt muuttunutta kimmoketta. Toinen vastaajista oli 61 katsomiskerrallaan sitä mieltä, että ”Koko esitys on aina erilainen, ihanat näyttelijät!”. Kolmas, 21 esitystä nähnyt vastaaja kirjoitti seuraavaa: ”Siellä tapaa yleisöstä kavereita. Aina osaa esityksestäkin odottaa jotain uutta, koskaan ei ole ollut samanlaista esitystä.” Lähes puolet haastateltavista, 12 haastateltavaa, oli sitä mieltä, että *Vuonna 85:n* välillä vaihtuvalla miehityksellä ei ole ollut merkitystä katsomiskokemukseen. Kysymys kuului seuraavasti: Onko roolituksella väliä? Reilulle toiselle puolelle, 14 haastateltavalle, se taas oli merkittävää. Heistä kymmenen perusteli näkemyksiään vastauslomakkeeseen. Perustelut olivat seuraavanlaiset: ”Alkuperäiset vetää vuosi vuodelta paremmin, uusilla vaikeus astua isoihin saappaisiin!”, ”Merkittävää, esiintyjän karismalla, läsnäololla”, ”Hyvät näyttelijät”, ”Sami Hintsanen ON hyvä laulaja”, ”Kuka on rooleissa”, ”Alkuperäisen ovat alkuperäiset!”, ”Ismo Apell oli parempi”⁵⁸, ”Toisilla parempi meno lavalla”, ”Joku ei vaan istu johonkin rooliin” sekä ”Ismo Apell oli mielestäni paras Palle, häntä on kaivattu”. Tästä kysymyksestä on aistittavissa, että monen

---

⁵⁸ Haastateltava ilmeisesti viittaa Pallen roolin muihin näyttelijöihin Mikko Nousiaisen ja Puntti Valtoseen.

on ollut vaikea hyväksyä jonkin roolin uutta näyttelijää, ensin nähty on se ainoa oikea. Mutta tällä seikalla ei ole vaikutusta tutkielmani kulkuun. Ajatus yleisön suhtautumisesta roolin uuteen näyttelijään on kuitenkin kiehtova.

Vuonna 85:n eri versioilla: *originalilla*, *Remixillä*, *Remix Sing-A-Longilla* ja *Remix GTP:lla* ei ollut vastaajille suurtakaan merkitystä suosikkia kysyttäessä. Kolmetoista vastaajaa ilmoitti, että suosikkia ei ole. Yhdelle suosikkeja olivat kaikki versiot. Yksi piti *Remixiä* suosikkinaan, yksi *GTP:a*, yhdelle kaikki muut paitsi alkuperäinen olivat suosikkeja. Kuudelle oli alkuperäinen suurin suosikki.

Kysyin vastaajilta, että ovatko he tai ovatko he olleet Juice Leskisen, Eppu Normaalin ja/tai Popedan faneja. Tällä kysymyksellä hain osviittaa siihen, että vaikuttaako artistin tai yhtyeen fanitus päätökseen lähteä katsomaan *Vuonna 85:ttä*. Vastaajista yli kolmannes ei tunnustautunut faniksi. Kahdeksan ilmoitti olevansa Popedan faneja. Loppu kolmannes fanitti sekalaisesti joko kahta tai kaikkia kolmea artistia/yhtyettä. *Vuonna 85:n* fanitusta halusin selvittää myös kysymällä, että ovatko vastaajat ostaneet *Vuonna 85:n* fanituotteita (t-paita, cd, karaoke-dvd, lautapeli ym.). Tässä on toki muistettava, että jonkin tuotteen osto ei tee automaattisesti fania, sillä yhtäläillä kyse voi olla matka- tai elämymuistosta. Neljätoista vastaajaa ei ollut ostanut fanituotteita ja loput kaksitoista puolestaan olivat. Osa oli kerännyt kaiken mahdollisen, osalle riitti t-paita tai cd.

Lomakehaastattelun tärkein anti tutkielmani kannalta oli kysymys kimmokkeesta eli syystä lähteä katsomaan *Vuonna 85:ttä*. Vastausvaihtoehdoiksi annoin TTT:n, tarinan, musiikin, ohjaajan, lavastajan/puvustajan ja näyttelijät. Ruksin sai laittaa niin moneen kohtaan kuin halusi. Harmikseni en laittanut vaihtoehdoiksi 1980-lukua enkä esimerkiksi Tamperetta. Yksi vastaaja kuitenkin pelasti harmitukseni vastaamalla ”80-luku, jolloin elin nuoruuteni”. Yksi vastaaja ilmoitti ohjaajan ja lavastajan/puvustajan kimmokkeeksi, TTT keräsi viisi ääntä ja tarina sekä näyttelijät molemmat seitsemän ruksia. Näyttelijöistä mainittiin Sami Hintsanen neljä kertaa ja Jari Ahola kolme kertaa. Yhden äänen saivat Mika Honkanen, Ilkka A. Jokinen ja Pentti Helin. Ylivoimaisesti suurin syy tulla katsomaan oli musiikki, se ruksattiin 22 kertaa.

Kriitikoiden teilaamasta tarinasta huolimatta lähes kolmannes vastaajista kuitenkin piti siitä, joten sen lähempi tarkastelu tulee tutkielmassani saamaan suuren roolin. Jos kriitikot ja katsojat ovat asiasta täysin eri mieltä, on syytä tarkastella syvällisemmin itse tarinaa. Tarina analyysit löytyvät luvuista 5.1 Sankarin myyttinen matka ja 5.2 Romanttinen komedia.

3.4 Yleisö innostui *Vuonna 85:stä*

3.4.1 Tampereen työväen teatterin asiakaspalautteet

Mennessämme katsomaan teatteriesitystä, tiedämme mitä odottaa. Asioiden kausaalisuus on tuttua: jos poltan sormeni liedellä, tiedän kivun tulevan kohta, heti kun aivot ovat saaneet tiedon vammasta. Jos pudotan raa'an kananmunan lattialle, tiedän sen särkyvän. Odotuksia sen eri muodoissa ovat tutkineet monet filosofit ja teoreetikot aina Aristoteleesta ja Platonista alkaen.⁵⁹ Tutkielmani kannalta heistä tärkeimmät ovat reseptiotutkimuksen perustajat Hans Robert Jaus ja Wilfgang Iser. Erkki Karvonen on teoksessaan *Odotuksen struktuurit ja populaari representaatio* (1992) tutkinut odotuksen ja hänen teoksensa toimii oppaanani avatessani sitä, mitä *Vuonna 85:ttä* tuleva katsoja voi siltä odottaa muuta kuin nostalgiaa ja musiikkia

Jaus siirsi ensimmäisenä kirjallisuustieteeseen käsitteen odotushorisontti (Erwartungshorizont), pohjana tähän oli fenomenologisti Edmund Husslerin havaitsemisen fenomenologia.⁶⁰ Odotushorisontti on myös siirrettävissä ja sovellettavissa yhtä lailla teatterin tutkimiseen.⁶¹ Yrjö Hosiasluoma on *Kirjallisuuden sanakirjassaan* sanonut, että odotushorisontti sisältää ”kriteerit”, joiden perusteella lukijat arvioivat, tulkitsevat ja arvottavat kirjallisia tekstejä tietyinä ajankohtana. Lukija on tässä käsitettävä katsojaksi tai yleisön edustajaksi ja sana kirjallinen voidaan jättää pois, koska tekstinä voidaan yhtälailla pitää niin esitystä kuin kuvaakin. Jaussia mukaillen voidaan olettaa, että katsoja saa tekstistä tietoa genrestä, aikakaudesta ja intertekstuaalisuudesta sekä fiktion ja faktan välisestä vuorovaikutuksesta. Jokaisella ihmisellä on oma kokemuspohjansa, jota odotushorisontti edustaa.⁶²

Kriitikoiden nuiva suhtautuminen *Vuonna 85:een* ei karkottanut yleisöä teatterin lehtereiltä. Jo lopullinen esitysmäärä ja katsojaluku sen näin jälkikäteen todistaa. Eikä yleisö säikähtänyt kritiikkejä musikaalin alkuaikoinakaan. *Aamulehden* nettisivuilla oli pitkään keskustelu liittyen *Vuonna 85:een*, mutta nyt se on jo poistettu. Sain kuitenkin TTT:n tiedottaja Sari Anderssonilta teatterin keräämiä asiakaspalautteita, myös poimintoja *Aamulehden* keskusteluista. Minulla ei ole

---

⁵⁹ Karvonen 1992, 39.

⁶⁰ mt, 44.

⁶¹ Koski 2005, 60.

⁶² Hosiasluoma 2003, 650.

tietoa, että koska ja mistä versiosta palautteet ovat. Eräs katsoja oli kirjoittanut seuraavan palautteen:

Olin odottanut Vuonna 85 esitykseen pääsyä jo pitkään ja kun kuin tänään aamulla Aamulehdestä esityksen arvostelua, niin nielaisin. Mitäs jos esitys onkin vain iso pettymys ja pilattu mahdollisuus. Tulin juuri esityksestä ja se oli huikea. Yleisö antoi seisoma-aploodit [sic] kuin vastalauseena taidekriitikoille.

Kritiikkejä siis luetaan ja se saattaa vaikuttaa ainakin joidenkin katsojien odotuksiin. Asiaa on tarkemmin tutkinut Kaisa Järvelä pro gradu-tutkielmassaan *Keskustelukumppani, menovinkki vai totuuden kertova taiteen tulkki? Aamulehden teatterikritiikin tehtävät kymmenen lukijan näkökulmasta*. En kuitenkaan ryhdy tässä käymään kritiikkien lukemista tarkemmin läpi, koska se ole tutkielmani kannalta relevanttia.⁶³ Asiakaspalautteista nousee selvästi esiin kolme teemaa: nostalgia omiin nuoruusvuosiin, hyvä musikaali ja yllättäen yleisönedustajan suhde muihin katsojiin. Selvästi tarkkailtiin muiden reaktioita: ”Yleisö taputti kesken kappaleiden, kesken jonkun hyvän jutunkin, kerran katsoin ympärilleni, en nähnyt ketään, joka ei olis taputtanut.” ”Harvoin ’kuulee’ teatterissa niin paljon iloista hymyä yleisöltä.” Tämä viittaa mielestäni siihen, että haetaan toisilta vahvistusta siihen, että on ok tykätä kriitikoiden teilaamasta, tarinattomasta musikaalista. Eikä ole keski-ikäisenäkään häpeä näyttää muille pitävänsä Eppu Normaalista, Juicesta tai Popedasta. Kyseessä on siis kollektiivinen kokemus.

Tuuli Lähdesmäki on artikkelissaan ”Muutoksia ja jatkumoina suomalaisissa taidekiistoissa toisen maailmansodan jälkeisenä aikana” tutkinut kiisteltyjä taideteoksia. Mielestäni teatteriesitys yhtenä taidemuotona sopii tähän hyvin. Lähdesmäki kirjoittaa: ”Kiistanalaisiksi muodostuvat nimittäin helposti sellaiset kuvat tai teokset, jotka liittyvät jollain tavoin kulttuuriseen muistiin tai kollektiiviseen kokemukseen tai joiden nähdään ilmaisevan yhteisön menneisyyttä ja sen yhtenäisyyttä tai identiteettiä.”⁶⁴

Vuonna 85:n vastaanotossa kriitikoiden ja yleisön välillä oli hyvin selvä ristiriita. Se ei ollut mikään kilpailu kriitikot vastaan yleisö. Mielestäni kyse on siitä, että monet kriitikot, kulttuurikriitikot etenkin, eivät anna tarpeeksi arvoa populaarikulttuurille. En tällä halua kyseenalaistaa kenenkään makua taiteen suhteen, koska se on aina henkilökohtainen asia. Suomen Kulttuurirahaston tutkimuksen mukaan kuitenkin kulttuurin aktiivisten suurkuluttajien ”aktiivisuus ei suuntaudu vain korkeakulttuuriin vaan yhtä hyvin myös populaarikulttuuriin.” Tämä on nähtävissä myös omasta

⁶³ Saatavissa <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/84051/gradu06276.pdf?sequence=1>

⁶⁴ Lähdesmäki 2007, 207.

Vuoteen 85 liittyvästä lomaketutkimuksestani, usein *Vuonna 85:n* nähneistä suurimmalla osalla oli korkeakoulu tausta, aivan kuten Kulttuurirahaston tutkimuksessa aktiivisimpia kävijöitä teatterissa ovat korkeakoulutuksen saaneet naiset.⁶⁵

Vuonna 85:ttä yleisönedustajat kehuivat estoitta:

”Ihanaa, Ihanaa, musikaali oli ihana, minulla oli hyvä mieli koko viikon.”

”Parasta mitä pitkään aikaan olen teatterissa nähnyt!”

”Viiden tähden show!”

”Se oli tajunnan syövereitä räjäyttävä esitys.”

”Kokonaisuus täysi kymppi.”

Katsojat eivät puhu pelkästään musiikista, nostalgiasta tai muista yleisönedustajista. Kyse oli kokonaisuudesta, kaikki osa-alueet huomioon ottaen. Siinä missä monet kriitikot tarttuivat tarinan löysyyteen, katsojat eivät kiinnittäneet huomiota kyseiseen asiaan. Jos manserock toimii katsojalle, näyttelijät ovat hyviä, 1980-luku osuu ja uppoaa, niin mikäs siinä on *Vuonna 85:ttä* käydä katsomassa ja samalla viihdyttää itseään.⁶⁶

Vuonna 85 toi teatteriinkin myös ”ei–niin–tyypillisiä” teatterikatsojia: nuoret ja miehet. *Hervannan sanomien* Heljä Vasara kirjoittaa teini-ikäisestä pojastaan, joka ei ollut halukas lähtemään katsomaan musikaalia. ”Mitä mää niistä ymmärrän”, oli poika tokaissut, kun äidillä oli tarkoitus räppäripojalleen esitellä ”musiikin historiaa.” Tosin kävi, poika oli syttynyt *Vuonna 85 Remixin* alkutahdeista asti.⁶⁷

Aamulehden toimittaja Tuulia Rautio tunnusti teatterisuosituksissaan, ettei käynyt katsomassa *original* -versiota ollenkaan, koska omien sanojensa mukaan ”piti sitä junttina ja pinnallisena rahastuksena.” Mauno Peppone onnistui viemään toimittajan sydämen. Koskaan aikaisemmin hän ei ollut teatterissa saanut samanlaista nauruhepulia.⁶⁸

Vuonna 85:n katsojista löytyi kuitenkin kymmeniä ihmisiä, jotka kävivät katsomassa musikaalin kymmeniä kertoja, jotkut jopa yli sata kertaa.

---

⁶⁵ Skr 2013, 3.

⁶⁶ TTT:n arkisto.

⁶⁷ *Hervannan Sanomat*, 30.9.2009. TTT:n arkisto.

⁶⁸ *AL*, 9.10.2009. TTT:n arkisto.

3.4.2 Vuonna 85:n fanituksesta

Suomalaisessa teatterikontekstissa sana fani kalskahtaa korvaan vieraalta. Kaarina Nikusen toimittama *Fanikirja – tutkimuksia nykyculttuurin fani-ilmioistä* nostaa jo johdannossa esiin erinomaisen kysymyksen samalla siihen vastaten: ”Minkä kaiken fani voi oikeastaan olla? Faniutta on mahdollista löytää muun muassa musiikin, elokuvan, television, sarjakuvan, urheilun tai kirjallisuuden alalta.”⁶⁹ Entä missä on tästä listasta teatteri? Voiko teatteria fanittaa?

Fanius liitetään yleensä populaarikulttuuriin, mutta onko teatteri sitä? Ehkä teatteri sisältää muotoja niin populaarikulttuurista kuin korkeakulttuuristakin. Oopperaa pidetään elitistisenä taiteenlajina, koska liput ovat kalliita. Mutta niin olivat *Vuonna 85:n* liputkin. Mielenkiintoinen ajatus on, että mikäli alun perin korkeakulttuurin piiriin luettu teos tai osa teoksesta nousee suuren yleisön tietoisuuteen, se muuttuu populaarikulttuuriksi. Jos alun perin populaarikulttuuriin luettava teos tehdään toiseen formaattiin, niin muuttuuko se korkeakulttuuriksi? Leikkittelen ajatuksella, että jos esimerkiksi Andrew Lloyd Webberin *Phantom of the opera (Oopperan kummitus)*-musikaali on ollut ensin korkea ja suuren suosion myötä se on elokuvaversioineen kaupallistettu, niin onko se muuttunut populaariksi? Kävikö *Vuonna 85:n* juuri päinvastoin? Populaarimusiikin piiriin luettavat musiikkikappaleet valjastetaan teatterin palvelukseen, niin se muuttuu korkeakulttuuriksi? Ajatuksena kutkuttava jopa omaksi tutkimukseksi, mutta minun tutkielmani kannalta irrelevantti ja liian laaja pohjamutia myöden koluttavaksi. Minun mielestäni *Vuonna 85* on populaarikulttuuria, olkoonkin, että esityspaikkana on teatteri.

Mikä tai kuka fani on? Irma Hirsjärven ja Urpo Kovalan artikkeli ”Fanius kulttuurintutkimuksen kohteena” teoksessa *Nyky aika kulttuurintutkimuksessa (2007)* antaa mielestäni hyvän määritelmän fanille:

Sana *fan* tulee englannin sanasta *fanatic*. Sillä taas on juurensa latinan kielen sanassa *fanaticus*, joka tarkoitti ’temppeleipalvelijaa’ ja ’omistautunutta’. Myöhemmin sanan merkitys laajeni tarkoittamaan myös kohtuuttomasti jostain asiasta kiinnostunutta henkilöä. Termi ”fani” viittasi syntyäkanaan 1800-luvulla lähinnä jalkapalloon ja teatterin iltapäivämatineoihin liittyviin kiinnostuksiin – miehillä itse peliin, naisilla näyttelijöihin. Nämä liittyvät faniuden yhtäältä alaluokan huvituksiin ja maskuliiniseen (urheilu ja miehet) ja toisaalta eroottisuuteen ja feminiiniseen (populaarikulttuuri ja naiset).⁷⁰

Tämä vastaa samalla aiemmin asettamaani kysymykseen, voiko teatteria fanittaa? Voi.

---

⁶⁹ Nikunen 2006, 7.

⁷⁰ Hirsjärvi & Kovala 2007, 246.

Vuonna 85 keräsi melkoisen fanijoukon taakseen. En puhu näistä, jotka kävivät katsomassa musikaalia muutaman kerran, vaan heistä, jotka näkivät kymmeniä kertoja, jopa yli sata kertaa. Puhuin asiasta muutamien näiden tosifanien kanssa epävirallisessa tilanteessa, mutta informaatio jonka heiltä sain, ei ole sivuutettavissa. Lähinnä syy käydä katsomassa tiivistyi kahteen asiaan: henkilöfanitukseen tai siihen, että *Vuonna 85* on vaan niin hyvä.

Fanit järjestivät oma-aloitteisesti kokoontumisia ja fanitapaamisia *Vuonna 85:n* tekijöiden kanssa. Eeva Haverinen kirjoittaa artikkelissaan ”Yhteisöllistä rajankäyntiä ja kulttisuhteita osoitteessa www.sylviaplathforum.comissa”, että fanijoukon ”kaikki jäsenet eivät ole keskenään tuttuja tai tapaa koskaan verkon ulkopuolella”, tässä tapauksessa teatterin ulkopuolella.⁷¹ He kokoontuvat tavallaan yhteiseen rituaaliin. Teemu Taira kirjoittaa uskonnosta ja faniudesta artikkelissa ”Fanius ja uskonto” ja kertoo Catherine Bellin määritelmästä rituaalisuudesta. Sen mukaan ”rituaalin tunnuspiirteitä ovat kaavamaisuus, perinteikkyyys, muuttumattomuus, säännönmukaisuus, pyhä symboliikka ja esitys (performanssi)”.⁷² Tämä on helposti löydettävissä *Vuonna 85:n* fanituksesta.

Teatteriesitykseen mennessä lähes jokainen valmistautuu samankaltaisesti. Liput on varattu, vaatteet puettu ja hiukset suittu. Teatteri on perinteistä taidetta, ei sähköisten viestimien ja painettujen lehtien välillä tapahtuvaa viestintää. Muuttumattomuus tarkoittaa *Vuonna 85:ssä*, että esitystä ei muuteta kesken kaiken, vaan esitys pyörii illasta toiseen samanlaisena. Säännönmukaisuus on se sopimus, jonka jokainen teatterikatsoja tekee menessään katsomaan esitystä: sääntöihin kuuluu, että me katsomme, te esiinnytte. Pyhä symboliikka on tuttu nostalginen musiikki tai tuttu paikka. Esitys toteutuu jo teatterin performatiivisen luonteen vuoksi. Taira jatkaa liminaalisuudesta, joka ”tarkoittaa kynnystä (lat. *limen*), siirtymistä väliaikaisiin aikatiloihin, joissa vallitsevan yhteiskuntarakenteen kaikki säännöt, normit ja hierarkiat eivät päde”.⁷³ Tämä on yksi teatterin rituaalisuuden kulmakivistä, sovitaan yhdessä säännöt, joiden mukaan leikitään.

Yhtälaillla fani siirtyy liminaaliseen tilaan, kun hän on tekemisissä faniuden kohteensa kanssa. Tila rajataan eli mennään teatteriin tai fanitapaamiseen. Pukeudutaan tai käytetään jotain rekvisiittaa. Tämän oivalsi myös TTT. Oheistuotteita oli myynnissä jo ensimmäisestä esityksestä alkaen ja lisää tuli vuosien varrella. Soundtrack-cd, karaoke-dvd, paitoja, lautapeli, kasseja, Nokian Panimon tekemä Kebardi-olut myynnissä teatterilla...Jopa teatterikorttelin ravintola Teatterikulmassa oli

---

⁷¹ Taira 2007, 19.

⁷² mt, 127.

⁷³ mt, 128.

hahmojen mukaan nimettyjä drinkkejä, joista monet olivat varsin tuttuja 1980-luvulta toisilla nimillä. Tuotteistaminen on populaarikulttuuriin liittyvä muoto, jota olisi vaikea ymmärtää, jos esitys olisi jokin vanha klassikko, vaikkapa Teuvo Pakkalan *Tukkijoella*. Tuskin olisin itse ensimmäisten joukossa ostamassa itselleni tukkikeksiä.

Vuonna 85:n fanit pääsivät pukeutumaan kasarityyliin TTT:n järjestämässä Kasaribileissä, jotka järjestettiin esityksen päälle. Toki perusesityksiinkin vapaa kasaripukeutuminen oli sallittua.

Näyttelijöistä Tommi Turmiolaa näytellyt Sami Hintsanen ja Mauno Pepposta näytellyt Jari Ahola saivat osansa fanituksesta erityisesti. Fanit toivat esityksiin pieniä lahjoja, mitä milloinkin. Fanit jäivät odottamaan esitysten päätteeksi nimikirjoituksia tai pientä jutusteluhetkeä idoliensa kanssa. Voin vaan kuvitella kuinka elämänmuutos *Vuonna 85:n* jälkeen on voinut tuntua tyhjältä. Mutta fanien onneksi *Mauno Peppone – elämä, kuolema ja comeback* jatkaa ainakin vielä syksyllä 2014 TTT-Klubilla.

3 HENKILÖHAHMOT

Henkilöhahmoanalyysissäni käyn ensin läpi kunkin hahmon intertekstuaalisuuden, sitten heidän luonteensa, joka työntyy esiin käsikirjoituksesta. Käsittelen jokaisen hahmon kohdalla musikaalin kunkin version, mikäli siihen on aihetta ja lopuksi käytän apunani esitysanalyysia, mikäli se näyttää tuovan jotain lisäarvoa hahmoon/hahmoihin. Hahmojen tarinat jatkuvat läpi tutkielmani ja syventyvät eri kohdissa tutkielmaani. Henkilöhahmon nimen jälkeen suluissa on Suokkaan ja Syrjän omat määritelmät kullekin hahmolle.

Vuonna 85 henkilöhahmot ovat jo nimiltään intertekstejä/subtekstejä. Jokaisen hahmon nimi musikaaliin on poimittu suoraan Juice Leskisen, Eppu Normaalin tai Popedan kappaleista, yleensä jo suoraan kyseisen kappaleen nimestä. Ne eivät suoraan edusta mitään yhteistä jatkumoa eikä niillä ole ennen *Vuonna 85:ttä* ollut mitään tekemistä toistensa kanssa. Irrallisia poimintoja toisin sanoen, mutta musikaalissa ne muodostavat tiiviin joukon ja elävät elämäänsä yhdessä. Nimet ovat tarkkaan harkittuja, sillä kyseiset kappaleet joista ne ovat poimittu, kertovat lyriikassaan hahmojen taustoista ja sitä kautta myös luonteista sekä motiiveista. Tätä kautta myös koko *Vuonna 85* on saanut musiikin ympärille kirjoitetun tekstikehyksen.

Päähenkilö Tommi Turmiola on saanut nimensä Eppu Normaalin kappaleesta *Murheellisten laulujen maa*.⁷⁴ Kyseinen kappale voidaan nähdä parodiana suomalaisesta mentaliteetista, mutta yhtälailla myös ja enimmäkseen parodiana suomalaisesta iskelmästä. Tähän viittaa kappaleessa ”Katajainen kansa jonka itsesäälin määrää ei mittaa järki eikä Kärki määrää”. Kärki tarkoittaa säveltäjä Toivo Kärkeä, joka sävelsi mollivoittoisia iskelmiä satoja kappaleita ja niihin ovat suomalaiset palanneet aina uudelleen, nostalgiaa hakien.

Eppu Normaali on napannut Tommi Turmiolan puolestaan Raittiuden Seuran toimittamasta kirjasta *Tommi Turmiolan elämäkerta* ja se ilmestyi kahdeksana kuvatauluna 1858. Kuvat on piirtänyt Alexandra Frosterus-Sältin ja varmuudella ei tiedetä tarinan käsikirjoittajaa. Toimituskuntaan kuului joukko tuttuja nimiä kuten J.W. Snellman, FR. Cygnaeus, Sakari Topelius ja Elias Lönnrot.⁷⁵ Esikuvansa mukaan *Vuonna 85:n* Tommi elää nimensä mukaan. Hän juo paljon, särkee tyttöjen sydämiä, mutta kaikista eniten hän tekee hallaa itselleen. Tommia ei voi hyvällä tahdollakaan määritellä lojaaliksi mieheksi. Hän pettää niin tyttöystävänsä, työnantajansa kuin Pallenkin.

---

⁷⁴ Albumilta *Tie vie*, 1982.

⁷⁵ raittiudenystavat.fi/raittiudenystavat/yhdityksen-historia/turmiolan-tommi.

Viettiensä vietävissä oleva mies, joka ei ajattele tekojansa seurauksia muiden kantilta. Salamarakastuminen Karoliinaan vie miehen elämän raiteiltaan. Ensin jää Ellu odottamaan Pommaciaan. Samalla jää työpaikka Lokomolla, vaikkakin *original*-versiossa annetaan ymmärtää, että kesäloma on juuri alkamassa, ollaan toukokuun viimeisessä päivässä. Mutta Tommi palaa reissultaan vasta marraskuussa. Hän ei *original*-versiossa kerro, että missä hän ollut. Hänellä on vielä palattuaan yritys Ellun kanssa, mutta kun Tommi luulee näkevänsä Karoliinan Keskustorilla, Ellu jää taas. Uskollinen Ellu jaksaa vielä yrittää, mutta Tommin tavattua taas Karoliinan Alabamassa, Tommi hylkää Ellun jälleen. Se, että Ellu ei saa pyynnöistään huolimatta mitään selitystä Tommilta, antaa se Tommistakin niljakemaisen kuvan. Suomalaisen miehen kliseemäisen tyypittelyn mukaan Tommi ei puhu. Hän ei kerro kenellekään vahvoista tunteistaan Karoliinaa kohtaan. Ei edes sen jälkeen, kun Palle on ilmoittanut menevänsä Karoliinan kanssa naimisiin kahden viikon kuluttua. Tommi ratkaisee asian nimensä mukaisesti ja juo kaksi viikkoa putkeen ennen häitä.

Kaikkein pahimman asian Tommi tekee Pallea kohtaan tämän polttari-iltana. Hän päätyy Karoliinan kanssa samaan sänkyyn silloin, kun Tommin pitäisi olla bestmanin roolin mukaisesti juhlimassa Pallea. Toki myös Karoliina on yhtäläillä syyllinen. Mauno näkee Karoliinan poistuvan Tommin luota ja yrittää kertoa Tommille asiasta ”Vai onko sulla kanttia tulla paikalle? [...] Kaveria ei petetä, vai mitä?” Tommi tajuaa Maunon tietävän, mutta ei ehdi sanoa mitään. Tommin suudeltua Karoliinaa häävastaanotolla ja sen seurauksena Jyrki Boyn lyötyä Tommilta tajun kankaalle, Mauno tiivistää repliikissään sen, minkälainen Tommi on: ”Sä oot täyspaska jätkä!” Lopulta Tommi saa sen minkä ansaitsee, hän jää ilman sekä Ellun että Karoliinan rakkautta.

Tommin rakkauden kohde Karoliina on poimittu Popedan kappaleesta *Kersantti Karoliina*.⁷⁶ Kyse on voimakastahtoisesta naisesta, joka pistää miehet niin sanotusti kyykkyyyn halutessaan. Ja ehkä vahingossakin. Suomessa tuli 1.4.1995 voimaan laki naisten vapaaehtoisesta varusmiespalvelusta ja tämä sai Popedankin irvailemaan asialla. Kohteena oli entinen, vuosina 1990 – 94 toiminut puolustusministeri Elisabeth Rehn. Karoliina ei tiedä mitä elämältään haluaa, hän ajalehtii tilanteesta toiseen ja saa yrittämättä miehet rakastumaan itseensä. *Vuonna 85:ssä* Karoliinasta ei tiedetä sen enempää, melko latteä hahmo, joka kuitenkin on erittäin tärkeässä roolissa musikaalin maailmassa.

---

⁷⁶ Albumilta *Svoboda*, 1992.

Mauno on Popedan kappaleesta *Mauno soittaa stereo*.⁷⁷ Hän on musiikillisen haaveen toteuttanut ja menettänyt nuori mies. Haaveesta kärsii niin perhe kuin talonmies. Sukunimestä Kalevi Pepposen kohdalla. *Vuonna 85:n* Mauno haluaa enemmän elämältään kuin työn Lokomolla tai isänsä toiveen mukaisen opiskelupaikan Poliisikoulusta. Mauno on itseään etsivä nuori mies, joka lopulta voittaa tahtojen taistelussa isänsä ja lähtee pois Tampereelta.

Popedan *Palle and the boys* kappale on antanut nimen Alabaman omistajalle Pallelle.⁷⁸ Pojat ovat Lokomon duunarit, jotka uskollisesti palaavat aina uudestaan Pallen baaritiskille. Palle sanoutuu irti työstään Lokomolla ja perustaa ravintola Alabaman, *Vuonna 85:n* tapahtumien keskuspaikan. Palle on Tommin paras ystävä ja myöhemmin Karoliinan kihlattu ja sittemmin aviomies.

Ruba on entinen lääketieteen opiskelija, joka löysi todellisen kutsumuksensa väkivallasta ja seksistä. Eppu Normaalin kappale *Ruba* kertoo tarinan entisestä lääketieteen opiskelijasta, jolla on takana loistava tulevaisuus.⁷⁹ Ruba on Lokomon työporukan kanssa pitävä voima, joka pitää huolta omistaan. Ruba on kuitenkin äkkipikainen ja turvautuu helposti väkivaltaan. Läheisyyttä hän hakee Delilah Pepposen sylissä.

Iso G kuuluu Lokomon työporukkaan ja on aina valmiina, kun alkoholin juomisesta on kyse. Iso G tunnetaan paremmin Gampina- nimisenä juomasekoituksena, joka tuli Alkoon 1932 alun perin nimellä ”Viinake”. Se on sekoitus punaisesta vermutista ja ginistä ja se on maustettu muun muassa appelsiininkuorella. Sekoitus on tunnettu varsinkin vakavasti päihdeongelmaisten sosiaalisesti syrjäytyneiden alkoholistien keskuudessa.⁸⁰ Eppu Normaali on laulanut juomasta kappaleessa *Esko veti ison G:n*.⁸¹ Se on huumorilla höystetty kappale miehestä, joka juo työaikana saaden lopulta potkut. Näin ei käy Isolle G:lle *Vuonna 85:ssä*, vaikka hän on ensimmäisenä ja viimeisenä tuopin ääressä. Kukaan ei juo Isoa G:tä pöydän alle. Myös Juice Leskisellä on kappale nimeltään *Iso Gee*. Juicelle tyypilliseen tapaan lyriikka on monimerkityksellinen ja Iso Gee viittaa sekä Neuvostoliiton johtajaan Mihail Gorbatsoviin että Gampinaan.⁸²

---

⁷⁷ Albumilta *Popeda*, 1978.

⁷⁸ Albumilta *Harasoo*, 1984.

⁷⁹ Albumilta *Hatullinen paskaa*, 1984.

⁸⁰ fi.wikipedia.org/wiki/Gampina

⁸¹ *Pimeyden tango*-singlen B-puoli, 1984 ja *Paskahatun paluu*, 1991.

⁸² Albumilta *Sinä*, 1990.

Tapparan mies on todellinen Tappara-fundamentalisti, hänelle ei ole mitään muuta kuin Tappara. *Mää ja Tapparan mies* on Popedan kappale. Siinä irvailtaan niin tamperelaiselle jääkiekkohulluudelle kuin tietyn joukkueen fanittamiselle. Kappale on ilmestynyt 1992, jolloin Tappara joutui karsimaan liigapaikastaan Oulun Kärppiä vastaan, pitäen kuitenkin paikkansa liigassa.⁸³ Tapparan miehen tarina tulee selville, kun hän laulaa *Kellot lyö*.

Juice Leskisen *Jyrki-boy* kertoo taka-alalle jääneestä henkilöstä ystävyden rikkoontumisen jälkeen: ”Me ennen kimpassa kuljettiin...” Juice kappaleen Jyrki on *Suosikki*-lehden pitkäaikainen päätoimittaja Jyrki Hämäläinen, jolle Juice kiittailee, koska Hämäläinen ei suostunut tekemään juttua Juicesta.⁸⁴ Kappaleen välisuudessa Pentti Penninkilampi laulaa ”Tyyli sun uppoo vain mun pikkusiskoon”, joka kuultavissa Hämäläisen vastauksena kappaleen sisällä Juicelle. Tämä lause jännittävällä tavalla antaa kuitenkin viitteen siitä, että vain pikkusisko eli *Vuonna 85:ssä* Maunon isosisko Ellu liittyy jotenkin Jyrki Boyhin. Vaikka Juicen kappale itsessään antaa kuvan petturista, on *Vuonna 85:n* Jyrki Boy esikuvansa vastakohta. Hän on vahva ja oikeamielinen Alabaman portsari, joka yrittää parhaansa mukaan toimia reilusti.

Ellu on Tommin uskollinen (ex-)tyttöystävä ja Maunon isosisko. Popedan kappale *Ellu* kertoo 16-vuotiaasta tytöstä, joka pillereiden ja alkoholin yhdistelmällä huumataan ja käytetään hyväksi. Tulkitseen itse sanat niin, että kappaleen Ellu tekee itsemurhan, koska ei uskalla kertoa vanhemmilleen, että on raskaana hyväksikäytön jälkeen.⁸⁵ Hyväksikäyttö musikaalissa jää henkiseksi, Tommi hylkää hänet sanomatta sanaakaan lähtiessään Karoliinan perään. Musikaalissa Ellu on vanhempi kuin 16-vuotias. *Vuonna 85:n* Ellu ei ole kuitenkaan uhri Jyrki Boylelle.

Komisario Kalevi Peppone on kutsumuspoliisi, joka hoitaa fanaattisesti kuntoaan jaksakseen ylläpitää lakia ja järjestystä niin Tampereen kylmillä kaduilla kuin kotonaankin. Hän on Maunon ja Ellun isä ja naimissa näiden äidin Delilahin kanssa. *Kaasua, komisaario Peppone* on Popedan kappale, joka kertoo oikeudenmiekasta, joka on aina paikalla kun jotain mainittavaa (tai ei niin mainittavaa) tapahtuu.⁸⁶

Konstaapeli Lauri Lutavuori on Pepposen apuri, joka ymmärtää poliisityön parhaat puolet. Hän on saanut nimensä Popedan kappaleesta *Lauri Lutavuori*, jossa Lauri on hieman yksinkertaisen oloinen

---

⁸³ www.tappara.fi/liiga/historia.html

⁸⁴ ”Yleinen” tieto, suullinen vahvistus puhelimitse Puntti Valtoselta 9.4.2014.

⁸⁵ Albumilta *Hullut koirat*, 1981.

⁸⁶ Albumilta *Kaasua*, 1983.

maalaispoika, asustaen pientä pihamökkiä. Haaveilija, jonka bändissä on neljä kitaristia. Omanarvon tunne hallussa, koska ”Minä oon se kova poika enkä pelkää kettään, muut saa minun puolesta juosta vaikka metään”.⁸⁷ Lieneekö Laurin bändi saanut tuulta siipiensä alle, koska Popedalla on myös kappale *Lauri Moskovassa*. Tässä kappaleessa ”Laurilla on rahaa Laurilla on valtaa Lauri maksaa viulut Lauri kustantaa...” vieden jenginsä Moskovaan, missä kuitenkin kaikki rahat juodaan jonka jälkeen Lauri ei ole enää mitään.

Delilah Peppone on Maunon ja Ellun äiti, ja komisario Pepposen vaimo. Hän on poliisintyölle toiseksi jäänyt kotirouva, joka on saanut yksinäisyydestä tarpeekseen. Hän on saanut nimensä Popedan levyttämästä samannimisestä käännöskappaleesta. Kappaleen on alun perin esittänyt Tom Jones 1968.⁸⁸ Jo samana vuonna sen lauloi suomeksi Tapani Kansa ja käännös on Pertsu Reposen. Kappaleessa Delilah pettää miestään, joka katselee ikkunan takana tapahtumaa. Petturuudesta pettyneenä mies surmaa naisensa. Simsonin ja Delilahin tarina on tuttu muun muassa Raamatusta sekä muista vanhoista myyteistä.⁸⁹ Tarinassa Delilah pettää Simsonin antamalla tämän ilmi filistealaisille ja kertomalla kuinka Simson menettää voimansa. Tätä Delilah yrittää monta kertaa udella Simsonilta saaden aina väärän vastauksen, tosin lopulta Simson kertoo asian oikean laidan (voima on hiuksissa) ja se koituu hänen kohtalokseen. Alabamaan palaavan Tommin hiukset ovat lyhentyneet kesän jälkeen, tämä voidaan nähdä myös Tommin voimien menettämisenä: hän luovuttaa Karoliinan etsimisen ja palaa kotiin.

Muita hahmoja ovat Karoliinan tyttökaverit, nokialaiset Kooveen miehet, Lokomon naissiivoojat, hiihtäjät, Pepposen rankaisemat nuoret sekä Remixin naissotilaat ynnä muut taustalla olevat hahmot. He toimivat kuorona ja tanssijoina ja täten tukevat tarinaa. Heitä ei yksilöidä millään tavoin.

---

⁸⁷ *Suuret setelit*-singlen B-puoli, 1979. Löytyy myös kokoelma albumilta *Peetleheimin pesäveikot(nopein saa)*, 1993.

⁸⁸ Sanat Barry Mason, säveltäjä Les Reed.

⁸⁹ Raamattu, Tuomarien kirja 16:4–31.

5 TARINOITA JA JUONIA

5.1 Sankarin myyttinen matka

5.1.1 Mikä on sankarin myyttinen matka

Vuonna 85:n suosiota voi selittää monella eri teorialla: aristoteelisella draamanmallilla, sankarin myyttisellä matkalla tai romanttisen komedian peruskaavalla ja tietysti musikaalin dramaturgialla. Nostalgiaa eikä paikallisuutta voi kuitenkaan ohittaa. Teemat: unelmat, rakkaus, pettäminen, ystävyys, anteeksianto.

Aristoteleen *Runousoppi* on jokaisen draaman parissa työskentelevän tai sitä harrastavan perustyökalu. *Runousopissaan* hän käsitteli tragediaa ja hänen mielestään hyvän sellaisen rakennetta. Komedialla käsittelevä osuus on mitä ilmeisimmin kadonnut jo aikoinaan. Aristoteleen mukaan komedian ja tragedian ero on siinä, että tragediassa ihmiset esitetään aikalaisiin (yleisöön/lukijaan) nähden parempina ja komediassa päinvastoin huonompina.⁹⁰ Koska tänä päivänä ei tuota jyrkkää erottelua mielestäni enää ole, on tragedian malli yhtäläillä sovellettavissa myös komediaan. Vai onko *Vuonna 85* komedia? Ei riitä, että musikaali naurattaa meitä. Komedialla on yleensä onnellinen loppu ja tragedialla onneton.⁹¹

Hyvät tarinat ovat ikuisia ja hyviä tarinoita olemme tottuneet kuulemaan jo lapsuudessamme satujen muodossa. Ne kertovat hyvistä ja pahoista, oikeasta ja väärästä ja sitä kautta opimme moraalialla ja etiikkaa sekä selkäytimiimme piirtyy hyvän tarinan kaava. Venäläinen Vladimir Propp tutki liki 200 venäläistä kansansatua ja löysi niistä yllätykseksen yhtenäisen tapahtumakaavan. Tutkimus ilmestyi 1928 nimellä *Kansansadun morfologia*. Hän löysi niistä 31 eri funktiota, jotka hän tiivistä neljään kohtaan: ”1. Henkilöiden funktiot ovat tarinan kiinteitä, vakioisia aineksia riippumatta siitä, kuka ne täyttää ja miten. 2. Kansansadun funktioiden määrä on rajallinen. 3. Funktiot esiintyvät aina samassa järjestyksessä. 4. Kaikki ihmesadut ovat rakenteeltaan samaa tyyppiä.”⁹² Proppin rakennekaaviota kehittänyt edelleen amerikkalainen antropologi Joseph Campbell kirjassaan *Sankarin tuhannet kasvot (The Hero with a Thousand Faces, 1949)*. Hänen tutkimuksensa on sankarin myyttinen matka, tarinarakenne, joka löydettävissä kaikkialta

---

⁹⁰ Aristoteles, 1448a1–5. Lisäksi luentomuistiinpanot TetuP3, syksy 2006.

⁹¹ Kirjallisuuden sanakirja, 455 ja 942.

⁹² Hiltunen, 66–67.

maailmasta myös primitiivisten kansojen parista. Tämä sankarimyytin rakenne on löydettävissä myös lähes kaikista menestyselokuvista. Löydön teki Christopher Vogler, joka on soveltanut kaavaa Hollywood-elokuvaan teoksessa *The Writer's Journey – Mythic Structure for Storytellers and Screenwriters* (1992).⁹³ Löysivätkö he mitään täysin uutta? Eivät. Saman oli jo aiemmin kertonut Aristoteles. Mutta nämä kaksi rakennetta yhdistettynä ja sovellettuna saattavat avata osaltaan *Vuonna 85:n* menestystä.

Campbell löysi 11 yhteneväistä elementtiä tarinoista. Tavallinen elämä esitellään ensin, jonka jälkeen sankari saa kutsun seikkailuun. Sankari yrittää kieltäytyä tästä kutsusta, mutta kohtaa esteen, jonka jälkeen paluu entiseen elämään on mahdotonta. Matkallaan sankari tapaa auttajan, jonka jälkeen on aika ylittää seuraava kynnyksen ja lähteä matkaan kunnolla. Koettelemuksia sankarille tuovat testit, liittolaiset ja viholliset. Näiden jälkeen lähestytään syvintä luolaa ja siitä selvittyään sanakaria odottaa palkinto. Ennen kotiin paluuta sankari kohtaa vielä äärimmäisen koettelemuksen ja pelastuttuaan sankari palaa kotiin eliksiirin kanssa.⁹⁴

Vuonna 85 päättyy eri versioissa hieman erilailla, joten ko. musikaali voi olla joko komedia tai tragedia. Huomion arvoista on kuitenkin, että ei ole niin selvää kuka on musikaalin päähenkilö ja kenen tarinaa seurataan. Päähenkilöinä pidetään Tommi Turmiolaa ja Karoliinaa heidän rakkaustarinansa vuoksi. Mutta, *Vuonna 85* alkaa Mauno Pepposen nykyäänellä ja repliikillä: ”...Se oli vuosi jolloin sattui ja tapahtui. Se oli vuosi jolloin kaikki oikeastaan alkoi. Ja se vuosi oli 85.” Tämän vuoksi katson, että Mauno on *Vuonna 85:n* päähenkilö. Aloitan oman matkani Tommista, koska hän ovat tekijöiden toimesta nimetty päähenkilö. Toisen matkan teen Maunon kera.

5.1.2 Tommin matka

1. Tommin tavallinen elämä eli Tommi ajaa ystävineen Pyynikille, vaikka pitäisi olla tankkaamassa autoa Ranta-Kesoililla ja ostamassa Ellulle Pommacia. *GTP:ssa* Tommi nähdään myös työpaikallaan, Lokomon pukuhuoneessa. Aristoteleen protagonistiksi eli pääosan esittäjäksi on näin esitelty. 2. Tommi saa kutsun seikkailuun, kun hän tapaa Karoliinan sattumalta Pyynikillä. 3. Kieltäytyminen kutsusta, kun Tommin auto ei lähde käyntiin ja lopun bensan Tommi käyttää syyttääkseen nuotion. 4. Tommi kohtaa esteen, joka tekee paluun mahdottomaksi. Tommi viettää

---

⁹³ Hiltunen, 87.

⁹⁴ Campbell 1990, 57–214.

Karoliinan kanssa yön autossa. Aristoteleen hamartia eli traaginen erehdys tai heikko kohta: Tommihan seurustelee Ellun kanssa. 5. Karoliina on aamulla lähtenyt ja epätoivoinen Tommi kohtaa auttajan, joka voisi auttaa Karoliinan löytymisessä eli Tommi kaivaa muististaan listan festivaaleista, joihin Karoliinalla on aikomus kesällä mennä. *GTP:ssa* Karoliinalta jää Suomen kartta. Kadonneesta Karoliinasta tulee Tommin antagonistiksi eli vastustaja Aristoteleen teorian kautta.

6. Tommin on ylitettävä kynnys ja tehdä päätös matkaan lähtemisestä. Tämä tapahtuu parenteesimerkinnällä ”Tommi huokaa” ja repliikillä ”Pitäis varmaan kiertää vähän maailmaa.” Tässä kohdin on Aristoteleen mukaisesti käyty prologi eli johdanto. 7. Tommin vaiheista ennen marraskuuta ei ole tietoa, mutta tässä kohdin hän on kohdannut testejä, liittolaisia ja vihollisia. (*Kuuma kesä 85* antaa vastauksen tähän) 8. Tommi lähestyy syvintä luolaa eli kohtaa Karoliinan Tampereella parhaan ystävänsä Pallen ravintolassa ja saa kuulla näiden seurustelevan ja menevän naimisiin kahden viikon kuluttua sekä olevansa Pallen bestman. Se on sankarin äärimmäinen tulikoe, jossa hän joutuu kohtaamaan pahimmat painajaisensa suorittaakseen tehtävänsä eli pystyä olemaan Pallen bestman. Tässä vaiheessa myös Pallesta tai lähemmin häistä tulee Tommin antagonistiksi. Tämä on näytelmän käänne, peripeteia ja samalla tapahtuu myös tunnistaminen, anagnorisis, eli muutos tietämättömyydestä tietämiseen. Jos ja kun näin käy, se on Aristoteleen mukaan hyvälle tragedialle ominaista. 9. Tommi saa palkinnon vastoinkäymisistään eli saa Karoliinalta kirjeen ja päätyy lopulta tämän kanssa sänkyyn häitä edeltävänä iltana. 10. Tommin äärimmäinen koettelemus on vasta häissä, hän rohkaisee mielensä ja suutelee Karoliinaa kaikkien silmien nähden eikä välitä mitä siitä seuraa. 11. Karoliina valitsee kuitenkin Pallen, joten Tommi ei palaa eliksiiriin kanssa vaan häviää taistelun, mutta toivottavasti muuttuneena ja viisastuneena. *Remixissä* Karoliina valitsee miesten sijasta elämän ilman näitä ja *GTP:ssa* Karoliina valitsee Tommin Pallen sijasta, vaikka on juuri mennyt naimisiin Pallen kanssa. Sankarin myyttisen matkan mukaan ko. versio on toteuttanut itsensä alusta loppuun onnistuneesti. Ollaan Aristoteleen päätöksessä eli epilogissa.

Tommin matka on puhdas sankarin matka ja Tommin tarinan kannalta juonen kuljetus on *Vuonna 85:ssä* mennyt niin Aristoteleen kuin Campbellin teorioiden mukaan.

5.1.3 Maunon matka

Aivan *Vuonna 85:n* alussa on kuulutus, jossa Maunon ääni. Näin on musikaalin protagonistin esitelty.

1. Maunon tavallinen elämä esitellään: ensin ystävien kanssa Pyynikillä ja sitten Lokomolla työn touhussa, josta siirtyminen Alabamaan. 2. Kutsu seikkailuun on Maunon toive soittaa Alabamassa housebändin kanssa. Asia ei saa Pallelta vastakaikua. Myös Jyrki Boy kehoittaa Maunoa jättämään bändin kitarat rauhaan. Mauno kuulee irvailua myös muilta haaveestaan soittaa kitaraa, vaikka on juuri sellaisen ostanut. Tämä on Aristoteleen mukaan Maunon ongelma, josta tapahtumat lähtevät liikkeelle ja Maunon täytyy löytää ongelmaansa ratkaisu. Maunon tarinan aristoteelinen alku.

3. Maunon kieltäytyminen kutsusta. Hän asuu vielä kotona äidin lihapullilla, mutta kertoo Tommille, että ”on vähän omaa meininkiä”. Mauno pelkää isäänsä, komisario Pepposta, koska juoksee tätä karkuun Keskustorin makkarakojulta. Maunon antagonistiksi nousee tässä kohtauksessa isä, myös muiden irvailu ja vastustus Maunon soittoa kohtaan on toinen antagonisti. 4. Este, joka tekee Maunon paluun normaali elämään mahdottomaksi. Palle antaa Maunolle luvan soittaa hänen ja Karoliinan häissä Maunon matkan peripeteia, käännekohta. Vihdoin joku uskoo hänen kykyihinsä. 5. Mauno kohtaa auttajan eli Pallen ja saa luvan tältä soittaa häissä. Tapahtuu myös anagnorisis, Maunon muutos tietämättömyydestä tietämiseen, hän saa soittaa.

6. Kynnyksen ylittäminen on Maunolle matala, hän lähtee siltä seisomalta tekemään kappaletta häihin. 7. Testit, liittolaiset ja viholliset. Palle kysyy innoissaan olevalta Maunolta, kun tämä luettelee mitä kappaletta varten pitää vielä tehdä, että onnistuuko vai pitäisikö harkita vielä. Palle on siis liittolainen että hetken aikaa vihollinen. Isä Peppone on jo mainitun asian vuoksi eräänlainen testi ja vihollinen. Tommista tulee vihollinen, kun hän ei jaksaa krapuloissaan kuunnella Maunon kitaran soittoa. Lisää vihollisia ja testejä tulee, kun häissä ei mene kaikki aivan putkeen, mm. sähkötkatkeavat ja Maunon esiintyminen katkeaa. 8. Lähestyminen syvintä luolaa. Mauno kohtaa erilaisia vastoinkäymisiä: kappale Pallen ja Karoliinan häihin ei ole valmis vielä edellisenäkään päivänä. Mauno tajuaa Tommin ja Karoliinan suhteen, pelkona on häiden peruuntuminen ja siten myös Maunon ensimmäinen keikka. Mauno joutuu todistamaan äitinsä ja Ruban välillä olevaa suhdetta ja asiasta ihmeissään. Kaiken kukkuraksi isä Peppone meinaa pidättää poikansa suksivarkauksesta ja iskee Maunon kovakouraisesti päin poliisiauton konepellistä. Nämä kaikki kolme edellä mainittua vastoinkäymistä toimivat samalla aristoteelisena anagnorisisena.

9. Vihdoin Mauno saa palkinnon ja pääsee todella soittamaan bändin kanssa häissä. Näytelmän rakenteen mukaan tämä on myös peripeteia, koska Maunon tarinassa tämä on todellinen käänne. Tunnistaminen tapahtuu tässäkin kohtauksessa, koska hääväki pitää Maunon soitosta ja kappaleesta, Mauno voi tunnistaa olevansa hyvä muusikko. 10. Äärimmäinen koettelemus on tuhota Maunon vihdoin alkaneen uran. Tommin aiheuttaman yleishässäkän tiimellyksessä katkeavat sähköt ja Maunon ja bändin soitto katkeaa. Suuttunut Mauno lähtee pois häistä. Kadunvarressa oleva Mauno on liftaamassa ja paikalle osuva poliisiauto pysähtyy. Isä Peppone komentaa Maunon autoon ja käskee Lutavuoren ajaa asemalle. Näyttää siltä, että Mauno joutuu isänsä komentama kuulusteluihin niin suksivarkaudesta kuin suuttumisestaan häissä. Mutta Maunon helpotukseksi isä käskeekin Lutavuoren ajamaan rautatieasemalle. Isän luottamus on vihdoin saavutettu ja täten tämä on voitto Maunolle ja hänen haaveelleen. Aristoteelinen loppu. Katharsiksen paikka. 11. Mauno palaa eliksiirin kanssa eli aikasiirtymä noin vuoteen 1995 tai 2006, jolloin Mauno Peppone & Alabama House Band on pitkästä aikaa keikalle Tampereella. Maunosta on aina mukava palata kotiin ja annetaan ymmärtää, että Mauno teki suuresta haaveestaan totta ja hänestä todella tuli menestynyt kitaristi ja musiikin ammattilainen. *Mauno Peppone – elämä, kuolema ja comeback* valottaa Maunon tarinaa enemmän. Muutos rocktähteydestä haaveilevasta pojasta rocktähteyteen on totta.

Maunon tarina on mielestäni *Vuonna 85:n* tarinoista tärkeämpi, koska se on kasvutarina. Tämä kritiikeissä sivuosaan jäänyt juonen kuljetus on puhdas niin Aristoteleen kuin sankarin myyttisen matkan mukaan.

5.2 Romanttinen komedia

5.2.1 Romanttisen kertomuksen piirteitä

Oman kokemukseni mukaan lähes jokainen kestävä tarina sisältää edes hippusen romantiikkaa. Rakkaus on vahva motiivi niin ihmisten arkielämässä kuin fiktiivisissä kertomuksissa. *Vuonna 85:ssä* rakkaus kukkii monella eri rintamalla. On orastavaa rakkautta, menetettyä rakkautta, toivovaa rakkautta. Tommin suhde niin Karoliinaan kuin Elluun, Karoliinan suhde Palleen, Ellun suhde Jyrki Boyhin, pariskunta Pepposen suhde, Delilahin suhde Rubaan, Tapparann miehen entinen suhde, Iso G:n rakkaussuhde alkoholiin (ja menetettyyn rakkauteen, tästä enemmän kohdassa 3 Henkilöhahmot ja 8.2 Miesenergia *Vuonna 85:ssä*.) Ainoa päähenkilöistä, jolla ei ole *Vuonna 85:ssä* rakkaussuhdetta on Mauno, mikäli hänen rakkauttaan musiikkiin ei oteta huomioon.

Tutkimuskirjallisuudessa romantiikka on jäänyt lapsipuolen asemaan. Osittain sitä on pidetty itsestään selvänä asiana, mutta vielä suurempi syy on, että romantiikkaa on pidetty ja tullaan pitämään tyttö/nais-genrenä.⁹⁵ Tästä mainitsivat Jeffers-McDonald sekä Hiltunen. Elokuvan puolelta romanttiset komediat kategorisoidaan lähestulkoon genreen ”chick flicks”. Hiltusen mielestä romanttinen kirjallisuus on vain naisten asia.⁹⁶ Jeffers-McDonald kirjoitti, että genrenä ”romanttinen komedia on, kiistämättä, alhaisista alhaisin”⁹⁷, jolloin se ei ole tärkeä eikä relevantti tutkimuksen kohde. Tämä tukee omaa (suomalaista) ajatustani siitä, että tunteiden julkinen näyttäminen ei ole miehille sallittua. Vai onko? Mikäli mies vie tyttönsä treffeillä katsomaan ”nyyhkyleffaa”, niin on aivan takuulla isketty suoraan tytön sydämeen. Ja harvemmin tulee elokuvissa nähtyä pelkkiä miesporukoita tai edes kaveruksia katsomassa kyseisen genren elokuvia.

Mitä rakkaus ja romantiikka sitten oikein on elokuvissa, kirjallisuudessa ja teatterissa? Robynn J. Stilwell on artikkelissaan ”*Music, Ritual and Genre in Edward Burns’ Indie Romantic Comedies*” todennut, että romanttisessa komediassa on joukko miehiä, jotka yrittävät ymmärtää naisia omaleimaisessa dialogissa.⁹⁸ *Vuonna 85:ssä* tästä on todistus jo näytelmän alussa, kun Tommi kertoo tunteistaan Karoliinalle vertaamalla tätä muun muassa lumen alta paljastuneeseen asfalttiin, jolloin auton renkaat saavat pitoa sekä erikoispitkään Urheiluruutuun. Karoliina toteaa, että ei ihan joka päivä kuule moisia kohteliaisuuksia. Stilwellin mukaan myös osa romanttisen komedian ilosta tulee siitä, että yleisö tietää juonenkäänteistä huolimatta, että pari päättyy lopulta yhteen.⁹⁹ Tarina on siis jo tuttu ennalta. Tästä puhuu myös Tamar Jeffers-McDonalds teoksessaan *Romantic Comedy – boy meets girl meets genre*, jossa hän siteeraa David Shumwayta: ”The love story is so familiar in our culture that we rarely give it a second thought...’Boy gets girl, boy loses girl, boy gets girl back’ is exhibit A of standard plots in all fictional media” (Shumway 2003:157) Jeffers-McDonald jatkaa, että romanttisen komedian tarina on niin ylituttu, että se on helppo ottaa itsestäänselvyytenä.¹⁰⁰

Romanttisen komedian historia liittyy elokuvaan. Romanttinen komedia on kyynelten ja hauskojen kohtauksien yhdistelmä. Romanttisen komedian pääperusaate on ihmisen tarve parisuhteeseen ja

---

⁹⁵ Jeffers-McDonald 2007, 1. Sekä Hiltunen 1999, 120.

⁹⁶ Hiltunen 1999, 120.

⁹⁷ Jeffers-McDonald 2007, 7.

⁹⁸ Stilwell 2009, 25.

⁹⁹ mt, 27.

¹⁰⁰ Jeffers-McDonald 2007, 2.

siten saada pääpari yhteen. *Vuonna 85* rikkoo tätä perinnettä *original*- ja *Remix* -versioissa. Tommi ja Karoliina päätyvät yhteen vain *GTP:ssa*. Romanttisella komedialla on neljä alagenreä ja kaikki niiden yhdistelmät ovat täysin sallittuja. Huomattava on, että siitä huolimatta uudetkaan romanttiset komediat eivät tuo koko genreen mitään uutta.¹⁰¹ *Vuonna 85* sisältää elementtejä joka alagenrestä.

Screwball eli sekoilukomedian ensimmäisenä edustajana pidetään Frank Capran *It Happened One Night* –elokuvaa (*Tapahtui eräänä yönä*) vuodelta 1934. Alagenrelle tyypillistä on rikas nainen, joka saa apua joko köyhemmältä tai alempiarvoiselta mieheltä. Dialogi on nopeaa, viimeisteltyä ja nokkelaa. *Vuonna 85:ssä* Tommi alentaa Karoliinan edessä itsensä sanomalla, ettei tiedä mistään, koska on vaan Lokomolla töissä. Tommin ja Karoliinan dialogi on nokkelaa, muttei nopeaa. Sekoilukomedian yksi pääelementti on se, että yhdessä hetkessä päähenkilöiden elämä muuttuu täysin: kaikki minkä eteen miespuolinen henkilö on työskennellyt ja arvostanut ennen, pyyhkiytyy pois ja tuhoutuu. Tämä pitää täysin paikkansa Tommin kohdalla, hänen koko elämänsä menee sekaisin Karoliinan tapaamisesta. Tommin jättää Ellun, työnsä, kaverit ja koko kaupungin taakseen etsiessään Karoliinaa.¹⁰²

Seksikomedialelle ominaista on, että nainen pistää miehen koville nokkeluuksilla, molemmilla on tarkoituksena vain seksi, naisilla avioliiton solmimisen jälkeen, miehelle ennen tai jälkeen. Tämä tapahtuu musikaalin alussa ensimmäisen kerran, kun Karoliinan tiedot ja mielipiteet Tommin autosta pistävät Tommin solmuun. Seksikomediassa pari riitelee melko avoimesti ja sättii toisiaan, mutta päätyvät silti samaan sänkyyn. *Vuonna 85:ssä* riitely ei ole kovin julkista, mutta Pallen polttari-iltana he aikovat puhua Karoliinan aloitteesta asiat läpi, mutta päätyvät Tommin luo.¹⁰³

Radikaalikomedia ehdottaa lähes suoraan seksiä. Alagenre syntyi e-pillereiden yleistymisen myötä, esiaviollisesta seksistä tuli turvallisempaan ilman raskaudenpelkoa. Radikaalikomedia voidaan nähdä myös siten, että kaikki elävät valheessa ja lopuksi valehtelija on se, jota sattuu eniten. Ellua pettänyt Tommi kärsii eniten *original* ja *Remix* versioissa, koska ei saa Karoliinaa. Tämä on tyypillistä radikaalille romanttiselle komedialle, pari ei tule päätymään yhteen.¹⁰⁴

---

¹⁰¹ Jeffers-McDonalds 2007, 2–7.

¹⁰² mt, 19–26.

¹⁰³ mt, 38–39.

¹⁰⁴ mt, 62–68.

Uusperinteinen romanttinen komedia palaa juurilleen ja on enemmän romanttinen draama tai tragedia. Se sijoittuu yleensä isoihin kaupunkeihin ja alagenren tunnetuin tekijä on Woody Allen.¹⁰⁵ Uusperinteinen romanttinen komedia ammentaa voimansa nostalgiasta ja liittyy usein tiettyihin kausijuhliin.¹⁰⁶ Vuonna 85 alkaa koulujenpäättäjäispäivästä Pyyrikillä, joka on tamperelaisen nuorison kokoontumispaikka ollut kyseisenä päivänä jo vuosia.

Janice A. Radway on tehnyt kattavan ja laajan tutkimuksen romanttisesta kirjallisuudesta. Kirjassaan *Reading the romance* hänellä oli rajattu joukko kyseisen genren lukijoita, joista hän ammensi esiin lähes koko repertuaarin: mitä, missä, miksi ja milloin luetaan. Tutkimalla naisten lempikirjoja ja lisäämällä niihin keskusteluissa esiin nousseita teoksia, hän loi naisten vastausten kautta yhdistämällä ne Proppin kansansadun funktioihin ideaalisen romanttisen kertomuksen rakennekaavan:

1. Sankarittaren sosiaalinen identiteetti tuhoutuu.
2. Sankaritar toimii vastustavasti aristokraattista miestä kohtaan.
3. Aristokraattinen mies vastaa ristiriitaisesti sankarittarelle.
4. Sankaritar tulkitsee sankarin käytöksen johtuvan vain miehen puhtaasta seksuaalisesta kiinnostuksesta häneen.
5. Sankaritar vastaa miehen käytökseen vihalla tai kylmyydellä.
6. Sankari vastaa samalla mitalla rankaisemalla sankaritarta.
7. Sankaritar ja sankari erotetaan fyysisesti ja/tai emotionaalisesti.
8. Sankari kohtelee sankaritarta hellästi.
9. Sankaritar vastaa lämpimästi sankarin hellyyteen.
10. Sankaritar tulkitsee sankarin ristiriitaisen käytöksen johtuvan aikaisemmasta henkisestä loukkaantumisesta.
11. Sankari avoimesti julistaa rakkauttaan sankarittareen tai tekee jonkun sitä vastaavan teon.
12. Sankaritar vastaa seksuaalisesti ja emotionaalisesti.
13. Sankarittaren identiteetti korjaantuu ennalleen.¹⁰⁷

Samaista rakennekaaviota on käyttänyt myös Ari Hiltunen *Aristoteles Hollywoodissa* kirjassaan esimerkkinä romanttisesta jännityksestä. Hän on tarkastellut *Harlekiini*-sarjaa, joka on ehkä

---

¹⁰⁵ Jeffers-McDonald 2007, 88.

¹⁰⁶ mt, 100.

¹⁰⁷ Radway 1991, 134.

maailman tunnetuin romanttisen kirjallisuuden supermarket -brändi. Kritisoin Hiltusen tarkastelua koska hän miehenä tuskin on lukenut yhtään *Harlekiini*-kirjaa, koska hän kirjoittaa kirjassaan, että ”*Harlekiini*-kirjoja lukevat vain naiset”.¹⁰⁸ Samalla Hiltunen stereotypisoi koko romanttisen kirjallisuuden koskemaan vain ja ainoastaan *Harlekiini*-sarjaa. Tarkempi Radwayn luku olisi antanut Hiltuselle tarkempaa kuvaa tarkastella romanttista jännitystä, koska Radwayn tutkimus romanttisen kirjallisuuden rakenteesta sisältää kaksikymmentä kirjaa kuudeltatoista eri kirjailijalta ja yksikään niistä ei kuulu *Harlekiini*-sarjaan.¹⁰⁹

5.2.2 Tommi rakastuu Karoliinaan

Koska *Vuonna 85* ei ole Karoliinan tarina (se voidaan toki tulkita myös hänen kauttaan, mutta mielestäni tarina on Tommin tai Maunon), ehdotan, että Radwayn kaava ja sankarin myyttinen matka ovat Tommin tapauksessa yhdistettävissä seuraavaan, sanotaan sitä esimerkiksi rakastuneen sankarin matkaksi, kaavaan:

1. Poika tapaa sattumalta arkitilanteessa tytön.
2. Poika saa tutustua tyttöön.
3. Poika ihastuu/rakastuu tyttöön.
4. Poika menettää tytön.
5. Poika lähtee tytön perään.
6. Poika tapaa tytön uudelleen.
7. Tytöllä on este poikaa kohtaan.
8. Tyttö kuitenkin lähestyy poikaa.
9. Poika saa tytön hetkeksi.
10. Poika menettää tytön taas.
11. Poika tekee kaikkensa saadakseen tytön.
12. Tyttö hyväksyy pojan.

Jokainen edellä mainittu elementti on Tommin rakastumisessa Karoliinaan sijoitettavissa tarinaan seuraavasti:

---

¹⁰⁸ Hiltunen 1999, 120.

¹⁰⁹ Radway 1991, 121–122.

1. Tommi tapaa Karoliinan Pyynikillä hakiessaan autoonsa bensaa Ranta-Kesoililta. Tommin tyttöystävä Ellu on pyytännyt samalla tuomaan Pommackia. 2. Karoliina kertoo Tommille aikeestaan kiertää kesällä festareita ja Karoliina osoittautuu samalla varsinaiseksi ei ehkä niin tyypilliseksi naiseksi, koska tämä tuntuu tuntevan autot.

3. Tommi on heti myyty ja yrittää omalla kömpelöllä tavallaan kertoa Karoliinalle tunteistaan verraten tätä esimerkiksi normaalia pidempään urheiluruutuun ja Karoliinan kolisen saman lailla kuin omppujytä tyhjään mahaan. 4. Karoliina on lähtenyt, kun Tommi aamun valjetessa herää autostaan. 5. Tommi muistelee, mitä festareita Karoliina oli sanonut aikovansa kiertää ja Tommi lähtee Karoliinan perään. 6. Tommi ja Karoliina tapaavat Pallen Alabamassa kesän jälkeen vasta marraskuussa.

7. Karoliinalla on iso este: hän seurustelee Pallen kanssa ja aikovat mennä naimisiin. Poissa ollut Tommi ei ollut tiennyt asiasta mitään. 8. Karoliina jättää Tommin auton tuulilasinyyhkijän alle kirjeen ja pyytää tapaamaan. 9. He päätyvät Pallen polttari-iltana, häitä edeltävänä iltana Tommin sänkyyn. 10. Seksistä huolimatta Karoliina aikoo mennä Pallen kanssa naimisiin. 11. Tommin puhe bestmanin ominaisuudessa on koko hääväen mielestä outo ja puheen lopuksi Tommi suutelee Karoliinaa. 12. Vain *GTP:ssä* Tommi saa Karoliinan, koska Palle ymmärtää, että nyt on kyseessä suuri rakkaus. *Originalissa* ja *Remixissä* käy toisin.

Luomani rakastuneen sankarin kaava istuu Tommin tarinaan mielestäni hyvin. On kuitenkin huomattava, että kun tarinat ovat ikuisia ja kaavat muistuttavat toisiaan, on melkein mikä tahansa tarinan juoni sijoitettavissa niihin. Toki tämä koskee perinteistä draamaa, joissa kaikki elementit ovat kohdillaan.

5.2.3 Sivuhenkilöiden tarinat

Vuonna 85:ssä eivät tarinat rajoitu vain triangeldraamaan Tommi–Karoliina–Palle tai Maunon kasvutarinaan. On Ellun tarina, Jyrki Boyn tarina sekä toinen kolmiodraama Pepposen, Delilahin ja Ruban välillä. Sovellan Gustav Freytagin Aristoteleen oppien pohjalta luomaa mallia näiden sivujuonien analysointiin.

Freytagin mallin mukaan esittelyssä tuodaan esiin kaikki tarvittava tieto tarinan ymmärtämiseksi. Esitellään protagonistin, antagonistin, konfliktin ja tapahtumapaikka. Esittelyn lopuksi tulee

ristiriitatilanne, joka määrittää juonen suunnan. Tämän jälkeen alkaa nouseva toiminta, jonka aikana esittelyn konflikti kehittyy, kun vastaan tulee uusia esteitä. Protagonistin käännetilanne eli kliimaksi on piste, joka tarkoittaa protagonistille muutosta. Laskeva toiminta alkaa kliimaksin jälkeen ja ristiriitatilanne protagonistin ja antagonistin välillä raukeaa, loppupuolella voi olla vielä viimeinen jännitysmomentti, joka pitää konfliktin lopputulosta vielä epämääräisenä. Loppuratkaisu tai katastrofi seuraa lopuksi, riippuen onko kyse komediasta vai tragediasta: komediassa protagonistin asiat ovat paremmin kuin alussa, tragediassa huonommin.¹¹⁰

Ellun tarina ei muutu missään versiossa, aivan pieniä muutoksia lukuun ottamatta. Fretagin mallin mukaisessa esittelyssä Ellu saapuu Alabamaan ja *Remixissä* ja *GTP:ssa* kysyy Jyrki Boylta, onko Tommia näkynyt. Tommin saavuttua reissultaan Alabamaan Ellu antaa kaiken heti Tommille anteeksi. Konflikti syntyy, kun kaveriporukalla vietetyn illan päätteeksi Ellu kysyy Tommilta, että menisivätkö he nyt kotiin ja samassa hetkessä Tommin on näkevinään Karoliinan ja jättää Ellun seisomaan sille paikalle. Nousevassa toiminnassa Ellu yrittää saada Tommin puhumaan heidän suhteestaan, mutta Tommi ei sitä aio tehdä, vaan laululla jättää Ellun. Järkyttynyt Ellu ei halua Jyrki Boyn tarjotessa kyytiä kotiin, vaan on tätä kohtaan melko tyyneä. Pois lähtenyt Ellu pysähtyy kuitenkin salaa, kun Jyrki Boy sanoo tämän ansaitsevan parempaa. Kliimaksissa käänne on jo Ellun kohdalla tapahtunut, kun hän pyytää Tommia hakemaan tavaransa. Hän on hyväksynyt heidän eron. Tommi ei asia kiinnosta millään lailla ja raivostunut Ellu uhkaa polttaa kaikki Tommin tavarat. Tommia ei kiinnosta sekään ja viimeisenä oljenkortena Ellu yrittää vielä selvittää, että ei hän sanoillaan mitään pahaa tarkoittanut. Tommi on jo siinä vaiheessa lähtenyt. Viime hetken jännitys momentti tapahtuu, kun Pallen ja Karoliinan vihkimisen jälkeen Tommi yrittää epätoivoisesti saada Ellua takaisin, mutta tilanne kääntyy samalla loppuun, kun Ellu sanoo Tommille, ettei tämä merkitse enää hänelle mitään. Tommi yrittää vielä, mutta Ellu on mennyt. Tapahtumat päättyvät Ellun tapauksessa onnellisesti, kun hän pääsee häntä törkeästi kohdelleesta Tommista lopulta eroon.

Alabaman portsarin/baarimikon Jyrki Boyn tarina ja sen juoni liittyvät vahvasti Elluun. Hän ollut ilmeisesti jo pidemmän aikaa ihastunut Elluun, mutta tämä ei ole noteerannut häntä millään lailla. Kun *Remixissä* ja *GTP:ssa* Ellu on kysynyt Tommia Jyrki Boylta, hän toteaa, että onneksi ei ole. Tässä vaiheessa on jo esittely että nouseva toiminta tapahtunut. Kun Ellu ei halua kyytiä kotiin Jyrki Boylta, tapahtuu käänne: hän uskaltaa sanoa ääneen Ellulle tämän ansaitsevan parempaa viitaten itseensä, muutos on tapahtunut. *Originalissa* Jyrki Boy toimii vielä salaisena henkivartijana

---

¹¹⁰ Luentomuistiinpanot TetuP3, syksy 2006.

Ellulle, kun Tommi vielä yrittää saada Ellun takaisin. *Remixissä* ja *GTP:ssa* Jyrki Boy on jo selvästi Ellun uusi miesystävä. Laskeva toiminta päättyy *originalia* lukuun ottamatta Jyrki Boyn hyväksi ja hän saa Ellun.

Vuonna 85:n toinen kolmiodraama tapahtuu komisario Pepposen, tämän vaimon Delilahin sekä Ruban välillä. *Originalissa* ja *Remixissä* kotiin palaava Mauno näkee Ruban poistuvan heiltä, vaikka aikaisemmin Ruba oli väittänyt etsivänsä Tommia ja tilanne on näin esitelty. Ruba kysyy Delilahilta, että koska voisi tulla uudelleen, Delilahin mielestä huomien on liian vaarallinen, koska Kalevi Peppone on tolaltaan suksivarkauden jälkeen. Ruba sanoo tarvitsevänsä Delilahia, koska pelkät videot eivät yksin riitä ihmiselle, Delilahin mielestä tunne on molemminpuolinen. Mauno ei paljasta itseään heille, eikä Ruba ja Delilah näin ollen tiedä paljastuneensa. Näin tapahtuu nouseva toiminta, koska jäämme odottamaan mitä heille seuraavaksi tapahtuu. *Remixissä* komisario Pepposen etsittyä poikaan Maunoa, yhtyy Delilah lauluun *Kun olet poissa*. Laulun lopulla komisario Peppone ymmärtää tehneensä väärin Delilahia kohtaan, koska tämä on jäänyt poliisintyölle toiseksi. Pettynyt Ruba näkee tilanteen ja tajuaa suhteen olevan ohi. Ruban ja Delilahin kohtauksessa on nähtävissä viittaus *Romeon ja Julian* parvekekohtaukseen, koska Delilah jää parvekkeelle, kun Ruba tekee lähtöä. Vasta Maunon lähtiessä Pallen ja Karoliinan epäonnista häistä, hän käskee Rubaa pysymään kaukana äidistään. Komisario Peppone ei ole tiennyt vaimonsa salasuhteesta. Laskeva toiminta ja loppupäätös tapahtuu samassa hetkessä. *GTP:n* juonen kuljetus on hieman erilainen. Komisario Peppone näkee Ruban poistuvan vaimonsa luota. Luodaan toisiin versioihin nähden uusi jännite eli viimeinen jännitysmomentti. Emme tiedä kuinka Peppone reagoi näkemäänsä. Asiaan ei palata ennen Maunon replikkiä häistä poistuessaan, loppuratkaisu jää avoimeksi.

6 LYRIIKKA

6.1 Lyriikan eteenpäin vievä voima

Yksi musikaalin peruskivistä on laulujen lyriikka, sanat. Niiden on kuljetettava tarinaa eteenpäin ja sanat tarkoittavat aina jotakin. Niillä on sekä määrittelevä että merkitsevä rooli.¹¹¹ Niiden tehtävänä on kertoa mitä tapahtui, kenelle, milloin, missä, kuinka ja miksi. Laulujen sanat jakavat yhdessä näytelmän dialogin kanssa tämän tehtävän. Musikaaliin tarvitaan tietysti myös tanssi, lavastus ja instrumentaalimusiikki, jotka auttavat tässä tehtävässä.¹¹² Kaikki nämä luovat yhdessä teeman, hahmot, tapahtumapaikan ja -ajan, tilanteen, tunnelman, sävyn ja tyylin eli koko musikaalipaketin.¹¹³ Richard Kislainin teos *The Musical – A Look at the American Musical Theatre* (1995) käy seikkaperäisesti läpi musikaalin rakenteen. Kirjassaan Kislain kertoo Jerome Robbinsin osuvasti todenneen, että lyriikan on välittömästi kerrottava yleisölle, että mistä näytelmässä on kyse.¹¹⁴ Vuonna 85:n avauskappale *Kuuma kesä* antaa viitteen kepeästä ja odotuksin ladatusta rakkauden nälkäisestä näytelmästä.

Kislain on eritellyt laulujen sanat seitsemään eri kategoriaan sen mukaan, mikä on niiden tehtävä musikaalissa. Nämä ovat: 1) balladit eli rakkauslaulut. Niiden tehtävänä on sanoa ”Minä rakastan sinua” ilman, että sanotaan suoraan näitä sanoja. 2) Charm songs eli hurmauslaulut. Niiden tarkoituksena on miellyttää ja ilahduttaa, sekä kiteyttää lämpö, täyttymys ja hyvä olo, jotka kuuluvat olennaisesti komediamusikaalin maailmaan, toisin sanoen, niiden tehtävä on antaa se tieto, että kaikki tulee päättymään hyvin. Yleisö rakastaa hurmauslauluja. 3) Comedy songs, huumori/hauskuutuslaulut. Ne syntyvät siitä, että yleisö näkee toisen henkilön (hahmon) ongelman, häpeäntunteen, epäonnen tai tuskan. Turhautuminen kääntyy nauruksi. Huumorilaulun oleellinen tehtävä on myös rentouttaa musikaalin jännitteitä ja tuoda syvää iloa ja nautintoa. Tämä ei toimi, mikäli sanat kerjäävät yleisöltä sympatiaa. Tästä olen Kislainin kanssa hieman eri mieltä, asiasta lisää laulun *Baarikärpänen* kohdalla. 4) The musical scene eli musikaalikohtaus. Niiden tarkoituksena on tiivistää musikaalin dramaattinen toiminta musiikin ja sanojen varaan, nimeäisin ne musikaalin avainlauluiksi. 5) I am eli ”minä olen” laulut. Ne kertovat hahmoista, heidän luonteistaan, tarkoituksistaan, toiminnasta, tilanteesta. Ne siis vastaavat kysymykseen minkälainen

---

¹¹¹ Kislain 1995, 193.

¹¹² mt, 195.

¹¹³ mt, 194.

¹¹⁴ mt, 203.

hahmo tai tilanne on.¹¹⁵ Ne voidaan laulaa myös toisten toimesta. 6) I want, ”minä haluan” laulut tuovat esiin hahmon halun ja/tai toiveet. Nämä laulut ovat erittäin oleellisia musikaalin kannalta, sillä niiden tehtävä on viedä juonta eteenpäin. 7) Special material, erikoismateriaali. Se sisältää erityyppisiä lauluja, jotka eivät toimita mitään edellä mainituista funktioista. Laulu voi olla mukana siksi, että roolin esittäjälle halutaan saada hänen (erikois)kykyään vastaavaa toimintaa. Laulu voi kuvastaa koko musikaalia tai sitä voidaan käyttää siirtymiin.

Vuonna 85:n kohdalla on muistettava, että koska kyse on jukebox-musikaalista, lauluja ei ole sävelletty ja sanoitettu alun perin juuri tätä musikaalia varten. Päinvastoin, musikaali rakentuu kyseisten laulujen ympärille. Käyn seuraavassa läpi *Vuonna 85:n* laulut, kuinka ne osuvat Kislanin jaotteluun. Aloitan *original* -version lauluilla ja täydennän *Remixin* sekä *GTP:n* lauluilla niiltä osin kuin ne eroavat *original* -versiosta. Lista *Vuonna 85:ssä* kuultavista kappaleista löytyy liitteestä 1.

6.2 *Vuonna 85-original* -version lyriikat

Kuuma kesä on musikaalikohtaus, koska se virittää koko musikaalin tunnelman että teeman sekä aiheen. Odotettavissa on kevyttä ja rakkaudella ladattua toimintaa. Tommin ja Karoliinan kohtaaminen on tarinan alku, johon musikaali perustuu. Samalla kyseinen laulu on erikoismateriaalia, koska se kuvastaa Tommin hahmoa ja muutosta, joka Tommissa tapahtuu välittömästi, kun hän kohtaa Karoliinan, kaikki muu menettää merkityksensä ja on vain Karoliina. Se on myös ”minä haluan” -laulu, koska kuten sanoissa lauletaan: ”purista mua lujaa beibe [--] mä tahdon nähdä kaiken [--] ja mä aion elää sen”. *Joka päivä ja joka ikinen yö* on puhdas rakkauslaulu lyriikkansa mukaan: ”Joka päivä ja joka ikinen yö sinua ajattelen”. *Luonas kai olla saan* on rakkauslaulu, ”minä olen” ja ”minä haluan” laulu. Tommi kaipaa kadonnutta Karoliinaa. Tommi on hukassa itsensä kanssa ja haluaa vain Karoliinan luo.

Rasvaa koneeseen on ”minä olen” sekä huumorilaulu. Se esittelee Lokomon työporukan. Töitä tehdään rennolla otteella ja laulun sanat kertovat heidän taustoistaan, joista on oletettavissa, että kyse ei ainakaan ole elitistisistä perheistä tulevista miehistä. Perusduunareita kaikki tyynni. *Diggaan itseäni* on ”minä olen” laulu, joka kertoo varsin ironisella tavalla Jyrki Boysta, jonka elämän tehtävänä on portsarina toimimisen lisäksi lihasten kasvattaminen ja tämän kautta fyysisyyden ihannointi sekä sen vahvistava minäkuva. Samalla se on myös huumorilaulu. Tommin

---

¹¹⁵ Kislan 1995, 228.

palattua Tukholmasta, hän kertoo matkastaan laulamalla. *Nyt reppu jupiset riimisi rupiset* lauluun tiivistyy Tommin epäonninen Karoliinan etsimismatka, kaikki ei suuressa maailmassa mennyt aivan putkeen. Laulu on samalla niin ”minä olen” laulu kuin musikaalikohtaus: Tommin paluu sysää asiat jälleen liikkeelle. Mielestäni on myös kyse erikoismateriaalista, hyvänä laulaja tunnettu Hintsanen tulkitsee laulun hänelle taattuun tyyliin. *Mauno soittaa stereoo* on ”minä olen” laulu toisten laulamana. Muut kertovat laululla Tommille, että mitä Maunolle on tapahtunut Tommin poissa ollessa. Samalla tulee ilmi Maunon ei niin kovin lämpöinen isäsuhde.

Syys on rakkauslaulu, jonka avulla Palle kertoo Tommille rakastuneensa. Yhtälailla se on ”minä haluan” laulu, koska Palle kertoo kyllästyneisyydestään yksinoloon ja haluun pitää tämä uusi rakkaus. *Rakkauden ammattilainen* kuullaan instrumentaalina samalla on kun Tommi kertoo Pallelle lähtönsä syystä, kun Palle sitä ennen yrittää kertoa Tommille, kuinka ei ollut fiksum jättää Ellu odottamaan. Laulu on ”minä olen” laulu, joka kertoo Tommista. *Ruba* on nimensä mukaisesti Rubasta kertova ”minä olen” laulu. Siitä selviää kaikki oleellinen Ruban hahmosta. *Kaasua* on ”minä olen” laulu komisario Pepposesta ja tämän järkkymättömästä lain palveluksessa olemisesta. Se on myös huumorilaulu sekä erikoismateriaali. Kun karisma tuodaan lavalle, se tuodaan tyyllillä. Laulu toimii myös musikaalikohtauksena, koska se valottaa isä ja poika Pepposen suhdetta, joka on erittäin tärkeä Maunon tarinan kannalta.

Njet njet on Tommin rakkauslaulu Karoliinaa kohtaan, kun hän etsii tätä raatihuoneen ringistä. *Baarikärpänen* on moniulotteinen laulu, joka pitää sisällään monta elementtiä. Ensinnäkin se on ”minä olen” ja ”minä haluan” laulu. Iso G:n elämä tuntuu pyörivän alkoholin ympärillä. Krapulaisena vapiseva Iso G odottaa anniskeluajan alkua ja tahdonvoimallaan haluaa kellon menevän eteenpäin, jotta saa tarvitsemansa juoman. Se on myös *Vuonna 85:n* harvoja hurmauslauluja, koska kaikki tulee päättymään Iso G:n kannalta hyvin ja hän saa alkoholiannoksensa. Huumorilaulu se on myös, koska yleisö näkee Iso G:n todellisen tuskan ja alkoholin tuoman helpotuksen. *Baarikärpänen* on musikaalikohtaus, koska *Vuonna 85:n* yhtenä aiheena on 1980-luvun baarielämä ja se kiteytyy tähän kohtaukseen. Iso G:tä esittävä Mika Honkanen tekee taiten tämän krapuloissaan kärsivän hahmon, joten laulu on myös erityismateriaalia.

Tommin ja Karoliinan ensikohtaaminen Pyynikin jälkeen Alabamassa tuo epäuskoisen hämmennyksen molemmille. *Mimosan hipiä* on molemmille ”minä olen” laulu. Yö Pyynikillä ja sen jälkeinen kaipaus tulvahtavat mieleen ja laulu kertoo menettämisen kivusta. Rakkauslaulun

tunnusmerkistö täyttyy samalla. *Mene kotiin* on Tommin jäähyväislaulu Ellulle, jossa hän antaa ymmärtää kaiken olevan lopullisesti ohitse heidän välillään. Tommi ei ole halunnut puhua Ellun kanssa katoamisensa syistä eikä aio tätä tehdä. Eli laulu on niin ”minä olen”, ”minä haluan” kuin musikaalikohtauskin. Edellisen kohtauksen nähnyt Jyrki Boy yrittää olla Ellulle avuksi, mutta tämä ei sitä halua, eikä ymmärrä Jyrki Boyn olevan ihastunut häneen. *Pimeyden tango* kertoo Jyrki Boyn rakkaudesta Elluun, lauluun yhtyvän Tommin kaipuusta Karoliinaan, Ellun rakkaudesta Tommiin. Laulu on rakkauslaulu kuin ”minä haluan” laulukin. Kaikki haluavat pois yksinäisyydestä ja haluavat löytää sen oikean. Se on musikaalikohtaus, jossa ensimmäinen puoliaika tiivistyy.

Toisen näytöksen ensimmäinen laulu on Lokomon työporukan esittämä *John Holmes*. Se on koko *Vuonna 85:n* ainoa puhdas huumorilaulu. Pornotähden ylivertainen varustus saa miehet tuntemaan peniskateutta. Tunnelma muuttuu seuraavaan lauluun mennessä, kun Ellu yrittää jälleen saada Tommia puhumaan kanssaan. Tommi on kuitenkin löytänyt tuulilasinpyyhkijän alta Karoliinan jättämän kirjeen ja lähtee vauhdikkaasti pois paikalta. *Voi kuinka me sinua kaivataan* on balladi, rakkauslaulu menetetystä rakkaudesta. *Tahroja paperilla* on rakkauslaulu sekä musikaalikohtaus. Karoliina yrittää vielä tosissaan päästä Tommista irti ja Tommi puolestaan ymmärtää kuinka rakastunut on Karoliinaan ja kertoo sen hänelle. Heti laulun jälkeen Karoliina pyörtää puheensa ja hyppää taas Tommin kelkkaan.

Sukset on jaettu laulu. Pepposen sukset ovat kadonneet ja laulussa on elementtejä ”minä olen” laulusta ja huumorilaulusta. Pepposen räjähdysherkkyys tulee ilmi ja sukset vieneen polttariporukan hauskanpito on huumorilaulu osuus. *15. yö* on Tommin ja Karoliinan edellisen dueton tapaan sekä rakkauslaulu että musikaalikohtaus. Ilmassa on rakkautta, mutta myös katumusta siitä, että he ovat viettäneet aikaa samassa sängyssä juuri ennen Karoliinan ja Pallen häitä. Petturuutta monelta kantilta.

Kellot lyö on ”minä olen” laulu. Se on ainoa kohta, jossa saadaan tietoa Tapparän miehestä, ellei puheita jääkiekosta oteta lukuun. Tapparän miehellä on takanaan katkera avioero ja hänelle ei ole jäänyt kuin Tappara, joka ei koskaan petä. *Kaksoiselämää* on rakkauslaulu, ”minä olen” ja ”minä haluan” laulu. Pepposen vaimolla Delilahilla ja Ruballa on salasuhte, joka on kestänyt jo jonkin aikaa. Delilah on ollut yksinäinen työssään viihtyvän Pepposen rinnalla. Samalla hän kantaa huonoa omaatuntoa suhteestaan Rubaan, mutta ei kuitenkaan halua tätä suhdetta lopettaa. Videoidensa parissa viihtyvistä Rubasta näyttäytyy uusi puoli, yksinäinen mies, joka kaipaa niin rakkautta kuin hellyyttäkin.

*Yö on Tommin laulamien osuukseen mukaan rakkauslaulu, koska hän laulaa Karoliinalle, joka ei tietysti häntä kuule. Maunon kohdalla on kysymys musikaalikohtauksesta: hän on juuri todistanut Tommin ja Karoliinan suhdetta, äitinsä ja Ruban suhdetta sekä tullut isänsä Pepposen liiallisen voimankäytön ja kaltoin kohtelemisen uhriksi suksien lainaamisen vuoksi. Mauno on lähtenyt kotoaan ja miettii kokemaansa. Karoliinan ja Pallen häiden aamuna henkilöt heräilevät *Tampereen aamun* tahdeissa. Näyttämöllä nähtävä kohtaus kertoo enemmän jokaisesta hahmosta kuin laulun sanat. Tämä on siis musikaalikohtaus. Tapparannan mies on rauhassa ja lukee, Ruba katselee videoita, Karoliina ja Palle valmistautuvat häihinsä, Tommi herättelee Maunoa, jonka on tuonut luoksensa. Kohtaus antaa myös mahdollisen motiivin Iso G:n rankkaan alkoholin käyttöön: hän kampailee Barbin tukkaa. Oletettavaa on, että hänellä on ollut perhe. Onko tapahtunut onnettomuus vai avioero, se jää hämärän peittoon. Toki Barbiet voivat olla Iso G:n harrastuskin.*

Tahdotko mut tosiaan on niin rakkauslaulu kuin ”minä haluan” laulu. Kyse on Karoliinan omasta epäroinnista, häpeästä sekä pelosta. Karoliina punnitsee vielä vaihtoehtoja Pallen ja Tommin suhteen. Pallekin pelkää pettymystä ja kokee epävarmuutta. *Poliisi pamputtaa taas* on ”minä olen” laulu, myöskin hauskuutuslaulu sekä erikoismateriaalia. Poliisina olo on mukavaa ja se on Pepposen kutsumusammatti. Samalla laulun tarkoitus on olla hauska parodia poliisintyöstä. Erityismateriaalia laulu on Pepposen hahmon vuoksi.

Karoliina ja Palle on juuri vihitty ja häävään siirtyessä juhlapaikalle he laulavat *Matkalla Alabamaan*. Kyseessä on musikaalikohtaus. Palle on onnellinen uudesta siviilisäädystään ja Alabamaanhan sitä ollaan menossa juhlimaan häitä. Tommin outo hääpuhe hääparille on *Murheellisten laulujen maa*. Tämä on ”minä olen” laulu, jolla Tommi puolustaa syyntakeettomuuttaan. Puhe on kohdistettu Karoliinalle, joka on Maunon ohella ainoa, joka ymmärtää mistä Tommi puhuu.

Kitara, taivas ja tähdet on erityismateriaalia, musikaalikohtaus, ”minä olen” ja ”minä haluan” laulu. Maunosta on kehkeytynyt kitaristi, vaikka kukaan ei uskonut häneen. Ja kitaransoitto on sitä, mitä Mauno todella haluaa. Musikaalikohtaus laulu on siksi, että Mauno saa vihdoinkin soittaa julkisesti ja siitähän Maunon ura alkaa. Yhtälailla saman syyn vuoksi laulu on erityismateriaalia. *Musta aurinko nousee* on sekä rakkauslaulu että ”minä olen” laulu. Tommi laulaa Karoliinalle, Karoliina ensin Tommille, Palle Karoliinalle ja Karoliina viimein Pallelle. Tämän laulun aikana Karoliina valitsee Pallen eikä Tommia. Siksi laulu on myös musikaalikohtaus, tärkeä sellainen. Jätetyksi tullut Tommi

laulaa neljä riviä laulusta *Punaista ja makeaa* ja se on ”minä olen” ja ”minä haluan” laulu. Tommi on katkera ja pettynyt ja haluaa juotavaa.

Musikaalin päätöskappale on *Vuonna 85*. Se on musikaalikohtaus sekä erityismateriaalia. Maunon muistot ovat päättäneet ja maailman valloittanut Mauno palaa keikalle Tampereelle. Laulussa Mauno muistelee kyseistä vuotta, vuoden 1985 Tommi muassaan. Erityisen speciaaliksi laulu nousee jo siitä yksinkertaisesta syystä, että se on koko *Manserock- musikaalin Vuonna 85* nimikappale, jonka ympärille koko musikaali on kietoutunut.

6.3 *Vuonna 85 Remix ja Vuonna 85 Remix Golden Turbo Platinumin* lyriikat

Remixin alussa on *originaliin* verrattuna vaihdettu kaksi laulua: *Joka päivä ja joka ikinen yö* on vaihtunut *Linnunradan laidalla* lauluun ja *Luonas kai olla saan* on *Remixissä Per Vers runoilija*. *Linnunradan laidalla* on rakkauslaulu sekä ”minä haluan” laulu. On kyse toiveesta olla toisen kanssa, se koskee kumpaakin, Tommia että Karoliinaa. *Per Vers* on tietysti rakkauslaulu, mutta myös ”minä olen” ja ”minä haluan” laulu. Sanat ”Ei tärkeää ole se, mä miksi lähden on tärkeää vain se mä miksen jää” kertovat pakottavista syistä lähteä, vaikka haluaisi jäädä. Karu totuus ihanan yön päättymisestä kiteytyy sanoihin ”Ja taas yö iskee hampaat niskaan...”

Pallen laulama *Syys* vaihtui *Pyhän toimituksen ja Panomiehen* medleyhin. Palle laulaa *Pyhää toimitusta* rakkauslauluna, mutta muut alkavat laulaa asiasta sen oikealla nimellä, jolloin medley muuttuu muiden laulamaksi ”minä olen” lauluksi. Alabamasta Tampereen yöhön lähtevät Lokomon väki, Ellu, Palle ja Tommi laulavat *Tää on se yötä*. Se on ryhmänä laulettu ”minä olen” laulu, mutta vielä enemmän se on ”minä haluan” laulu, koska se ladattu täyteen toivoa hyvästä illasta. Yhtälailla se kuuluu erikoismateriaaliin, koska sitä käytetään siirtymään, jopa konkreettiseen sellaiseen: Alabamasta Keskustorille.

Kun olet poissa on Delilahin ja Pepposen laulama laulu, joka lisätty *Remixiin, originalissa* sitä ei ole. Peppone aloittaa sen, kun Mauno häipynyt isänsä kovan kohtelun jälkeen. Laulu on siis sekä ”minä olen” ja ”minä haluan” laulu. Delilah yhtyy lauluun, jolloin siitä tulee myös rakkauslaulu. Laulu toimii myös musikaalikohtauksena, koska se kertoo oleellista Pepposen ja Delilahin sekä Pepposen ja Maunon suhteesta.

Remixin encorena kuultiin *Kersantti Karoliina*. Se on erikoismateriaalia sekä ”minä olen” laulu, koska se kertoo Karoliinasta hänen lähdettyään häistään ja Pallen sekä Tommin elämästä. Aikahyppy on tässä kymmenen vuotta.

Tien päällä taas aloittaa *GTP:n* pelkkänä riffinä ennen *Pitkää kuumaa kesää*. Se on musikaalikohtaus, sillä virittelee esityksen tunnelmaan. *Originalista* tuttu *Joka päivä ja joka ikinen yö* palasi *Linnunradan laidalla* paikalle, joka puolestaan kuullaan toisessa kohtauksessa. Tommin paluuta värittää *Viimeisen mohikaanin* alkuriffi, se on ”minä olen” laulu. *Punaista ja makeaa* lauletaan Ison G:n, Pallen ja Tappararan miehen toimesta. Se on ”minä olen” laulu Iso G:n laulaessa, koska se on viite hänen olleen naimisissa tai ainakin vakavassa parisuhteessa.

7 MUSIIKKI

7.1 Musiikin energia *Vuonna 85* musikaalissa

Luonnollisesti musikaalin toinen tärkeä osa käsikirjoituksen ohella on siinä käytettävä musiikki. Kappaleiden lyriikan ja niiden merkityksen musikaalin kannalta käsittelin Kislanin kautta edellisessä luvussa. *Vuonna 85* on tyypillinen jukebox-musikaali, jossa käytetyt kappaleet ovat jo aiemmin julkaistuja ja yleensä tuttuja populaarimusiikin saralta. Yhteen kappaleeseen ei saa jäädä kuitenkaan kiinni, vaan se on sovittava musikaalin kokonaisuuteen.

Koska pro graduni ei ole musiikkitieteen alaan kuuluva, en voi enkä pysty käsittelemään tässä esim. sovituksia tai muita musiikkiin liittyviä ammattilaisten asioita. Pystyn oman kokemukseni perusteella hahmottamaan, että mitä itse pidän esim. balladina tai rock-musiikkina. Tiedän, milloin musiikin rytmi on nopea ja milloin hidas. Mutta, musikaalin musiikki vaatii muutakin kuin arkiymmärrystä musiikista.

Musiikki itsessään ei voi ilmoittaa merkityksiä, selittää hahmoja, päättää luonteista tai määrätä rajoja. Musiikin energia voidaan kuitenkin valjastaa dramaattisten elementtien ehdoilla ja se on läpi kuultavissa konnotaation eli sivumerkitysten vuoksi. Kislanin mukaan on olemassa seitsemän periaatetta, jotka näyttävät pääpiirteet musiikin tehtävästä teatterissa:

1. Musiikki voi vahvistaa draamassa tunnetta tavalla, jota puhuttu kieli ei voi monistaa itse.
2. Musiikki voi vahvistaa dramaattista toimintaa. Draama vaatii liikettä aivan kuten musiikki.
3. Musiikkiin voi perustaa ja sillä voi vahvistaa haluttua tunnelmaa esityksessä.
4. Musiikki voi personoida, enteillä ja ennakoida, varsinkin jos säveltäjä turvautuu ns. leitmotif eli johtoaihe tekniikkaan, lyhyeen musiikilliseen esitystapaan esitelläkseen hahmon, tapahtuman tai tunnelman.
5. Musiikki voi sekä määrittää että ylläpitää dramaattista mielentilaa.
6. Musiikki voi toimia hyväksyttynä siirtymä välineenä musikaalin eri osien välillä.
7. Musiikki aikaansaa tanssin.¹¹⁶

---

¹¹⁶ Kislan 1995, 214–217.

Vuonna 85:ssä Kiskanin musiikin pääpiirteet ja tislautuva energia näkyvät seuraavasti (numero kappaleen edessä viittaa kyseiseen Kiskanin kohtaan yllä):

1. Esimerkiksi kun Ellu haluaa puhua Tommin kanssa tämän katoamisesta, Tommi ei halua, mutta laulaa Juice Leskisen kappaleen *Mene kotiin*. Toinen vaihtoehto kohtauksessa olisi ainoastaan ilmeinen huuto, mutta se ei ole perusteltua. Myös Jyrki Boyn lihaskuntoilukohtaus tuntuisi varsin naurettavalta, mikäli hän puhuisi eikä laulaisi Eppu Normaalin *Diggaan itseäni*. Medley *Pyhä toimitus/Panomies* on myös puhdas tämän elementin edustaja. Pallen laulaessa kauniisti rakastelusta ja muiden laulaessa siitä brutaalimmin toteutuu tämä elementti paremmin kuin esimerkiksi kuvitteellisilla repliikeillä :

Palle: Olen löytänyt naisen, jonka kanssa rakastelukin tuntuu taivaalliselta.

Muut: Onhan se hyvä, että säkin joskus saat.

Jokainen *Vuonna 85:n* rakkauslaulu on tämän elementin sisällä. Tuntuisi jo vaivaannuttavalta kuunnella jatkuvia rakkaudentunnustuksia ilman, että niitä lauletaan.

2. Ensimmäisen näytöksen päättävä Eppu Normaalin *Pimeyden tango*, kuullaan jaettuna lauluna neljän hahmon kesken. Heistä jokainen kaipaa jotakuta, jota ei ainakaan sillä hetkellä voi saada. Samalla nähdään neljä yksinäistä hahmoa kukin kävelemässä tahoillaan eli Jyrki Boy, Ellu, Tommi sekä Karoliina. Komisario Pepposen raivotessa kadonneita suksiaan, Popedan *Sukset* on valinta tätä Pepposen toimintaa tehostamaan. Ruban laulama *Ruba* tuntuisi hölmöltä, jos hän alkaisi kertoamaan elämäntarinaansa nakkikioskilla Koovee-takkisille nuorille.

3. Iso G:n laulama Eppu Normaalin *Baarikärpänen* on tästä ehkä selkein esimerkki. Krapulaansa vapiseva hahmo on taas baarissa ja odottaa sen aukeamista. Koko *Vuonna 85* loppuu Eppu Normaalin *Vuonna 85* -kappaleeseen, joka korostaa kuinka kiva vuosi se olikaan. Näistä esimerkeistä huolimatta, lähes jokainen musikaaliin mukaan otettu kappale on tarkoin valittu tietyn sanoman tai tietyn tunnelman takia esitykseen.

4. Popedan *Sukset* laulu alkaa hitaalla rumpukompilla, eikä epäselväksi jää, että kohta lavalla nähdään Peppone. *GTP:ssä* koko esitys alkaa *Tien päällä taas* riffillä, joka antaa viitteen tulevasta 1980-luvun tunnelmasta. Tommin palatessa reissultaan takaisin Alabamaan, kuullaan Popedan

Viimeinen mohikaani riffi. Kappaleen tietävät ymmärtävät hetkessä, että nyt palataan häntä koipien välissä takaisin.

5. Juice Leskisen *Musta aurinko nousee* kuullaan siinä vaiheessa, kun Tommi on mennyt Pallen ja Karoliinan häissä suutelemaan Karoliinaa ja Palle on saanut selville näiden kahden välisen rakkauden. Lauluun yhtyy Tommin ja Karoliinan kanssa myös Palle. Tätä ennen Tommin bestmanin puhe eli Eppu Normaalin *Murheellisten laulujen maa* häissä kertookin Tommin tarinaa, joka on synkkääkin synkempi.

6. Tommin ja Karoliinan alkukohtauksen jälkeen siirrytään Popedan *Raswaa koneeseen* myötä niin Lokomolle kuin sitä kautta työporukan puheiden myötä kohti Alabamaa ja kohti uutta osaa musikaalissa. Myöhemmin on reippaiden polttareiden aika ohitse ja Juice Leskisen *Tampereen aamun* myötä totiseen aikaan eli Karoliinan ja Pallen häpäivään.

7. Tommin ilmestyttyään Alabamaan seikkailunsa jälkeen, hän kertoo Eppu Normaalin *Nyt reppu jupiset, riimisi rupiset* kautta matkastaan ja koko väki yhtyy rivitanssiin, jota oli yksi muotitansseista 1980-luvulla.

7.2 Musiikin dramaturgiset pääelementit musikaalissa

Musikaalin lauluja ei voi epämääräisesti sijoitella mihin kohtaan vain esitystä. Kiskan esittelee laulujen paikat ja kertoo niiden tehtävät. Musikaalin aloittaa alkusoitto (*the overture*) eri variaatioineen. *Vuonna 85:ssä* se on luonnollisesti ennen Maunon repliikkiä: ”...Se oli vuosi jolloin sattui ja tapahtui. Se oli vuosi jolloin kaikki oikeastaan alkoi. Ja se vuosi oli 85.” Kuullaan siis kappaleen *Vuonna 85* alkuriffi, joka ei jätä epäselväksi mistä musikaalissa on kyse.

Alkusoiton jälkeen tulee avausnumero (*the opening number*), jonka tehtävänä oli alun perin amerikkalaisessa musikaalissa tuoda lavalle kauniit tytöt, mutta sen tehtävä on nykyään vaihtunut toiseksi. Se esittelee päähenkilöt ja heidän väliset suhteet, esittelee ajan ja paikan, teeman, tilanteen sekä sitoo yhteen koko esityksen. *Kuuma kesä* on *Vuonna 85:n* avausnumero. Perusnumero (*the establishing number*) on musikaalin elintärkeä johtoajatus, joka esittää sen, mihin suuntaan musikaali voi kehittyä. *Vuonna 85:ssä* näitä ovat mm. *Joka päivä ja joka ikinen yö*, *Luonas kai olla saan*, *Raswaa koneeseen*, *Nyt reppu jupiset riimisi rupiset*, *Njet njet*, *Mimosan hipiä*, *Pimeyden*

tango, 15. yö, Tahdotko mut tosiaan, Murheellisten laulujen maa, Kitara, taivas ja tähdet sekä *Musta aurinko nousee*. Välilaulun (*a throwaway song*) säveltäjä voi ottaa mukaan, mikäli tarvitaan esimerkiksi aikaa pukuvaihdolle tai lavasteiden vaihdolle, näitä ei mielestäni *Vuonna 85:stä* löydy.

Termi nopea laulu (*patter song*) on lähinnä nopeaa puhetta muistuttava laulu, joka sopii hyvin hauskuutukseen, *Baarikärpänen* on tämän edustaja. Rytmilaulu (*the rhythm song*) saa sormet napsumaan ja kehon liikkumaan. *Vuonna 85:ssä* näitä ovat *Kuuma kesä, Baarikärpänen, Komisaario Peppone* ja *Sukset*. Kuorolaulu (*the chorus number*) toimii vastaelementtinä soolo-osuuksille. Sen avulla voidaan esittää muiden mielipide asiasta. *Mauno soittaa stereo, Pyhä toimitus/Panomies* ja *Komisaario Peppone* ovat *Vuonna 85:ssä* tällaisia. Musikaalikohtaus (*the musical scene*) sitoo koko draamallisen toiminnan musiikkiin. Näitäkin on useita: *Kuuma kesä, Joka päivä ja joka ikinen yö, Nyt reppu jupiset riimisi rupiset, Kaasua, komisario Peppone, Baarikärpänen, Pimeyden tango, Voi kuinka me sinua kaivataan, Tahroja paperilla, Sukset, Kaksoiselämää, Tahdotko mut tosiaan, Murheellisten laulujen maa, Kitara, taivas ja tähdet, Musta aurinko nousee* sekä *Vuonna 85*.

Alleviivausmusiikki (*underscoring*) vahvistaa ja tukee dialogia sekä toimintaa. Se toimii teatterillisen hetken kohottajana. Minun mielestäni *Vuonna 85:ssä* jokainen kappale on tällainen. Siirtymämusiikki (*the musical crossover*) on nimensä mukaisesti silta musikaalin eri osien välillä. *Rasvaa koneeseen, Mimosan hipiä, Pimeyden tango, Sukset, Tahdotko mut tosiaan* ovat siirtymämusiikkia. Teeman kertaamisella (*reprise*) on kolme eri ominaisuutta: sen täytyy tuoda jotain uutta eikä vain olla toistoa. Sen täytyy olla lyhyt, ei ole mitään syytä lisätä materiaalia, jonka yleisö jo tuntee. Kolmanneksi, sanoja voidaan muuttaa tai olla muuttamatta.¹¹⁷ Kappaleen *Vuonna 85* riffit ovat tällaisia. On huomattava, että yksittäinen kappale voi samanaikaisesti toimia useassa musikaalin tehtävässä.

---

¹¹⁷ Kiskan, 221–226.

8 NOSTALGIAA TAMPERELAISEN MIESENERGIAN KAUTTA

8.1 Tamperelaisuuden ytimessä(kö?)

Tampere, kaupunki Näsijärven ja Pyhäjärven välisellä kannaksella perustettiin 1. lokakuuta 1779 kuningas Kustaa III:n toimesta. Rieväkylä, Manse, Mansester, Nääsville, Tampester. Rakkaalla lapsella on monta nimeä. Ei liene sattumaa, että Tampere on useana vuonna: 2008, 2010, 2012 ja viimeksi kuluvana vuonna 2014, valittu Taloustutkimuksen *Kaupungit: Muuttohalukkuus* -tutkimuksessa vetovoimakkaimmaksi kaupungiksi asua. Parhaaksi matkailukaupungiksi Tampere valittiin 2013.¹¹⁸ Tampere on viriili kaupunki, jossa erilaisia tapahtumia riittää ympäri vuoden. En kuitenkaan aio tehdä tutkielmastani rakkauslaulua Tampereelle, vaikka siihen olisi paljon hyviä syitä. Tampereella ja lähikunnassa ikäni asuneena en luonnollisestikaan voi katsoa Tamperetta ja tamperelaisuutta kuitenkaan objektiivisestikaan, yritän löytää sen ytimen, minkälaisena Tampere muualla Suomessa tunnetaan. Luonnollisesti Tampere ja tamperelaisuus peilautuvat myös musikaalin sisäiseen maailmaan.

Vuonna 85:n tapahtumapaikkana toimi Tampereen aito että fiktiivinen kaupunki. Hannu Lindholmin luoma lavastus toi lavalle niin Lokomon tehtaan kuin Hämeensillan patsaat, Pyynikin uimarannan kuin keskustorin.

Kuva 2. Tanssivat patsaat.

---

¹¹⁸ Taloustutkimus 2008: <http://www.taloustutkimus.fi/ajankohtaista/?x1541726=1678518> , 2010:
<http://www.taloustutkimus.fi/?x1538426=2053621> , 2012:
<http://www.taloustutkimus.fi/ajankohtaista/uutiskirje/uutiskirje-3-2012/31-suomalaisista-voisi-ajatella/> 2014:
<http://www.taloustutkimus.fi/?x1538426=2486678>) 2013: <http://www.taloustutkimus.fi/?x1538426=2770420>

Tampere tunnetaan erityisesti tehtaistaan, savupiiput katkaisevat keskustan panoraamamaiseman tasaisesti. James Finlayson perusti 1820 Tampereelle puuvillatehtaan ja se loi Tampereelle teollisuuskaupunkileiman. 1870-luvulla joka neljäs Suomen teollisuustyöntekijästä kävi Finlaysonilla töissä, tietää kertoa Finlaysonin historiikki. Tehdas oli kaupunki kaupungin sisällä ja sillä oli oma koulu, sairaala, poliisi, kauppa ja raha.¹¹⁹ Mainittakoon, että juuri kyseisessä tehtaassa syttyi Pohjoismaiden ensimmäinen sähkövalo 1882.¹²⁰ Muita tekstiiliteollisuuden isoja toimijoita olivat mm. Tampellan Pellavatehdas, Lapinniemen Pellavatehdas ja Suomen Trikoo.

Metalli- ja konepajateollisuus on ollut tekstiiliteollisuuden ohella osa Tamperetta. Valmetilla on täällä toimintaa edelleen. Oy Tampella Konepaja Ab perustettiin 1856 ja *Vuonna 85:n* miehiäkin työllistänyt Oy Lokomo Ab vuonna 1856. Näillä tehtailla oli suuri merkitys Suomen maksaessa sotakorvauksia Neuvostoliitolle. Wikipedia tietää kertoa Lokomon historiasta, että 1980-luvun puolessa välissä siellä tehtiin Neuvostoliitolle kaksi tutkimussukellusvenettä, jotka myöhemmin nähtiin maailmanlaajuisesti menestyneessä *Titanic*-elokuvassa. Näitä ovat ilmeisesti *Vuonna 85:n* Lokomon työporukka ollut tekemässä.^{121 122}

Kuva 3. Hannu Lindholmin pienoismalli lavastuksesta.

Paperitehtaitakaan ei voi Tampereella jättää huomioimatta. Abraham Häggmann saapui Tampereelle 1783 ja hän aloitti lumppupaperinvalmistuksen Tammerkosen keskikutouksella. Häntä pidetään Tampereen teollisuuden isänä. Myöhemmin J.C Frenckell osti liiketoiminnan ja

¹¹⁹ http://www.finlaysoninalue.fi/historiaa_1820-/

¹²⁰ <http://www15.uta.fi/koskivoimaa/valta/1870-00/sahkovalo.htm>

¹²¹ <http://fi.wikipedia.org/wiki/Tampella>

¹²² <http://fi.wikipedia.org/wiki/Lokomo>

1842 Tampereella käynnistyi hänen toimestaan Suomen ensimmäinen paperikone. Tampereen teatterin Frenckell- näyttämö toimii tänä päivänä kyseisessä vanhassa tehtaassa. Vanha Tako on nykyään Metsä Board Tako, joka on ollut toiminnassa Tampereen keskustassa vuodesta 1865. Kartonkia tuottava tehdas on ainoa tänä päivänä toiminnassa oleva tehdas Tammerkosken varrella.¹²³

Tampere on punainen. Tammerkosken rantoja reunustaa monet punaisesta tiilestä valmistetut entiset tehtaot. TTT on punatiilestä, Ratinan rannan uudet talot ovat punatiiltä. Tampere oli kansalaissodan aikana punainen. Juuret tähän ovat niin työväenliikkeessä, mikä on teollisuuskaupunkina Tampereella ollut aina vahva, kuin Sosiaalidemokraattisen puolueen kannatuksessa. Tampereella käytiin 16. maaliskuuta - 6. huhtikuuta 1918 kansalaissodan tärkeimmät taistelut, jonka jälkeen sota vähitellen loppui punaisten vetäytymiseen. Sodasta on kohta jo sata vuotta, mutta oma tuntumani on, että sitä käydään vieläkin. Edelleen joutuu vastaamaan, kumman puolella suku oli. En ymmärrä sitä, että miksi kansalaissotaa täytyy nostaa täällä jalustalle. Sen jälkeen Suomen kansa on yhdessä taistellut paljon suurempaa vastustajaa vastaan toisessa maailmansodassa. Unohtaa ei tarvitse, mutta palvominen riittää jo, useampi sukupolvi on syntynyt kansalaissodan jälkeen vapaaseen Suomeen. 2007 esitettiin Tampereen tuomiokirkossa Kari Hakalan ohjaama *Vihan päivät 1918*, joka kävi läpi syitä sotaan ja tuomikirkon toimimista turvapaikkana. Samainen kirkko sai toimia marraskuussa 2013 Juice-kirkon näyttämönä, siellä tunnetut muusikot esittivät Juicen rauhallisia kappaleita. Keskustorilla elävöitettiin historiaa 4.6.2014 kansalaissodassa kuolleiden naisten tarinoiden kautta. *Vuonna 85* ei ota kantaa millään lailla kansalaissotaan.

Tampere on tunnettu Pyynikinharjusta. Se on maailman korkein harju, joka kohoaa 162 metrin korkeuteen merenpinnasta. Pyynikki uimarantoinen on hyvin tärkeässä roolissa *Vuonna 85:ssä*: Tommi ja Karoliina tapaavat siellä. Musikaalissa mainitaan myös Pyynikin portaat, jotka ovat oikealta nimeltään Pispalan portaat, askelmia löytyy muistaakseni 310. Niitä ovat ylös alas kavunneet taatusti jokainen tamperelainen urheilija lajiin katsomatta.

Särkännimessä sijaitseva Näsinneula on Tampereen tunnetuin maamerkki. Se on 171 metriä korkea ja sieltä näkee niin kauas kuin silmä siintää. *Vuonna 85:n* logossa Näsinneula on näkyvässä osassa: se on osa numeroa kahdeksan, joka on puolestaan kitaran kaikukoppa. Logo on katsottavissa sivulla

---

¹²³ http://fi.wikipedia.org/wiki/Metsä_Board_Tako

16. Näsinneula näkyy varsinkin *GTP:n* taustalla lavastevideossa jatkuvasti, sijaintipaikkaa vaihtaneena.

Tampere on teatterikaupunki vailla vertaa. TTT:n lisäksi kaupungissa toimii ammattiteattereina Tampereen teatteri, Komediateatteri, Palatsiteatteri, Ahaa-teatteri, Teatteri Mukamas. Pyynikin kesäteatterilla on pyörivine katsomoineen pitkät perinteet. Lisäksi kaupungissa toimii useita harrastaja ryhmiä. *Vuonna 85:een* on mainittuna päässyt TTT musikaalin sisäisenä vitsinä. Vuonna 1985 toimintansa aloittaneen kaupallisen radion(lopetti 2012), Radio 957:n, lähetystä kuullaan Alabamassa ja sen uutisissa kerrotaan, että ”TTT:n uudisrakennus on viimein saatu valmiiksi”. *Original* -versiossa Palle jatkaa tähän: ”Pitikö Hämeenpuisto vielä sillä tiilikasallakin raiskata?” *Remixissä* ja *GTP:ssa* viitataan jo koko *Vuonna 85-* musikaaliin: ”Hah! Millä ne sen tiilipömpelin luulee täyttävänsä? Sano mun sanoneen. Ei tuu pärjään sekään.”

Haluan nostaa musikaalissa lapsipuolen osaan jääneet tamperelaiset naiset, sillä ilman eräitä naisia koko musikaalia ei olisi tehty. Vapriikin museossa on vielä tätä kirjoittaessa näyttely *Tehrään meistä ny numeroo – vaikuttavia naisia Tampereelta*. Linaan museon kotisivuilta lausetta ”Tampereella on aina asunut enemmän naisia kuin miehiä – poikamiesten paratiisi, sanoisi joku!”¹²⁴ Naisten kaupunki siis. 1800-luvun lopulla kaupungissa oli jokaista naimaikäistä miestä kohti kaksi naista. Syntyi käsite ”Tampereen likat”. Syy tähän epäsuhtaan oli palkollissäännön poistuminen 1883. Palkollispakon mukaan ihmisten, jotka eivät olleet verovelvollisia, oli oltava veroa maksavan palveluksessa. Puhumme siis suuresta määrästä piikoja ja renkejä. Nyt jokaisella maalla ilman töitä jääneellä oli mahdollisuus lähteä työnhakuun kaupunkiin. Tarkoitan perheiden tyttöjä ja poikia, joille ei ollut työtä ei palkollisena eikä omaa maata viljeltävänä. Tätä oli edeltänyt elinkeinovapaus 1879, jolloin varsinkin kaupungeissa syntyi ”uusi” ammatti myyjättäret.¹²⁵ Kuitenkin teollisuus oli huomattavasti suurempi työnantaja. Vielä vuonna 1935 Tampereella oli 135 naista jokaista sataa miestä kohti.¹²⁶ Huhtikuun viimeisenä päivänä 2014 Tampereella on naisia 113 899 ja miehiä 106 802.¹²⁷

Vapriikin näyttely esittelee tunnettuja tamperelaisia naisia eri aloilta. On syytä mainita heistä muutamia, osan suurimman osan joudun rajaamaan tutkielmastani pois. Millainen on tamperelainen

---

¹²⁴ <http://www.tampere.fi/vapriikki/nayttely.html>

¹²⁵ Nenonen & Teerijoki 1998, 378.

¹²⁶ <http://www15.uta.fi/koskivoimaa/kaupunki/1918-40/naiskaup.htm>

¹²⁷ vrk.fi/default.aspx?docid=8517&site=3&id=0

nainen? Vahva, päättäväinen, itsenäinen, kaiken nähnyt ja kuullut eli mikään ei enää yllätä? Ehkä niin, mutta aikaansaava joka tapauksessa. *Vuonna 85:ssä* naiskuva on melko suppea: yksi uskollinen ja kaksi pettävää naista. Naisten tehtävänä on *Vuonna 85:ssä* toimia tarinan kerronnan välineinä.

Charlotta Hydénia ei voi ohittaa puhuttaessa tamperelaisista naisista. Hän toimi Finlaysonin tehtaankoulun ensimmäisenä ja pitkäaikaisena opettajana, puhuttiin mamselli Hydénin koulusta. Hänen oppilaitaan oli mm. Minna Canth. Kun opetuksesta puhutaan, niin Suomen ensimmäinen työväenopisto aloitti toimintansa Tampereella 1899, ensimmäinen kansanopisto oli ehditty perustamaan naapurikuntaan Kangasalle kymmenen vuotta aikaisemmin. Myös Suomen ensimmäinen talouskoulu aloitti Tampereella 1891.¹²⁸ Varan liikuntaopisto oli alansa ensimmäinen, kuten myös teknillinen opisto.¹²⁹ Voisiko Tamperetta kutsua tästedes Koulukaupungiksi?

Tamperelaisella elintarvikealalla vaikuttaa tänäkin päivänä rouva Kyllikki Tapola, joka perusti yhdessä miehensä Martin kanssa Tapola Oyn 1953.¹³⁰ Sen tunnetuin tuote on mustamakkara. Tamperelainen ei koskaan osta mustaa grammoittain, vaan markka, anteeksi, euromäärällä tai sanomalla stop kun riittää. Ainoa oikea ruokajuoma mustanmakkaran kanssa on kylmä maito ja ainoa oikea lisuke puolukkahillo. Lapsille sallitaan myös ketsuppi. *Vuonna 85:ssä* nähty pieni vihreä nakkikioski, nakkifakiiriksi kutsuttu, Keskustorilla ei yllättäen myy mustaamakkaraa, vaan Tampereen Lihajalosteen höyrymakkaroita ja nakkeja. Koko mustaamakkaraa ei mainita musikaalissa ollenkaan.

Tamperelaisten janon sammuttajana toimi vuosina 1897–1992 toimi Oy Pyynikki Ab, jonka johtajana toimi miehensä konsuli Sulon Salmelinin kuoltua Rosa Salmelin vuosina 1930–34, jonka jälkeen hän toimi Pyynikki-yhtymän pääjohtajana aina vuoteen 1963 asti. Rosa Salmelinin uraa pidetään harvinaisena ja näkyvänä suomalaisessa panimoteollisuudessa.¹³¹ Pyynikin tunnetuimpia tuotteita olivat Tähtiolut, Amiraali sekä virvoitusjuomista Pyynikin Helmi ja Pommac.¹³² *Vuonna 85:ssä* Pommac nousee juomana melko tärkeään osaan: sitä Tommi lähti hakemaan Ranta-Kesoililta, kun tapasi Pyynikillä Karoliinan. Ellu jäi odottamaan Pommaciaan. Alabamassa myytiin Amiraalia eräälle asiakkaalle.

---

¹²⁸ <http://www15.uta.fi/koskivoimaa/arki/1900-18/talouskoulu.htm>

¹²⁹ <http://tampereenhistoria.fi/tampere/>

¹³⁰ http://fi.wikipedia.org/wiki/Martti_Tapola

¹³¹ <http://www.kansallisbiografia.fi/talousvaikuttajat/?iid=679>

¹³² <http://pyynikinpanimo.fi/index.php/historia>

Kirjallisuuden ja näytelmäkirjallisuuden puolelta Tampereelta on tullut monia tunnettuja kirjailijoita. Anni Polvan *Tiina*-kirjat ovat tuttuja suomalaisille tytöille. Muita tärkeitä jo mainitun Minna Canthin lisäksi ovat olleet Leena Härmä, Eila Pennanen, Eeva-Liisa Manner, Johanna Sinisalo sekä Sinikka ja Tiina Nopola. Elokuvan ja teatteritaiteen puolelta ei sovi unohtaa Elna Hellmania, Eila Roinetta, Sylvi Salosta eikä Sirkku Peltolaa. Tilda Vuori toimi TTT:n johtajana 1906–1917 ja hän vakiinnutti sen toiminnan.

Vuonna 85:ssä nähtiin naiskauneutta myös kivisenä versiona. Väinö Aaltosen *Suomen neito* vartio tamperelaisia Hämeensillalla. TTT:n lavalle hänen seurakseen nousi sillalta miespuolinen *Kauppias*. Kaikki neljä patsasta Tampereen kaupungille lahjoitti kauppaneuvos Rafael Haarla.

Tampereen kaupunkikuva olisi varmasti toisenlainen ilman arkkitehti Wivi Lönniä. Hän perusti ensimmäisenä suomalaisena naisena oman arkkitehtitoimiston. Ennen omaa toimistoaan, Lönn osallistui mm. Suomen Kansallisteatterin piirtämiseen. Tampereelle Lönn suunnitteli monia rakennuksia, kuten Pyykin koulun (TTT:n naapuri Satamakadun toisella puolella), Talouskoulun, Aleksanterin kansakoulun (TTT:n naapuri Hallituskadun toisella puolella), Kaukajärven kartanon, Tampereen paloaseman, Säästöpankin talon ja Tampereen kauppaoppilaitoksen. Eteläinen naapurivaltiomme Viro saa myös nauttia hänen arkkitehtuuristaan: yhdessä Armas Lindgrenin kanssa hän suunnitteli Estonia-teatterin.¹³³

Viimeisenä tamperelaisista naisista mainitsen en vähäisimmän, vaan *Vuonna 85:n* kannalta tärkeimmän naisen: akateemikko, kirjailija Kirsi Kunnaksen. Moninkertaisesti palkittu Kunnas tunnetaan ensisijaisesti *Tiitiäisen satupuun* kirjoittajana ja *Hanhiemon iloisen lippaan* suomentajana sen aiheiden pohjalta. Toissijaisesti Kunnas tunnetaan ”Eppujen äitinä”. Hän on Eppu Normaalin Martti ja Pantse Syrjän äiti. Poikien isä ja Kirsi Kunnaksen aviomies on Jaakko Syrjä, joka on puolestaan Eppujen Aku Syrjän setä. Aku Syrjän veli on taasen Heikki Syrjä, *Vuonna 85:n* toinen käsikirjoittaja.

Tamperetta ei voi ohittaa ilman, että puhutaan jääkiekosta. On Ilves ja Tappara sekä Koovee, joka pelasi jääkiekon SM-liigaa 27 kautta.¹³⁴ Jokaisella, varsinkin syntyperäisellä, tamperelaisella on jommankumman joukkueen leima otsassa, jota kannetaan loppuikä. Vain rohkeimmat ovat kannattaneet Kooveeta. Tampereelle valmistui 1965 Suomen ensimmäinen jäähalli, legendaarinen

---

¹³³ http://fi.wikipedia.org/wiki/Wivi_Lönn

¹³⁴ http://fi.wikipedia.org/wiki/Kooveen_jääkiekko

Hakametsä. Se toimii sekä Ilveksen että Tappararan kotihallina. Jääkiekko nousee *Vuonna 85:ssä* melko suureen osaan. Tappararan mies on yksi roolihahmoista, Tapparalle elämänsä pyhittänyt mies. Koko musikaalin elinkaaren ajan Tappararan miestä näytteli Ilkka A. Jokinen, joka tunnetaan myös yksityiselämässä vankkumattomana Tappararan kannattajana. Jokinen liittyy myös Radio 957:ään, hän ja Harri Järvinen aloittivat 1995 kanavalla Höntän (Jokinen) ja Toipparin (Järvinen) *Tampereenkiäliset uutiset*, jotka keräsivät heti uskollisen kuulijakunnan. Radio 957:n lopetettua toimintansa uutiset siirtyivät Iskelmä-radioon.

Jokainen *Vuonna 85:ssä* mainittu musikaalin ulkopuolinen erisnimi liittyy Tappararan pelaajiin tai valmentaja Rauno Korpeen. Muista mainitaan vain Porin Ässien pelaajat Rautakallio ja Kivelä. Kaikki siis jääkiekkoon liittyviä. Kun kaikki muut roolihahmot tuntuvat olevan Tappararan kannattajia, rikkoo Mauno tämän asian: ”Mä olen, ja aina tulen olemaan Ilveksen mies!” Nakkifakiirin kioskillä riehuvat nuoret tavataan Kooveen takit tms. päällä, ja oletuksena Ruballa on, että he ovat nokialaisia.

Tampereenkiäliset uutiset luetaan Tampereen murteella ja ne aloittivat Suomessa 1990-luvun lopulla murrebuumin. Erilaisia julkaisuja julkaistiin eri puolilla Suomea eri murteilla. Murteet ovat rikkaus, joista kannattaa pitää hyvää huolta. Tampere tunnetaan varsinkin kolmesta murre-sanasta: nysse, myyrä ja nääs. Yksikään tamperelainen ei käytä linja-autosta sanaa ”nysse”. Eikä bussikuski ole myyrä. On olemassa niin lopen kulunut fiktiivinen keskustelu, joka tapahtuu bussipysäkillä: ”No nysse tulee”, bussin noustessa kuskille: ”Onk sulla lippuja myyrä?” Ei, ei, ei ja vielä kerran ei. Tamperelaisella särähtää pahasti korvaan sanan ”nääs” väärinkäyttö. Jos ”nääs”-sanana oikeaoppista käyttöä lauseessa ei opi jo lapsena, ei sitä opi koskaan. Sillä ei koskaan aloiteta lausetta, eikä se kuulu myöskään lauseen loppuun. Nyky-tampereessa tilalla käytetään useimmiten sanoja ”kato” ja ”kuule”. Vrt. ”Se nääs meni sinne.” ”Se kato(s) meni sinne.” ”Se kuule meni sinne”. Sama asia, pienin painotuseroin.

Yllättävää saattaa olla se, että kyseisiä murre-sanoja ei musikaalissa kuulla. Ellei johonkin esitykseen ole päässyt vahingossa sellainen livahtamaan. Muitakaan tamperelaisia murre-sanoja ei viljellä: löysin niitä kolme. Likka, morjens ja kekkeruusi. Kaksi edellistä ei kaipaa suomennosta, viimeinen tarkoittaa Hannu Hyttisen *Pipa päässä rotvallir reunalla: taskusanakirja tampere-*

suomen mukaan seuraavaa: ”kekkeruusi – hepsankeikka t. muuten epäluotettava t. häilyväinen henkilö t. kaupungilla kukkoileva epämääräinen tyyppi”.¹³⁵

Vaikka *Vuonna 85:n* koko nimeen kuuluu *manserock -musikaali*, tamperelainen ei kutsu itseään manselaiseksi eikä asu Mansessa. Mansester on vielä pahempi, siitä yritettiin päästä eroon jo 1938 *Tammerkoski*-lehden kilpailun avulla:

Kun Tamperetta sanotaan Suomen Manchesteriksi, syntyy sellaiselle, joka ei ole Tampereella käynyt, helposti siitä väärä mielikuva. Tampere ei ole tehtaan savujen pimentämä, kivihiihenkuonan mustaama, synkkien tiiliseinien kaupunki, vaan valoisa, puhdas, kaunis kaupunki.

Ensimmäistä palkintoa ei jaettu, koska ehdottoman parasta ehdotusta ei löydetty.¹³⁶

Tampereelta löytyy toki muitakin miehiä kuin pelkkiä jääkiekkoilijoita. Näyttelijöistä ja muista teatterintekijöistä mainittakoon Veikko Sinisalo, Veijo Pasanen, Eero Roine, Vili Auvinen, Jouko Turkka, Ahti Haljala ja Esko Roine. 1961–71 esitettiin Tamvison tuottamaa, Reino Lahtisen käsikirjoittamaa ja Pertti Nätilän sekä Vili Auvisen ohjaamaa tv-sarjaa *Heikki ja Kaija*, joka kertoi tamperelaisen työväenperheen elämästä. Pääosissa olivat Vili Auvinen ja hänen vaimonsa Eila Roine. Sarjaa parodioi myöhemmin Pirkka-Pekka Petelius ja Aake Kalliala sketsisarjassa *Pulttibois*.¹³⁷ Tamperelaista sketsihuumoria tarjoavat *Kummelit* eli Heikki Silvennoinen, Heikki Hela, Timo Kahilainen ja Heikki Vihinen. Alkuaikoina Vihisen tilalla oli Olli Keskinen.

Tamperelaisuutta ja sen ilmentymiä on tutkinut Jenni Hokka väitöskirjassaan *Kakkoselta kaikelle kansalle – Kuulumisen politiikka YLE TV2:n arkirealistisissa sarjoissa*. Hänen mukaansa tamperelaissarjat kuten, *Heikki ja Kaija*, *Rintamäkeläiset*, *Reinikainen* ja *Tankki täyteen* loivat kuvaa laadukkaasta tekemisestä. Ylen Tv2:n osaamiseen luotettiin ja tamperelaisuus ilmeni murrenana, miljöönä, näyttelijöinä, mustana huumorina ja kansanomaisuutena. Myöhempien sarjojen, varsinkin *Kyllä isä osaa* –sarjan, kohdalla kritiikit alkoivat muuttua ikävämpään suuntaan. Sarjaa pidettiin rimalituksena Tv2:lta ja tamperelaisuuteen alettiin liittää mainesanat junttimaisuus ja laaduttomuus.¹³⁸ *Vuonna 85:n* tekijät itseironisesti viittasivat tähän, itse kertomalla, että musikaali on mauton.

---

¹³⁵ <http://www.kirjastot.fi/kysy/arkistohaku/kysymys/?ID=c1206bfc-88c3-402f-9953-cd9dbc614954>

¹³⁶ <http://www15.uta.fi/koskivoimaa/kaupunki/1918-40/savu.htm>

¹³⁷ http://fi.wikipedia.org/wiki/Heikki_ja_Kaija

¹³⁸ Hokka 2014, 93–101.

Presidenteistämme Juho Kusti Paasikivi oli kotoisin Tampereelta. Taidetta Tampereella tekivät mm. Kimmo Kaivanto, Kustaa Hiekka, Emil Aaltonen ja Gabriel Engberg. Kaupunkikuvaan vaikuttivat arkkitehdit Harry Schreck, Birger Federley ja Bertel Strömmer. Kaupunginarkkitehtina toiminut Strömmer ja Federley ovat suunnitelleet kymmeniä Tampereen keskustan taloista, esimerkiksi Palanderin talo on Federleyn käsialaa ja Hotelli Tammer, Tuulensuun talo ja Tempon talo ovat Strömmerin käsialaa.

Tampere on tunnettu kirjailijoistaan. Lauri Viidan *Moreeni*, Hannu Salaman *Juhannustanssit* ja Kalle Päätalon *Iijoki*-sarja ovat kuuluisia kirjoja. Yrjö Jylhä ja Viljo Kajava olivat myös tamperelaisia. Nuoremmasta polvesta Seppo Jokisen *Komisario Koskiset* sijoittuvat Tampereelle. *Komisario Koskinen* nähtiin myös TTT:n ohjelmistossa 2009.¹³⁹

Tunnetuin tamperelainen kirjailija on Väinö Linna, jonka *Tuntematon sotilas* ja *Täällä pohjantähden alla* eivät suurempia esittelyitä kaipaa. Linna työskenteli ennen kirjailijaksi ryhtymistään Finlaysonilla, puuvillakehräämössä.

Millainen on tamperelainen mies? Jäyhä, määrätietoinen eikä lepertele turhia. Puhuu harvoin, mutta asiaa. Rehellinen ja reilu. Lojaali. Sain tämänkaltaisia vastauksia, kun kysyin asiaa kavereiltani. Olin yllättynyt käydessäni Tampere-seurassa, että sieltä ei löytynyt yhtäkään kirjaa tamperelaisista miehistä. On luotava oma kuva ja *Vuonna 85:n* miehet saavat kukin tahoillaan kertoa omaa tarinaansa tamperelaisesta miehestä.

Edellä mainitut määritelmät kuvaavat hyvin mielestäni tamperelaista miestä. Lojaalius ja solidaarisuus tuntuvat nousevan pintaan, kun katselee ja kuuntelee Tampereen äijiä, jotka uskollisesti kokoontuvat kahvikupposen ääreen niin kahviloissa, toreilla kuin harrastusten parissa. Varmasti sama koskee myös työpaikkoja. Tamperelainen mies, niin kuin nainenkin, on ainakin stereotyyppillisesti työtä kaihtamaton duunari, joka ei pienestä valita. *Vuonna 85:ssä* työläisyys näkyy Lokomon duunareiden lisäksi perinteenä isältä pojalle. Komisario Peppone haluaisi poikansa Maunon seuraavan hänen jalanjälkiään ja menevän poliisikouluun. Mauno on asiasta tyystin toista mieltä.

---

¹³⁹ http://fi.wikipedia.org/wiki/Luettelo_tunnetuista_tamperelaisista

Tamperelaisuus on toisten huomioon ottamista ja tänne on helppo sukeltaa mukaan, yksi iso syy siihen on Tampereen asema isona yliopistokaupunkina sekä rautateiden risteyspaikkana.

Väitän kuitenkin, että *Vuonna 85* ei ole niin tamperelainen kuin annetaan ymmärtää, eikä *Vuonna 85:n* suosio perustunut Tampereeseen tai tamperelaisuuteen. Musikaalin puhuttu kieli on yleistä puhe kieltä, ei Tampereen murretta. Eppu Normaalin, Juicen ja Popedan musiikkia eivät kuuntele ainoastaan tamperelaiset, olisi absurdia väittää, että jokainen heidän myyty levy olisi päätynyt vain tamperelaisten hyllyihin. Yhteensä noin 2,5 miljoonaa myytyä levyä jaettuna tamperelaisten määrällä vauvasta vaariin, tekisi noin 11 levyä henkilöä kohti.¹⁴⁰ Levymyynnin lisäksi täytyy muistaa myös radion vaikutus. *Kauppalehden* Veijo Sahiluoma kirjoitti kritiikissään: ”Ajankuva on varsin samanlainen kuin monilla muilla tehdaspaikkakunnilla.”¹⁴¹ Isoja tehtaita löytyy ympäri Suomea ja työhaalarit päällä liikkuvat miehet ovat olleet yleinen näky. Olen tästä Sahiluoman kanssa samaa mieltä. Eri mieltä olen TTT:n entisen markkinointi- ja myyntipäällikkö Reijo Tallgrénin kanssa, hänen mielestään ”Tätä musikaalia tuntuisi vähän hölmöltä esittää missään muualla kuin Tampereella. Lavastuksiin loihditaan niin Keskustori, Pyynikki kuin Lokomokin.”¹⁴²

Vuonna 85 on pienin muutoksin siirrettävissä minne päin Suomea tahansa. Tapahtumapaikat muutetaan paikallisiksi, lavastuksen yksityiskohdat muutetaan paikallisiksi ja urheilujoukkueet ja niiden pelaajat vaihdetaan paikallisiksi. Nimen *Manserock- musikaali* voi pitää ennallaan tai muuttaa *Suomirock- musikaaliksi*. Henkilöhahmo Tapparannan mies voidaan kuitata pelkällä miehellä tai paikallisella kuuluisuudella tms. Musikaalin kappaleista vain kaksi täytyisi vaihtaa kokonaan tai muuttaa niiden sanoja: *Mää ja Tapparannan mies* sekä *Tampereen aamu*.

Otan esimerkiksi Kajaanin. Pyynikin uimaranta on Huparin ranta. Lokomon voi vaihtaa Kajaani Oy:ksi, nakkifakiirin sijasta yöpalaa kaipaavat ruokkii Mantan grilli, taksigrilli tai Kiurunpolun grilli Variskankaalla. Raatihuoneen rinki eli nuorison hengailupaikka Kajaanissa olisi Citykäytävä, Ekankulma tai Hupari. Näsinneulan sijasta olisi Kajaanin linnan rauniot. Hämeensillan patsaiden sijasta yövartijoina voisivat olla Eino Leinon, Elias Lönnrotin ja Pietari Brahen patsaat. Kolme

---

¹⁴⁰ <http://www.ifpi.fi/tilastot/artistit/juice+leskinen+grand+slam>
<http://www.ifpi.fi/tilastot/artistit/juice+leskinen>
<http://www.ifpi.fi/tilastot/artistit/eppu+normaali>
<http://www.ifpi.fi/tilastot/artistit/popeda>

¹⁴¹ *Kauppalehti*, 16.9.2009, TTT:n arkisto.

¹⁴² *Tampereen Talousalueen Yritysviesti* 2006/4, TTT:n arkisto.

murresanaa on helppo kuitata kajaanilla. Samoin kaikki suorat viittaukset ja alluusiot Tampereeseen tai tamperelaisuuteen voidaan aina vaihtaa.¹⁴³

Muuttuisiko silloin jotain oleellista *Vuonna 85:n* hengestä? Epäilen, koska *Vuonna 85:n* tenhovoima perustuu tamperelaisuuden sijasta Eppu Normaalin, Juicen ja Popedan musiikkiin, klassiseen tuttuun kolmiodraamaan sekä nostalgiaan, joka perustuu ennemmin 1980-lukuun kuin mihinkään muuhun.

8.2 Miesenergia *Vuonna 85:ssä*

Arto Jokinen on toimittamassaan teoksessa *Yhdestä puusta – Maskulaarisuuksien rakentuminen populaarikulttuureissa* (2007) ja artikkelissaan ”Miten miestä merkitään? Johdanto maskuliinisuuden teoriaan ja kulttuuriseen tekstintutkimukseen” sanonut, että: ”Arkikielessä maskuliinisuus viittaa miehisinä pidettyihin asioihin, ilmiöihin ja tekoihin.”¹⁴⁴ Sivuutan tutkielmastani sanan maskuliinisuus, koska tarkoituksenani ei ole tutkia maskuliinisuuden ilmentymiä *Vuonna 85:ssä*, vaan etsiä vastauksia siihen, että miksi *Vuonna 85:ttä* pidettiin niin vahvasti miesnäytelmänä. Pitäydyn siis tutkielmassani varsin arkisessa tavassa puhua miehistä.

On kuitenkin lähdettävä siitä, että *Vuonna 85:n* käsikirjoittajat ovat miehiä, Riku Suokas ja Heikki Syrjä. Musikaalin ohjasi Suokas. Lavastus oli Hannu Lindholmin. Pukusuunnittelijana nainen, Marjaana Mutanen. Musiikki on miesten käsialaa ja Alabama House Bandin jäsenet ovat miehiä. *Vuonna 85:n* puherooleissa oli kolme naista ja yhdeksän miestä. Tämä ei kuitenkaan ole mitenkään poikkeuksellista suomalaisessa teatterikentässä, se on kovin miehinen (mutta muuttumassa) eikä *Vuonna 85* ole tässä mielessä mikään poikkeus.

Vuonna 85:n miehisyys ei voinut jäädä keneltäkään huomaamatta. Kun Tamperetta on pidetty naisten kaupunkina, niin missä vaiheessa Tampereesta tuli miesten kaupunki? Hakametsän jäähallin valmistuttua 1965? Jääkiekko on yleisesti ottaen miehinen laji ja Tampereella jääkiekko on otettu ehkä turhankin vakavasti, ainakin näin naisen näkökulmasta. Ei ole kovinkaan montaa keskustelua ollut, jossa ei Tampere-tulokkaalta tentattaisi Ilves vai Tappara?

---

¹⁴³ Kiitos paikallistiedoista Anja Keräselle.

¹⁴⁴ Jokinen 2003, 7.

Jääkiekkoa ei sivuutettu *Vuonna 85:ssäkään*. Tapparan mies ja Tappara-muistelot, jopa Tapparan pelaajia nähtiin lavalla. Tapparan mies suree Ilveksen voimassa olevaa Suomen mestaruutta vuonna 1985. Tapparan mies ei vielä tiennyt, että Tappara tulee viemään seuraavat kolme mestaruutta itselleen. Jääkiekko ja siitä puhuminen on yhteisöllistä toimintaa, joka sitoo asialle vihkiytyneitä harrastajia yhteen.

Jokinen on siteerannut Michael S. Kimmeliä, jonka mukaan:

Miehet esittävät miestä toisille miehille ja kaipaavat toisten miesten hyväksyntää ja kunnioitusta. Miehisyyttä todistetaan isille, työtovereille, esimiehille ja kavereille. Kaikkialla miehet arvioivat ja tuomitsevat toisiaan. Toki miehet todistavat maskuliinisuuttaan myös naisille, mutta se ei ole ensisijaista. Sen sijaan naisten suosio on yksi tapa todistaa mieheyttä toisille miehille. Täten maskuliinisuus on pitkälti homososiaalisesti säädeltyä ja esitettyä.¹⁴⁵

Homososiaalisuus on miesten välistä yhteisöllisyyttä, jota löytyy jokaisesta ”äijäkerhosta”. On olemassa vieläkin naisilta suljettuja yhteisöjä, kuten Vapaamuurarit. Ja Tampereen Kauppaseura sekä Tampereen Nuorkauppakamari. *Vuonna 85:n* homososiaalisuus ei ole kuitenkaan yhtä suljettua, vaan liittyy enemmänkin kaverisosiaalisuuteen.

Vuonna 85:n Lokomon työporukka on tiukasti kaverisosiaalinen. Töitä tehdään yhdessä ja vapaa-aikaa vietetään yhdessä. Kilpailua miesten välillä käydään kyllä. Jo Tommin ja Pallen kilvoittelu samasta naisesta, Karoliinasta, on homososiaalista toimintaa. Asiaan puuttuvat vain Mauno sekä Jyrki Boy, joka lyö Tommilta tajun kankaalle tämän suudeltua Karoliinaa häissä. Ruba todistelee miehisyyttään muille ostettuaan videot porukan ensimmäisenä ja hän yrittää kiertoilmauksin ensin kertoa, että videoilta on helppo katsoa pornoa. Tämä kilvoittelu jatkuu samassa kohtauksessa, kun musikaalissa lauletaan *John Holmes*. Hän oli tunnettu pornotähti ja kuuluisa isosta elimestään. Kateuskortti on näin otettu esille.

Ruba todistelee miehisyyttään myös turvautumalla väkivaltaan nakkikioskilla. Arto Jokisen mukaan osa väkivallasta johtunee pettymyksistä ja epäoikeudenmukaisuudesta.¹⁴⁶ Emme tiedä miksi Ruba on päätnyt töihin Lokomolle, vaikka hän on ollut lääketieteenopiskelija.

---

¹⁴⁵ Jokinen 2003, 15.

¹⁴⁶ mt, 17.

Tommi Turmiola laulaa Pallen ja Karoliinan häissä *Murheellisten laulujen maan*, jonka sanojen mukaan ”Syyttömänä syntymään, sattui hän tähän maahan pohjoiseen ja kylmään. Jossa jo esi-isät, juovuksissa totta kai, hakkasivat naiset lapset, jos ne kiinni sai”. Tommi ryypännyt ankarasti kaksi viikkoa ennen häitä, opittu malli on siis tullut lyriikan mukaan kotoa. Tommi on myös Ellua kohtaan aggressiivinen eleiltään ja sanoiltaan, kun Ellu haluaisi vain puhua rauhassa Tommin kanssa. Tommi pettää tietoisesti Pallen ja tämä ei anna kuvaa, että Tommi olisi lojaali Pallea kohtaan. Kaverisosiaalisuudesta ei ole silloin tietoakaan.

Iso G:n väkivaltaisuus näkyy väkivaltana häntä itseään kohtaan. Jokisen mukaan tällainen väkivalta näkyy mm. kuluttavana elämäntyylinä, alkoholismina tai työneuroosina. Mies voi pitää myös panssaria itsensä ja tunteidensa välissä. Tällöin sama väkivalta koskee myös komisario Pepposta.¹⁴⁷ Hänelle työ on kaikki kaikessa ja samalla suhtautuminen sekä poikaansa Maunoon ja vaimoonsa Delilahiin jää toissijaiseksi.

Mauno on *Vuonna 85:ssä* nuori mies, joka yrittää aloittaa omaa elämäänsä. Itsensä toteuttamisen esteenä on oma isänsä. Jokinen kertoo miehiseen elämään kuuluvan miehuuskokeen, ja suomalaisessa kontekstissa isänä olemista ei sellaiseksi lasketa. Isä on kulttuurisissa teksteissä poissa, töissä, sodassa tai kuollut. Mikäli isä onkin läsnä, tämä ei puhu ja jos puhuu, moittii.¹⁴⁸ Isä ja poika Pepposen vaikeaa suhdetta musikaalin maailmassa voidaan katsoa myös viittauksena *Kullervoon*, jossa isä ja poika esitetään vastaparina. Jokinen kirjoittaa, että ”Isä mitätöi poikansa mieheyttä ja pojan on kukistettava isänsä tullakseen mieheksi.”¹⁴⁹ Isä Peppone haluaisi Maunon poliisikouluun, mutta Maunolla on täysin toiset suunnitelmat. Maunon tuotua isänsä kärsineitä suksia takaisin, kumauttaa Peppone poikansa voimalla päin poliisiautoa ja jonka jälkeen hän tekee pakenevasta Maunosta etsintäkuulutuksen. Vasta Maunon onnistuttua esiintymisessään Pallen ja Karoliinan häissä, isä Peppone hyväksyy poikansa suunnitelmat ja tarjoaa tälle kyydin poliisiautossa rautatieasemalle. Maunon maailmanvalloitus alkaa.

Lokomon porukkaa yhdistää verbaalinen kilpailu, joka näyttäytyy huumorina ja edellä mainittua suomalaisen miehen hiljaisuutta rikkovana herkkyytenä. Tapparan mies kertoo rakkaustarinansa, Palle kertoo rakkaudestaan Karoliinaan. *Vuonna 85:n* miehet rikkovat myyttiä ”suomalainen mies ei puhu eikä pussaa”.

---

¹⁴⁷ Jokinen 2003, 43.

¹⁴⁸ mt, 69.

¹⁴⁹ mt, 94.

8.3 Nostalgia

Lähes jokainen kritiikki ja yleisönpalaute mainitsivat nostalgian. Mitä nostalgia on? Se on koti-ikävä, kaipuuta kotiin tai vanhoihin hyviin aikoihin.¹⁵⁰ Nostalgia on menneen ikävöintiä, kaihoisaa, haikeaa.¹⁵¹ On kuitenkin huomattava, että nostalgia on subjektiivista, omista kokemuksista lähtevää tunnetta. Tästä puhui myös kritiikissään *Kansan Uutisten* Sirpa Koskinen viitaten musikaalin musiikkiin.¹⁵² Nostalgia voidaan nähdä kaupallisena nostalgiana, jolloin meitä vietellään kaipaamaan asioita, joita emme koskaan ole kokeneet emmekä siten myös menettäneet.¹⁵³

Vuonna 85:n nostalgia ei perustu ainoastaan Tampereeseen. Se on monelle musikaalin katsojalle kuitenkin nykyinen tai entinen kotipaikka. Mietin, että voiko nykyinen tamperelainen tuntea nostalgiaa sitä Tamperetta kohtaan, joka sillä hetkellä on tässä ja nyt? Jokainen voi tietysti ikävöidä sitä Tamperetta, jonka on oppinut tuntemaan tavalla tai toisella.

Oman lomaketutkimukseni vastaajien mediaani-ikä oli 44,5 ja keskiarvo 41 vuotta. Tämän mukaan vuonna 1985 he olivat 14–18-vuotiaita, teinejä. Jos tämä pitää paikkansa suhteutettuna koko *Vuonna 85:n* katsojiin, ei liene ihme, että teini-iässä kuunneltua musiikkia haluttiin tulla niin sankoin joukoin katsomaan teatteriversiossa. Teini-iässä musiikin voima on ihmeellinen ja omat sekavat tunteet suodatetaan musiikin kautta. Yrjö Heinonen on artikkelissaan ”Musiikkimuistojen subjektiivinen yhteisöllisyys” todennut, että vuosien tai vuosikymmenten jälkeen kuultu musiikki voi olla voimakas kokemus, koska ihminen kytkee sen aikaisemmin koettuun tilanteeseen. Musiikkipsykologiassa se tunnetaan nimeltä ”Darling, they’re playing our tune-syndroomana”.¹⁵⁴

En voi päästä yhdenkään katsojan pään sisään katsomaan hänen muistojaan, mutta voin käyttää omaa muistiani esimerkkinä. Popedan *Pitkä kuuma kesä* liittyy, kuinka ollakaan, vuoteen 1985. Vanhempani olivat silloin n. 35-vuotiaita, itse olin 11. Isäni halusi mennä katsomaan Popedaa Ikuri-rockiin ja vei koko perheen mukanaan. Kyseinen kappale oli juuri ilmestynyt ja äitini hurmaantui siitä täysin. Se on tänä päivänäkin äitini kesäkappale, muistoni liittyy vahvasti siis äitiini. Juicen *Musta aurinko nousee* liittyy vahvasti yläasteen musiikkitunteihin 1980-luvun lopulla, sitä laulettiin

---

¹⁵⁰ WSOY:n Sivistyssanakirja, verkko.

¹⁵¹ MOT Kielitoimiston sanakirja 2.0, verkko.

¹⁵² *Kansan Uutiset*, 13.9.2006. TTT:n arkisto.

¹⁵³ Arjun Appadurai 1996. *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization*. Minneapolis: Minnesota University Press. 77–78, sit. Koivunen 2000, 326.

¹⁵⁴ Heinonen, 225.

laulamasta päästyämme. Eppu Normaalin albumin *Kahdeksas ihme* sain c-kasettina nimipäivälahjaksi syksyllä 1985. Se oli toinen oma ”aikuisten” musiikkikasettini. Dingon *Kerjäläisten valtakunta* ehti ensimmäiseksi. Osaan koko *Kahdeksannen ihmeen* kaikki kappaleet vieläkin ulkoa. 1980-luvun alussa isäni ajeli punaisella Datsun 100A:lla, joka sai lempinimen Pökö.

Heinonen käyttää termiä subjektiivinen yhteisöllisyys kuvaamaan sitä, kuinka subjektiivinen kokemus (musiikki, teksti ym.) sisältää myös yhteisöllisiä aineksia.¹⁵⁵ Nostalginen musiikki kuultuna eri kontekstissa, tässä tapauksessa Eppu Normaalin, Juice ja Popedan musiikin kuuleminen teatterissa, voidaan jakaa sen hetkisen yleisön kanssa, mutta kukaan ei pääse omien muistojen sisään. Ne voidaan jakaa vain samassa tilanteessa olleiden kanssa ja silloinkin kokemus on ollut subjektiivinen. Käsikirjoittajat Suokas ja Vihinen *Vuonna 85:n* käsiohjelmassa kertovat peloistaan juuri tätä kyseistä asiaa kohtaan: ”Miten laulut saisi roihahtamaan uuteen liekkiin tarinan henkilöiden kautta, kun lähes jokaisella musikaalia katsomaan tulevalla on jo olemassa oma, henkilökohtainen suhde niihin?”¹⁵⁶ Se tosiasia, että *Vuonna 85:llä* oli paljon katsojia myös nuoremmista ikäluokista, ei vähennä heidän kokemuksiaan kyseessä olevasta musiikista. He ovat vain kuulleet ne ensimmäisen kerran toisenlaisessa tilanteessa, toisessa ikävaiheessa kuin 1980-luvun puolen välin teinit¹⁵⁷ Sama koskee luonnollisesti varttuneempiakin katsojia.

Heinonen lainaa Seppo Rothin *Savon Sanomissa* ilmestynyttä arvostelua ”Leidit lavalla” Kuopion konsertista, jossa Roth siteeraa Peter von Baghia, jonka tutun lausahduksen mukaan ”Iskelmä on kansakunnan kätkeyty muisti.” Rothin itse jatkaa, että mitä” kuuntelijat ovat kuulleet, on muistamisen arvoista, siis arvokasta kulttuurihistoriaa.”¹⁵⁸ Aiemmin kuultu musiikki (Eppu Normaali, Juice, Popeda) liittyy aikaisempaan kuuntelukontekstiin, mutta nähtyään *Vuonna 85:n* kukin katsoja liittää sen omien muistojensa joukkoon ja tätä kautta syntyy uusi kokemukonteksti. Musiikki pyörittää nostalgian kokemuksia loputtomasti.

Vuonna 85 on nostalginen parodia 1980-luvun asenteista ja ilmiöistä. Esityksen aluksi varoitettiin, että esityksessä tullaan näkemään hihattomia t-paitoja, pillifarkkuja ja takatukkia. *Vuonna 85:ssä* 1980-luku näkyi selvimmin puvustuksessa, kampauksissa ja meikeissä. Räikeät neonvärit yhdessä hempeiden pastellisävyjen kanssa oli kieltämättä näky, mitä ei enää soisi katukuvassa enää

---

¹⁵⁵ Heinonen, 226.

¹⁵⁶ *Vuonna 85* käsiohjelma 2006, TTT:n arkisto.

¹⁵⁷ Heinonen, 236.

¹⁵⁸ mt, 239.

nähtävän. Jättimäiset olkatoppaukset yhdistettyinä massiivisiin tupeerattuihin ja krepattuihin hiuksiin toi mieleen ylösalasin olevan kolmion. Oli aerobicia, jota *Vuonna 85:n* Delilah harrasti kotonaan ja se oli mukana koko ensemblen tanssikohtauksissa. Rivitanssiin intouduttiin myös koko porukan voimalla, ja jonka Tommi toi tullessaan Ruotsista Alabamaan. DJ:lta tuttu sämpläys ujutettiin koreografiaan, nähtiin tietysti myös breakdancea ja Ruban suorittama moonwalk. Myös twist-tanssi oli mukana. 1980-luvun voimalaite bullworker oli mukana, jolla Jyrki Boy treenasi hauislihaksiaan. Oli norsun kokoisia matkapuhelimia kuten Pallella sekä nelosolutta, ompuviiniä ja cocktaileja, valotikkuja ja pikeepaitoja. Kaikki yhtä sekaisin iloisesti yhdessä kuin 1980-luvulla oli tapana.

Vuonna 85:n valosuunnittelu toistaa 1980-luvulta tuttuja juttuja. Kohtaukset, jotka olivat Alabamassa, saivat lattiaan heijastettuina sävykseen discoista tutut värivalot, kirkkaat ja pyöreät. 1980-luvulla olivat muodissa kaikki geometriset kuviot, niin vaatteissa kuin hiusmalleissakin, ne toistettiin joissakin kohtauksissa valoilla lattiaan, eritoten ympyrät ja kolmiot.

1980-luvulla maailma avautui suomalaisille aivan erilailla kuin aikaisemmin, yksi syy tähän oli ns. taivaskanavien eli kaapelitelevision helpompi saavutettavuus sekä vhs -videonauhureiden yleistyminen. Suomikin alkoi elää muun maailman kanssa samassa reaaliajassa. Talouden nousuhuuma oli melkoinen ja sen romahtaminen 1990-luvun alussa vielä suurempi. Ruba oli kiinnostunut uudesta tekniikasta ja hänen ostamansa beta max -videonauhuri sai Lokomon työporukalta ansaittua ihastelua.

Vuonna 85:ssä teksti pitäytyy 1980-luvun faktoissa, mutta tämän päivän, ja vuoden 2006 tietysti, valossa ne kuulostavat muinaishistorialta ja sitä kautta huvittavilta. Totta kai me tiedämme, mitä tapahtui esim. vuoden 1988 Calgaryn olympialaisissa, mutta *Vuonna 85:n* henkilöhahmot eivät sitä voineet vielä tietää. Eivätkä tienneet sitä, että keskisolut tulisi kioskeihin kymmenen vuotta myöhemmin. Puhutaan jälkiviisastelu vitseistä ja niitä *Vuonna 85* sisälsi runsaasti.

Musikaalista löytyy myös henkilönostalgiaa. Mielestäni *Vuonna 85:n* nostalgian parodiapiikki on huipussaan siinä, kun komisario Peppone, eli näyttelijä Antti Seppä, *GTP:ssä* sanoo Lutavuorelle tämän kysyessä tarvitaanko mellakkaryhmää, ”Näille riittäis vaikka Reinikainen.” Antti Seppä itse näytteli Neil Hardwickin ja Jussi Tuomisen kirjoittamassa tv-sarjassa *Reinikainen* konstaapeli Katajaa. Yhtenä Pallena nähtiin Puntti Valtonen, joka soitti Juice Leskinen Grand Slamissa.

9 LOPUKSI

Olen pyrkinyt tässä tutkielmassani osoittamaan, että *Vuonna 85 Manserock –musikaali* ei ollut vain nippu irtovitsejä ahdettuna musiikin väliin. Tarinakaan ei ollut niin heppoinen kuin kriitikot antoivat ymmärtää. On totta, että suurin tekijä *Vuonna 85:n* menestykseen oli Eppu Normaalin, Juice Leskisen ja Popedan musiikki. Maunon näyttelijä Jari Ahola sanoi Ylen haastattelussa mielestäni osuvasti, että edellä mainittujen musiikki on jo tavallaan kansanmusiikkia.¹⁵⁹ Kun rakastettu musiikki siirretään teatterin lavalle ja tehdään sen ympärille tarina, joka sopii kaikille, ei liennyt ihme, että yleisö rakasti musikaalia.

Vuonna 85:n saama mediahuomio näytti, että kyse oli jo ennakkoon suomalaisesta teatteritapauksesta. Musikaali kiinnosti, koska kyseessä oli yhden Suomen suurimman teatterin ohjelmistopolitiikka. Riku Suokkaan johtajapesti Tampereen työväen teatterissa oli *Vuonna 85:n* mittainen, miten asian haluaakin tulkita.

Tekemäni lomaketutkimus vahvisti niitä ennakko-oletuksiani *Vuonna 85:n* menestystekijöistä, kun vastaajien esiin nostamat syyt käydä katsomassa musikaalia olivat tarina ja musiikki. Näitä vahvistivat myös TTT:lta saamani asiakaspalautteet. Niissä kolmantena elementtinä näkyi vahvasti nostalgia. *Vuonna 85:n* fanit ansaitsisivat mielestäni vähintäänkin oman artikkelin jossain fani-kirjassa, on kuitenkin suomalaisessa teatterikontekstissa hyvin harvinaista, että teatteriesitys saa niin paljon faneja.

En halunnut avata *Vuonna 85:n* tarinoita ainoastaan Aristoteleen tai Freytagin kautta, vaan sankarin myyttisellä matkalla ja romanttisella komediolla halusin tuoda kaksi vähemmän käytettyä teoriaa esiin ja katsoa, löytyykö musikaalista niitä elementtejä. *Vuonna 85:n* tarinoista löytyi mielestäni puhdas linja, koski se sitten itse tarinaa tai sen kuljetusta. Koska kriitikoiden mielestä tarina oli heppoinen, olisi ollut heille suotavampaa, että heppoisuus olisi kytketty koskemaan musikaalin yhtä tarinaa: Tommin, Karoliinan ja Pallen välistä kolmiodraamaa. Uskon, että syynä on nimenomaan romanttinen komedia, jota pidetään ilmeisesti edelleenkin vain naisgenrenä. On harmittavaa, että nämä rakkauskertomukset ovat vieläkin marginaalissa, vaikka noin puolet ihmisistä on naisia. Eikä rakkaustarinat vain naisia koske.

---

¹⁵⁹ Katsottavissa osoitteessa <http://areena.yle.fi/tv/1284816>

Maunon kasvukertomus on tyypillinen nuorelle ihmiselle läpikäytäväksi ja se koskee yhtäläillä naisiakin. Lapsen pesästä lähtö on vaikeaa myös vanhemmille, *Vuonna 85:ssä* erityisesti Maunon isälle Komisario Pepposelle. Tapparan miehen ja ilmeisesti myös Ison G:n avioerot tuovat aiheena *Vuonna 85:een* lisää syvyyttä, koska menetettyään rakkauden, on heillä molemmilla siihen korvike: Tapparan miehellä se on Tappara (tämä voisi olla mikä tahansa harrastus) ja Isolla G:llä se on alkoholi. Suomessa on paljon alkoholiongelmaisia ja se näkyy *Vuonna 85:ssä* Ison G:n lisäksi Tommi Turmiolan nimessä ja tämän kahden viikon ryyppyputkessa ennen Karoliinan ja Tommin häitä. Eikä alkoholia muutenkaan musikaalissa kaihdeta.

Kritiikeissä epäiltiin, että *Vuonna 85* ei olisi edes musikaali. Olen todistanut tämän Richard Kiskanin musikaalin rakennetta avaavilla teorioilla lyriikasta ja musiikin funktiosta toisin: *Vuonna 85* on puhdas musikaali, sillä siitä löytyy kaikki hyvän ja toimivan musikaalin elementit.

Olen pyrkinyt tutkielmassani avaamaan musikaalin miehisyyttä ja löytänyt sieltä, reilun, lojaalin, anteeksiantavaisen ja rakastavan miehen. Mutta myös petturin, Tommin. *Vuonna 85* stereotypisoi miestä ja miehistä maailmaa Tampereella. Itse Tamperetta ja tamperelaisuutta ei ole helppo avata sisältä käsin, kun olen täällä elämäni asunut. Tampere näkyi eniten Hannu Lindholmin lavastuksessa ja vitseissä, jotka voi vain tietää täällä asunut. Olen avannut *Vuonna 85:n* Tamperetta oikeiden tamperelaisten henkilöiden, paikkojen ja tapahtumien kautta.

Nostalgian voimaa ei väheksyä *Vuonna 85:n* suosiossa. Se liittyi niin musiikkiin, Tampereeseen kuin 1980-lukuun, viimeksi mainittuun vahvimmin. Kenenkään muistoja ei olla väheksymättä ja kollektiivinen nostalginen kokemus teatterissa muiden kanssa voi olla hyvinkin voimakas kokemus.

Lomaketutkimuksestani nousi yllättäen esiin, ettei internet ole teatterinkontekstissa paras mahdollinen markkinointityökalu. Tässä olisi aihetta suurempaan selvitykseen, vaikka Suomen Kulttuurirahaston tutkimuksen mukaan internet on hyvä lähde etsiä tietoa kulttuuritapahtumista. Tärkeää oli tieto myös siitä, että *Vuonna 85* on siivittänyt katsojia useammin katsomaan muitakin esityksiä. Onko teatteri korkea- vai populaarikulttuuria vai jotain siltä väliltä? Näyttelijöiden sosiaalinen arvostus on vuosisatojen aikoina vaihdellut ylhäältä alas, mutta missä on teatterin paikka? Populaareja esityksiä tarvitaan, koska silloin kynnys lähteä muitakin esityksiä madaltuu.

Vuonna 85:n merkitys kotimaisena ja Tampereen työväen teatterin omana tuotantona on huomattava Suomen teatterihistoriassa. Samanlaista ilmiötä ei ole aikaisemmin nähty.

Huomaamatta ei voi jäädä myöskään *Vuonna 85:n* taloudellinen merkitys niin Tampereen työväen teatterille kuin elinkeinoelämälle. *Pirkanmaan festivaalien ja kulttuurikohteiden vaikuttavuus 2013* –tutkimuksen mukaan teatterimatkaileijat toivat Pirkanmaalle 61,4 miljoona euroa. Tämä on varmasti sovellettavissa myös aikaisempiin vuosiin ja silloin *Vuonna 85:n* merkitys asiaan on ollut huomattava.

Jää nähtäväksi, että onko *Vuonna 85* lajissaan ensimmäinen ja viimeinen kotimainen megamusikaali. Ainekset siihen on olemassa, koska ”näyttämöteoksissa käytetyn musiikin käyttöluvat ja -ehdot muuttuivat 1.1.2014.” Vastedes luvat on kysyttävä musiikin tuottajilta, mikäli seuraavat ehdot täyttyvät:

Näyttämöteoksessa on selkeä juoni ja laulujen esittäjinä ovat pääsääntöisesti näyttämöllä olevat roolihenkilöt (molempien ehtojen on toteuduttava) ja jonka lisäksi seuraavista on vähintään yhden toteuduttava näyttämöteos perustuu musiikkibrändiin tai musiikin kesto ylittää 30 minuuttia tai musiikin kesto ylittää 30% koko näyttämöteoksen nettokestoista tai musikaali sisältää vähintään 8 laulua tai sävellysteosta.¹⁶⁰

Tämä saattanee johtaa siihen, että musiikin hinta nousee teattereille liian korkeaksi tai siirrymme ns. Hollywood-malliin, jolloin musikaalissa olisi vain kahdeksan laulua. Vain aika näyttää kuinka tulee näyttämään ja ehdotan, että joku tulevaisuudessa tekee asiasta silloin tutkimuksen.

Siihen asti voimme jäädä odottamaan joko uusia spin offeja *Vuonna 85 Manserock –musikaalista* tai siirtää esityksen lopullisesti muiden nostalgisten muistojen joukkoon. Jopa erään turkulaisen kritiikin.

---

¹⁶⁰ <http://www.teosto.fi/teosto/artikkelit/musiikinkäyttöä-näyttämöteoksissa-koskeva-toimintamalli-muuttui-112014>

AINEISTO JA LÄHTEET

Aineisto

SUOKAS, RIKU & SYRJÄ, HEIKKI *Vuonna 85 Manserock –musikaali original*, ajoversio 6.9.2006.

SUOKAS, RIKU & SYRJÄ, HEIKKI *Vuonna 85 Manserock –musikaali Remix* ensi-ilta versio 11.9.2009.

SUOKAS, RIKU & SYRJÄ, HEIKKI *Vuonna 85 Manserock –musikaali Remix vol II & Sing-Along* versio 16.9.2010.

SUOKAS, RIKU & SYRJÄ, HEIKKI *Vuonna 85 Manserock –musikaali Remix Golden Turbo Platinum*, ensi-iltaversio 15.9.2011.

Kaikki neljä tekijän hallussa cd:nä.

Vuonna 85 käsiohjelma 2006, TTT:n arkisto.

TTT:n arkiston lehtileikkeet ja kritiikit:

Aamulehti, 9.9.2006.

Aamulehti, 13.9.2009.

Aamulehti, 9.10.2009.

Aamulehti, 14.1.2011.

Eeva, 2006/10.

Etelä-Suomen Sanomat, 9.9.2006.

Et-lehti, 2006/14.

Hervannan Sanomat, 30.9.2009.

Ilkka, 9.9.2006.

Ilta-Sanomat, 15.3.2006.

Ilta-Sanomat, 16.9.2006.

Kansan Uutiset, 15.3.2006

Kansan Uutiset, 13.9.2006.

Karjalainen, 14.9.2006.

Kauppalehti, 16.9.2009.

Koillis-Häme, 11.9.2006.

Maaseudun Tulevaisuus, 22.9.2006.

MTV3 Kymmenen Uutiset, 7.9.2006, klo 22:00. Litteroitu.

Seura, 2006/38.

Tampereen Talousalueen Yritysviesti, 2006/4.

Teatteri, 2006/8.

Uutispäivä Demari, 15.3. 2006.

Turun Sanomat, 9.9.2006.

TV1 Ykkösen Aamu-tv, 31.8.2006, klo 05:55. Litteroitu.

TV1 TV-uutiset ja sää, 7.9.2006, klo 20:30. Litteroitu.

TV1 Kulttuuriuutiset 7.9.2006, klo 23:05. Litteroitu.

Yle, Ajantasa 15.3.2006, klo 14:03. Litteroitu.

Ylöjärven Uutiset, 1.2.2006.

Kuvat

Kuva 1. Kuva Jaakko Vuorenmaan, julisteen suunnittelu Kai Venäläinen, graafikko Kai Sunnari.

Kuva 2. Kuva Jaakko Vuorenmaa.

Kuva 3. Kuva Satu Rätty, otettu TTT:n luvalla.

Kaikki kuvat TTT:n luvalla.

Painetut lähteet

Aplodi 1/2006.

ARISTOTELES 1997. *Retoriikka Runousoppi*. (Suom. Knuutila, Simo & Niiniluoto, Ilkka & Thesleff, Holger) Gaudeamus. Helsinki.

CAMPBELL, JOSEPH 1990. (Suom. Virrankoski, Hannes) *Sankarin tuhannet kasvot (The Hero with a Thousand Faces)* Otava. Helsinki.

HAVERINEN, EEVA 2006. Artikkelissa ”Yhteisöllistä rajankäyntiä ja kulttisuhteita osoitteessa www.sylviaplathforum.comissa” teoksessa NIKUNEN, KAARINA (toim.) *Fanikirja – tutkimuksia nykyculttuurin fani-ilmiöistä*. Nykyculttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 96. Jyväskylän yliopisto.

HILTUNEN, ARI 1999. *Aristoteles Hollywoodissa – Menestystarinan anatomia*. Hanki ja jää-sarja. Gaudeamus. Helsinki.

HIRSJÄRVI, IRMA & KOVALA, URPO 2007. Artikkelissa ”Fanius kulttuurintutkimuksen kohteena” teoksessa VAINIKKALA, ERKKI & MIKKOLA, HENNA (toim.) *Nyky aika kulttuurintutkimuksessa*. Nykyculttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 86. Jyväskylän yliopisto.

HOKKA JENNI 2014. *Kakkoselta kaikelle kansalle – Kuulumisen politiikka YLE TV2:n arkirealistisissa sarjoissa*. Tampere University Press. Tampere.

HOSIAISLUOMA, YRJÖ 2003. *Kirjallisuuden sanakirja*. WSOY. Helsinki

JEFFERS McDONALD, TAMAR 2007. *Romantic Comedy – boy meets girl meets genre*. Wallflower. London and New York.

JOKINEN, ARTO 2000. *Panssaroitu maskuliinisuus*. Tampere University Press. Tampere.

JOKINEN, ARTO (toim.) 2003. *Yhdestä puusta – maskulaarisuuksien rakentuminen populaarikulttuureissa*. Tampere University Press. Tampere.

KARVONEN, ERKKI 1992. *Odotuksen struktuurit ja populaari representaatio*. Tampereen yliopiston Tiedotuslaitoksen julkaisuja Sarja A 80/1992. Tampereen yliopisto. Tampere.

KISLAN, RICHARD 1995. *The Musical – A Look at the American Musical Theater*. Applause. New York London.

KOVALA, URPO 2007. Artikkelissa ”Kokemus, rakenne vai konteksti? Reseptitutkimuksen vaihteita ja jännitteitä” teoksessa VAINIKKALA, ERKKI & MIKKOLA, HENNA (toim.) *Nyky aika kulttuurintutkimuksessa*. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 86. Jyväskylän yliopisto

LÄHDESMÄKI, TUULI 2007. Artikkelissa ”Muutoksia ja jatkumoa suomalaisissa taidekiistoissa toisen maailmansodan jälkeisenä aikana” teoksessa VAINIKKALA, ERKKI & MIKKOLA, HENNA (toim.) *Nyky aika kulttuurintutkimuksessa*. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 86. Jyväskylän yliopisto.

NENONEN, KAISU-MAIJA & TEERIJOKI, ILKKA 1998. *Historian suursanakirja*. WSOY. Helsinki.

NIKUNEN, KAARINA 2006. Johdantoartikkelissa ”Uusia katseita faniudesta faniuksiin” teoksessa NIKUNEN, KAARINA (toim.) *Fanikirja – tutkimuksia nykykulttuurin fani-ilmiöistä*. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 96. Jyväskylän yliopisto.

Raamattu 1992. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Suomen Kirkon Sisälähetysseura. Helsinki.

RADWAY, JANICE A. 1991. *Reading the romance: women, patriarchy, and popular literature*. University of North Carolina Press. Chapel Hill.

STILWELL, ROBYNN J. 2009. Artikkelissa ”Music, Ritual and Genre in Edward Burns’ Indie Romantic Comedies” teoksessa ABBOTT, STACEY & JERMYN, DEBORAH (toim.) *Falling in love again – Romantic Comedy in Contemporary Cinema*. I.B. Tauris. London New York.

TAIRA, TEEMU 2007. Artikkelissa ”Fanius ja uskonto” teoksessa VAINIKKALA, ERKKI & MIKKOLA, HENNA (toim.) *Nyky aika kulttuurintutkimuksessa*. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 86. Jyväskylän yliopisto.

Internetlähteet

Finlaysonin alueen historiaa

http://www.finlaysoninalue.fi/historiaa_1820-/ viitattu 26.5.2014.

Koskesta voimaa, Manserock

<http://www.historia.tampere.fi/manserock>

alisivut: http://www.historia.tampere.fi/manserock/alkutaival_2.html, viitattu 11.4.2014
http://www.historia.tampere.fi/manserock/alkutaival_3.html, viitattu 11.4.2014.
http://www.historia.tampere.fi/manserock/isotpojat_1.html, viitattu 11.4.2014.
http://www.historia.tampere.fi/manserock/isotpojat_2.html, viitattu 11.4.2014.

http://www.historia.tampere.fi/manserock/isotpojat_6.html, viitattu 11.4.2014.
http://www.historia.tampere.fi/manserock/isotpojat_7.html, viitattu 11.4.2014.
http://www.historia.tampere.fi/manserock/uusiaalto_1.html, viitattu 14.4.2014
http://www.historia.tampere.fi/manserock/uusiaalto_5.html, viitattu 14.4.2014.

Kekkeruusi

<http://www.kirjastot.fi/kysy/arkistohaku/kysymys/?ID=c1206bfc-88c3-402f-9953-cd9dbc614954>, viitattu 26.5.2014.

Levymyynnit <http://www.ifpi.fi/tilastot/artistit/juice+leskinen+grand+slam>

<http://www.ifpi.fi/tilastot/artistit/juice+leskinen>

<http://www.ifpi.fi/tilastot/artistit/eppu+normaali>

<http://www.ifpi.fi/tilastot/artistit/popeda>, viitattu 26.5.2014.

Mansesterista

<http://www15.uta.fi/koskivoimaa/kaupunki/1918-40/savu.htm>, viitattu 26.5.2014.

Naisten kaupunki

<http://www15.uta.fi/koskivoimaa/kaupunki/1918-40/naiskaup.htm>, viitattu 26.5.2014.

Nostalgiaasta

WSOY:n Sivistyssanakirja

<http://helios.uta.fi:2920/tietosanakirja/80005442> ja

<http://helios.uta.fi:2920/tietosanakirja/80005441>, viitattu 5.5.2010.

MOT Kielitoimiston sanakirja

<http://helios.uta.fi:2068/mot/uta/netmot.exe>, viitattu 5.5.2010.

Opistoista <http://tampereenhistoria.fi/tampere/>

Pyynikin kesäteatteri <http://www.pyynikinkesateatteri.fi/lehdisto/>, viitattu 14.4.2014.

Pyynikin panimon historia <http://pyynikinpanimo.fi/index.php/historia>, viitattu 26.5.2014.

Rosa Salmelin <http://www.kansallisbiografia.fi/talousvaikuttajat/?iid=679> ja

<http://pyynikinpanimo.fi/index.php/historia>, viitattu 26.5.2014.

Sähkövalosta <http://www15.uta.fi/koskivoimaa/valta/1870-00/sahkovalo.htm>, viitattu 26.5.2014.

Talousskoulu <http://www15.uta.fi/koskivoimaa/arki/1900-18/talousskoulu.htm>, viitattu 26.5.2014.

Taloustutkimus:

<http://www.taloustutkimus.fi/ajankohtaista/?x1541726=1678518> ,viitattu 26.5.2014.

<http://www.taloustutkimus.fi/?x1538426=2053621> , viitattu 26.5.2014.

<http://www.taloustutkimus.fi/ajankohtaista/uutiskirje/uutiskirje-3-2012/31-suomalaisista-voisi-ajatella/> , viitattu 26.5.2014.

<http://www.taloustutkimus.fi/?x1538426=2486678> , viitattu 26.5.2014.
<http://www.taloustutkimus.fi/?x1538426=2770420> viitattu 26.5.2014.

Tampereen Popteatterin historia

http://www.tampereenpopteatteriyhdistys.fi/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=16&Itemid=95, viitattu 11.4.2014.

Tampereen työväen teatteri/*Vuonna 85*

<http://www.ttt-teatteri.fi/ohjelmisto/vuonna-85-remix-gtp>, viitattu 7.6.2014.

Teatterin tiedotuskeskus, Ilona tietokanta http://ilona.tinfo.fi/esitys_tieto.aspx?id=29747 ja http://ilona.tinfo.fi/esitys_tieto.aspx?id=31569, viitattu 14.4.2014.

Teosto <http://www.teosto.fi/teosto/artikkelit/musiikinkäyttöä-näyttämöteoksissa-koskeva-toimintamalli-muuttui-112014>, viitattu 9.6.2014.

Tommi Turmiolan tarina <http://www.raittiudenystavat.fi/raittiudenystavat/yhdistyksen-historia/turmiolan-tommi> viitattu 29.3.2012.

SM-liigan historia www.tappara.fi/liiga/historia.html, viitattu 2.4.2012.

Suomen Elokuvasäätiön tilastot

<http://ses.fi/tilastot-ja-tutkimukset/vuositilastot/kotimaiset-katsojaluvut-2013/>, viitattu 14.4.2014.

Suomen Kulttuurinrahaston kulttuuritutkimus <https://www.skr.fi/fi/kulttuuritutkimus>, viitattu 8.6.2014.

Vapriikki <http://www.tampere.fi/vapriikki/nayttely.html>, viitattu 7.6.2014.

Väestörekisterikeskus vrk.fi/default.aspx?docid=8517&site=3&id=0, viitattu 7.6.2014.

Wikipedia:

Arwo Mikkonen http://fi.wikipedia.org/wiki/Arwo_Mikkonen, viitattu 14.4.2014.

Eppu Normaali http://fi.wikipedia.org/wiki/Eppu_Normaali, viitattu 14.4.2014.

Gampina <http://fi.wikipedia.org/wiki/Gambina>, viitattu 29.3.2012.

Heikki ja Kaija http://fi.wikipedia.org/wiki/Heikki_ja_Kaija, viitattu 27.5.2014.

Juice Leskinen http://fi.wikipedia.org/wiki/Juice_Leskinen, viitattu 11.4.2014.

Koovee http://fi.wikipedia.org/wiki/Kooveen_jääkiekko, viitattu 7.6.2014.

Lokomo <http://fi.wikipedia.org/wiki/Lokomo>, viitattu 26.5.2014.

Love Records http://fi.wikipedia.org/wiki/Love_Records, viitattu 11.4.2014.

Metsä Board Tako http://fi.wikipedia.org/wiki/Metsä_Board_Tako

Popeda <http://fi.wikipedia.org/wiki/Popeda>, viitattu 14.4.2014.

Tampella <http://fi.wikipedia.org/wiki/Tampella>, viitattu 26.5.2014.

Tapola http://fi.wikipedia.org/wiki/Martti_Tapola, viitattu 24.5.2014.

Tunnetut tamperelaiset

http://fi.wikipedia.org/wiki/Luettelo_tunnetuista_tamperelaisista, viitattu 26.5.2014.

Wivi Lönn http://fi.wikipedia.org/wiki/Wivi_Lönn, viitattu 24.5.2014.

Yle Areena <http://areena.yle.fi/tv/1284816>, viitattu 8.6.2014.

Muut

Anja Keränen henkilökohtainen facebook -keskustelu helmikuussa 2014.

Luentomuistiinpanot syksy 2006 TetuP3.

Sari Andersson henkilökohtainen facebook -keskustelu 11.4.2014.

Suullinen tieto puhelimitse Puntti Valtoselta 9.4.2014.

LIITTEET

Liite 1 Vuonna 85 kappalelistat

Vuonna 85 original -versio

Kohtaus	Kappale	Esittäjä	Säveltäjä	Sanoittaja	Tuottaja
1	Kuuma kesä	Popeda	V-P Hautamäki	Pauli Mustajärvi	Jee-Jee Music Oy
2	Joka päivä ja joka ikinen yö	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Martti Syrjä	Jee-Jee Music Oy
2	Luonas kai olla saan	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Love Kustannus/Bluesway
3	Rasvaa koneeseen	Popeda	Tapani Mikkonen	Pauli Mustajärvi	Jee-Jee Music Oy
4a	Diggaan itseäni	Eppu Normaali	Mikko Saarela	Mikko Saarela	Jee-Jee Music Oy
4b	Nyt reppu jupiset riimisi rupiset	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Martti Syrjä	Jee-Jee Music Oy
4b	Mauno soittaa stereo	Popeda	Ilari Ainiala	Ilari Ainiala	Jee-Jee Music Oy
4c	Syys	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Love Kustannus/Bluesway
4c	Rakkauden ammattilainen(instru)	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Love Kustannus/Bluesway
5a	Ruba	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Mikko Saarela, Mikko Syrjä, Martti Syrjä	Jee-Jee Music Oy
5b	Kaasua, komisario Peppone	Popeda	V-P Hautamäki	Tapani Mikkonen	Jee-Jee Music Oy
6	Njet, Njet	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Mikko Syrjä, Mikko Saarela	Jee-Jee Music Oy
7a	Baarikärpänen	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Martti Syrjä	Jee-Jee Music Oy
7b	Mimosan hipiä	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Love Kustannus/Grand Slam
7d	Mene kotiin	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Love Kustannus/Bluesway
8	Pimeyden tango	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Martti Syrjä	Jee-Jee Music Oy
9b	John Holmes	Popeda	V-P Hautamäki	Tapani Mikkonen, Eero Pekkonen	Jee-Jee Music Oy
10b	Voi kuinka me sinua kaivataan	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Martti Syrjä	Jee-Jee Music Oy
11a	Tahroja paperilla	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Martti Syrjä	Jee-Jee Music Oy
12b	Sukset	Popeda	V-P Hautamäki	Pauli Mustajärvi, Mika Sundqvist	Jee-Jee Music Oy
13	15. yö	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Love Kustannus/Bluesway
15b	Kellot lyö	Popeda	V-P Hautamäki	V-P Hautamäki, Pauli Mustajärvi	Jee-Jee Music Oy
17b	Kaksoiselämää	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Love Kustannus/Grand Slam
19	Yö	Popeda	Tapani Mikkonen	Pauli Mustajärvi	Jee-Jee Music Oy

20	Tampereen aamu	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Love Kustannus/Bluesway
22	Tahdotko mut tosiaan	Popeda	Markku Petander	Pauli Hanhiniemi	Poplandia Music Oy
23b	Poliisi pamputtaa taas	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Mikko Syrjä	Jee-Jee Music Oy
24	Matkalla Alabamaan	Popeda	V-P Hautamäki	Tapani Mikkonen	Jee-Jee Music Oy
25c	Murheellisten laulujen maa	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Martti Syrjä	Jee-Jee Music Oy
25d	Kitara, taivas ja tähdet	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Martti Syrjä	Jee-Jee Music Oy
25e	Musta aurinko nousee	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Love Kustannus/Grand Slam
25e	Punaista ja makeaa	Popeda	Markku Petander	Pauli Mustajärvi	Jee-Jee Music Oy
27	Vuonna 85	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Martti Syrjä	Jee-Jee Music Oy

Vuonna 85 Remix -versio

1	Kuuma kesä	Popeda	V-P Hautamäki	Pauli Mustajärvi	Jee-Jee Music Oy
2	Linnunradan laidalla	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Martti Syrjä	Jee-Jee Music Oy
2	Per vers runoilija	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Love Kustannus/Bluesway
3	Rasvaa koneeseen	Popeda	Tapani Mikkonen	Pauli Mustajärvi	Jee-Jee Music Oy
4a	Diggaan itseäni	Eppu Normaali	Mikko Saarela	Mikko Saarela	Jee-Jee Music Oy
4b	Nyt reppu jupiset riimisi rupiset	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Martti Syrjä	Jee-Jee Music Oy
4c	Mauno soittaa stereoo	Popeda	Ilari Ainiala	Ilari Ainiala	Jee-Jee Music Oy
4d	Pyhä toimitus	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Love Kustannus/Bluesway
4d	Panomies	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Love Kustannus/Grand Slam
4e	Tää on se yö	Popeda	V-P Hautamäki	Pauli Mustajärvi	Jee-Jee Music Oy
5a	Ruba	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Mikko Saarela, Mikko Syrjä, Martti Syrjä	Jee-Jee Music Oy
5b	Kaasua, komisario Peppone	Popeda	V-P Hautamäki	Tapani Mikkonen	Jee-Jee Music Oy
6	Njet, Njet	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Mikko Syrjä, Mikko Saarela	Jee-Jee Music Oy
7a	Baarikärpänen	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Martti Syrjä	Jee-Jee Music Oy
7b	Mimosan hipiä	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Love Kustannus/Grand Slam
8a	Mene kotiin	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Love Kustannus/Bluesway
8b	Pimeyden tango	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Martti Syrjä	Jee-Jee Music Oy
9a	John Holmes	Popeda	V-P Hautamäki	Tapani Mikkonen, Eero Pekkonen	Jee-Jee Music Oy
10	Voi kuinka me sinua kaivataan	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Martti Syrjä	Jee-Jee Music Oy
11	Tahroja paperilla	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Martti Syrjä	Jee-Jee Music Oy

12b	Sukset	Popeda	V-P Hautamäki	Pauli Mustajärvi, Mika Sundqvist	Jee-Jee Music Oy
13	15. yö	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Love Kustannus/Bluesway
15a	Kellot lyö	Popeda	V-P Hautamäki	V-P Hautamäki, Pauli Mustajärvi	Jee-Jee Music Oy
17a	Kaksoiselämää	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Love Kustannus/Grand Slam
18	Yö	Popeda	Tapani Mikkonen	Pauli Mustajärvi	Jee-Jee Music Oy
19	Tampereen aamu	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Love Kustannus/Bluesway
21	Tahdotko mut tosiaan	Popeda	Markku Petander	Pauli Hanhiniemi	Poplandia Music Oy
22	Kun olet poissa	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Martti Syrjä	Jee-Jee Music Oy
23	Matkalla Alabamaan	Popeda	V-P Hautamäki	Tapani Mikkonen	Jee-Jee Music Oy
24b	Murheellisten laulujen maa	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Martti Syrjä	Jee-Jee Music Oy
24c	Kitara, taivas ja tähdet	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Martti Syrjä	Jee-Jee Music Oy
24d	Musta aurinko nousee	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Love Kustannus/Grand Slam
24d	Punaista ja makeaa	Popeda	Markku Petander	Pauli Mustajärvi	Jee-Jee Music Oy
26	Vuonna 85	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Martti Syrjä	Jee-Jee Music Oy
27	Kersantti Karoliina	Popeda	V-P Hautamäki	Mika Sundquist	Jee-Jee Music Oy

Vuonna 85 Remix Golden Turbo Platinum –versio

1b	Tien päällä taas alkuriffi	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Martti Syrjä	Jee-Jee Music oy
1b	Kuuma kesä	Popeda	V-P Hautamäki	Pauli Mustajärvi	Jee-Jee Music Oy
2a	Joka päivä ja joka ikinen yö	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Martti Syrjä	Jee-Jee Music Oy
2b	Per vers runoilija	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Love Kustannus/Bluesway
2b	Luonas kai olla saan	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Love Kustannus/Bluesway
3	Rasvaa koneeseen	Popeda	Tapani Mikkonen	Pauli Mustajärvi	Jee-Jee Music Oy
4a	Diggaan itseäni	Eppu Normaali	Mikko Saarela	Mikko Saarela	Jee-Jee Music Oy
4a	Viimeinen mohikaani	Popeda	Tapani Mikkonen	Tapani Mikkonen	Poko Records
4b	Nyt reppu jupiset riimisi rupiset	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Martti Syrjä	Jee-Jee Music Oy
4c	Mauno soittaa stereo	Popeda	Ilari Ainiala	Ilari Ainiala	Jee-Jee Music Oy
4d	Pyhä toimitus	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Love Kustannus/Bluesway
4d	Panomies	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Love Kustannus/Grand Slam

5a	Tää on se yö	Popeda	V-P Hautamäki	Pauli Mustajärvi	Jee-Jee Music Oy
5a	Ruba	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Mikko Saarela, Mikko Syrjä, Martti Syrjä	Jee-Jee Music Oy
5b	Kaasua, komisario Peppone	Popeda	V-P Hautamäki	Tapani Mikkonen	Jee-Jee Music Oy
6	Njet, Njet	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Mikko Syrjä, Mikko Saarela	Jee-Jee Music Oy
7a	Baarikärpänen	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Martti Syrjä	Jee-Jee Music Oy
7b	Mimosan hipiä	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Love Kustannus/Grand Slam
8a	Mene kotiin	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Love Kustannus/Bluesway
8b	Pimeyden tango	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Martti Syrjä	Jee-Jee Music Oy
9a	John Holmes	Popeda	V-P Hautamäki	Tapani Mikkonen, Eero Pekkonen	Jee-Jee Music Oy
10	Voi kuinka me sinua kaivataan	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Martti Syrjä	Jee-Jee Music Oy
11	Tahroja paperilla	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Martti Syrjä	Jee-Jee Music Oy
12b	Sukset	Popeda	V-P Hautamäki	Pauli Mustajärvi, Mika Sundqvist	Jee-Jee Music Oy
13	Linnunradan laidalla	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Martti Syrjä	Jee-Jee Music Oy
15a	Punaista ja makeaa	Popeda	Markku Petander	Pauli Mustajärvi	Jee-Jee Music Oy
15a	Kellot lyö	Popeda	V-P Hautamäki	V-P Hautamäki, Pauli Mustajärvi	Jee-Jee Music Oy
17a	Kaksoiselämää	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Love Kustannus/Grand Slam
18	Yö	Popeda	Tapani Mikkonen	Pauli Mustajärvi	Jee-Jee Music Oy
19	Tampereen aamu	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Love Kustannus/Bluesway
21	Tahdotko mut tosiaan	Popeda	Markku Petander	Pauli Hanhiniemi	Poplandia Music Oy
22	Matkalla Alabamaan	Popeda	V-P Hautamäki	Tapani Mikkonen	Jee-Jee Music Oy
23b	Murheellisten laulujen maa	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Martti Syrjä	Jee-Jee Music Oy
23c	Kitara, taivas ja tähdet	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Martti Syrjä	Jee-Jee Music Oy
23d	Musta aurinko nousee alkuriffi	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Love Kustannus/Grand Slam
23e	Musta aurinko nousee	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Juice Leskinen	LoveKustannus/Grand Slam
23e	Punaista ja makeaa	Popeda	Markku Petander	Pauli Mustajärvi	Jee-Jee Music Oy
24	15. yö	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Juice Leskinen	Love Kustannus/Bluesway
25	Vuonna 85	Eppu Normaali	Mikko Syrjä	Martti Syrjä	Jee-Jee Music Oy

Liite 2

Kohtausluettelo *Vuonna 85 original* –versio, ajoversio 6.9.2006

I NÄYTÖS

TAMPERE alkukesä vuonna 1985

Maunon voiceover vuoden 2006 äänellä

”...Se oli vuosi jolloin sattui ja tapahtui. Se oli vuosi jolloin oikeastaan kaikki alkoi. Ja se vuosi oli 85.”

Kohtaus 1. Pyynikin uimaranta

Tommi ystävineen ajaa Pyynikille ja kohtaa Karoliinan.
Kuuma kesä (Tommi, Karoliina, kuoro)

Kohtaus 2. Pyynikin harju, syrjäinen paikka

Karoliina tekee Tommiin vaikutuksen tiedoillaan autoista.

Joka päivä ja joka ikinen yö (Tommi, Karoliina)

Viettävät yön autossa ja Karoliina lähtee aamulla ennen kuin Tommi herää. Herättyään Tommi muistelee, mille kaikille festareille Karoliina oli sanonut menevänsä. Tommi tekee päätöksen lähteä Karoliinan perään.

Luonas kai olla saan (Tommi)

Aikasiirtymä marraskuuhun 1985

Kohtaus 3. Lokomon tehdashalli

Ruba, Iso G, Tapparannin mies ja Mauno hitsaavat ja sirkkelöivät

Rasvaa koneeseen (Ruba, Mauno Iso G, Tapparannin mies)

Tekevät lähtöä Alabamaan vuoron päätteeksi.

Kohtaus 4a. Ravintola Alabama

Diggaan itseäni (Jyrki Boy)

Asiakkaita saapuu sisään, Lokomon porukka myös. Mauno haluaisi soittaa talon bändin kanssa, mutta ei saa siihen lupaa.

Kohtaus 4b. Ravintola Alabama

Tommi saapuu eikä Palle ole uskoa silmiään. Ellu hyppää Tommin syliin, Tommi ravistaa Ellun irti. Tommi kertoo reissustaan kaikille.

Nyt reppu jupiset riimisi rupiset (Tommi, kaikki)

Mauno kertoo, että hänellä on vähän omaa meininkiä. Muut kertovat Maunon ostaneen kitaran.

Mauno soitta stereoo (Ruba, Iso G, Tapparän mies, Palle, kaikki)

Kohtaus 4c. Ravintola Alabama

Palle ja Tommi istuvat kahden kesken alas. Palle kertoo Tommille kohdanneensa naisen, Tommi ei meinaa uskoa.

Syys (Palle, asiakkaat)

Tommi kertoo Pallelle reissustaan, kukaan ei kuule, koska taustalla soi

Rakkauden ammattilainen (instru)

Kohtaus 4d. Ravintola Alabama

Porukka tekee päätöksen lähteä Tampereen yöhön hakemaan purtavaa.

Kohtaus 5a. Keskustori, pieni vihreä kioski

Nokialaiset hakkaavat kioskia ja Ruba aloittaa selvittämään tilannetta hakkaamalla heitä.

Ruba (Ruba, kaikki)

Komisario Peppone kurvaa poliisiautolla paikalle Lutavuoren kanssa. Mauno pakenee isäänsä.

Kohtaus 5b. Keskustori, pieni vihreä kioski

Peppone selvittää tilannetta ja kioskin myyjä todistaa Lokomon porukan auttaneen häntä. Lutavuori ratsaa Ison G:n taskut, joista löytyy kohtuuton määrä alkoholia.

Kaasua (Iso G, Ruba, Tommi, Palle, Tapparän mies, kaikki)

Poppesen ja Lutavuoren lähdettyä, muut aikovat hakua pullon Tammelasta. Ellu kysyy Tommilta, että menisivätkö he kotiin, samalla hetkellä Tommi luulee nähneensä Karoliinan ja lähtee tämän perään.

Kohtaus 6. Raatihuone

Tommi yrittää löytää Karoliinan nuorison joukosta.

Njet njet (Tommi)

Kohtaus 7a. Ravintola Alabama

Krapulainen Iso G on nukkunut Alabaman ovea vasten ja rojahtaa sisään. Kello ei kuitenkaan ole vielä tarpeeksi anniskelun aloittamiseksi.

Baarijärpänen (Iso G)

Iso G yrittää siirtää kellonviisareita eteenpäin tahdonvoimalla ja onnistuu siinä. Lisää väkeä tulee Alabamaan, laulu jatkuu.

Kohtaus 7b. Ravintola Alabama

Karoliina kävelee Alabamaan sisään ja Tommi ei ole uskoa silmiään. Tommi yrittää kertoa Karoliinalle etsineensä tätä, mutta Palle tulee paikalle ja suutelee Karoliinaa. Tommi ymmärtää tilanteen.

Mimosan hipiä (Tommi, Karoliina)

Palle ilmoittaa kaikille, että hän ja Karoliina aikovat mennä kahden viikon kuluttua naimisiin. Tommi ryhtyy juomaan. Kello siirtyy iltaan.

Baarikärpänen lauletaan loppuun. Maunolla on asiaa Pallelle.

Kohtaus 7c. Ravintola Alabama

Mauno kysyy Pallelta, että voisiko hän soittaa häissä. Palle suostuu ja Mauno on seota sukkiinsa. Palle muistuttaa Tommia, että tämä on joskus luvannut olla Palle bestman, mikäli Palle on joskus menossa naimisiin. Tommi lähtee.

Kohtaus 7d. Ravintola Alabama

Ellu huomaa Tommin tekevän lähtöä ja tämän kiinni ravintolan ulkopuolelta. Ellu haluaisi puhua Tommin kanssa tämän alkukeväisestä katoamisesta. Tommi ei halua puhua ja haluaa Ellun lähtevän kotiinsa.

Mene kotiin (Tommi)

Jyrki Boy tuo Ellulle takin.

Kohtaus 8. Ravintola Alabama, katu

Jyrki Boy tarjoutuu viemään Ellun kotiin, mutta tämä ei halua. Jyrki Boy huikkaa poistuvalla Ellulle, että tämä ansaitsisi parempaa. Ellu ei ole kuulevinaan ja Jyrki Boy ihmettelee, mitä Ellu luulee näkevän Tommissa.

Pimeyden tango (Jyrki Boy, Tommi, Ellu, kaikki)

VÄLIAIKA

II NÄYTÖS

Kaksi viikkoa myöhemmin.

Kohtaus 9a. Lokomon tehdashalli

Tommi on taas liittynyt Lokomon porukkaan ja potee armotonta krapulaa. Mauno soittelee kitaraansa ja muut puhuvat niitä näitä jääkiekosta. Miehillä selviää, että on Ruba on ostanut videot. *John Holmes* (Ruba, naissiivoojat, Iso G, Tapparän mies)

Kohtaus 9b. Lokomon tehdashalli

Tommi on palannut oksentamasta ja hermostuu Maunon kitaransoittoon. Suunnittelevat illalla olevia Pallen polttareita.

Kohtaus 10a. Lokomon ulkopuolella

Ellu on odottanut Tommia yrittäen kysyä mitä tekee Tommin tavaroille. Tommi huomaa kirjeen tuulilasinyyhkijän alla ja tekee lähtöä. Ellu yrittää viimeisen kerran ja uhkaa polttaa kaikki Tomin rakastamat tavarat, Tommi sanoo asian oleva aivan sama ja lähtee. Ellu jää yksin ja yrittää paikkailla epätoivoisesti sanojaan.

Kohtaus 10b. Lokomon ulkopuolella

Voi kuinka me sinua kaivataan (Ellu)

Kohtaus 11a. Syrjäinen paikka Pyynikillä

Tommi lukee kirjeen, joka on Karoliinalta. Hän odottaa Tommia Pyynikillä.
Tahroja paperilla (Karoliina, Tommi)

Kohtaus 11b. Syrjäinen paikka Pyynikillä

Karoliina on katsellut Tommin ryypäämistä ja sanoo, ettei hänen takiaan kannata juoda itseään hengiltä. Yrittävät puhua minne Karoliina lähti alkukesästä Pyynikiltä ja lopulta Tommi kysyy, että miksi Palle. Karoliina vastaa, että miksi ei. Tommi pääättelee kyseessä olevan järkiavioliitto. Karoliina suuttuu ja aikoo lähteä. Tommi kertoo ajattelevansa Karoliinaa koko ajan, eikä tiedä mitä hänen pitäisi tehdä. Sanoo kyllä selviävänsä ja lähtee. Karoliina huutaa Tommin perään odota.

Kohtaus 12a. Pepposen talon ulkopuolella

Komisario Peppone ei löydä suksiaan ja huutaa vaimonsa Delilahin sisältä auttamaan. Peppone saa pienen hermoromahduksen, kun suksia ei löydy.
Sukset komppi alkaa soida.
Peppone sekoaa lopullisesti.

Kohtaus 12b. Pepposen talon ulkopuolella, ja mäki Pyynikillä

Sukset (Peppone, polttariporukka, hiihtäjät)
Sukset ovat polttariporukan jaloissa.

Kohtaus 12c. Mäki Pyynikillä

Polttariporukka möyrii hangessa ja Palle ihmettelee missä Tommi on. Ruba epäilee Tommin sammuneen kotiinsa. Mauno lähetetään etsimään Tommia.

Kohtaus 13. Tommin koti

Tommi ja Karoliina heräävät samasta sängystä ja syyllisyys alkaa painaa.

15. yö (Tommi, Karoliina)

Tommi on pettynyt kun Karoliina lähtee. Karoliina muistuttaa Tommia, että tämän pitäisi juuri nyt olla parhaan kaverinsa polttareissa ja Karoliinalla itsellä on huomenna häät. Tommi loukkaantuu Karoliinalle.

Kohtaus 14. Katu, Tommin kodin ulkopuolella

Mauno näkee Karoliinan poistuvan ja arvaa kaiken. Yllättäen Mauno törmää Ruban. Mauno sanoo, ettei Tommi ole kotona ja Ruba lähettää Maunon Alabamaan afterskiille muiden sekaan. Ruba aikoo etsiä Tommia vielä...Oslosta.

Kohtaus 15a. Ravintola Alabama

Juhlat Alabamassa ovat ylimmillään ja Palle on herkässä tilassa. Ei usko, että Tommi voisi tehdä hänelle ohareita tulematta polttareihin. Ovat skoolaamassa naimisiin menolle, mutta Tapparann mies ei sille maljaa nosta. Muut ihmettelevät ja selviää, että Tapparann mies on ollut naimisissa. Hän ei halua puhua asiasta ollenkaan, mutta Iso G houkuttelee hänet kertomaan sillä verukkeella, että kukaan ei muista huomenna kuitenkaan mitään.

Kohtaus 15b. Ravintola Alabama

Kellot lyö (Tapparann mies)

Laulun aikana Tapparann pelaajia luistelee lavalle.

Kohtaus 15c. Ravintola Alabama

Karoliina ilmestyy Alabamaan ja vie Pallen nukkumaan. Mauno lähtee viemään isänsä suksia takaisin kotiin.

Kohtaus 16. Katu lähellä Alabamaa

Mauno törmää Tommiin ulkopuolella. Mauno kertoo kisojen olevan jo ohitse ja Pallen hyppäävän kohta tasaiselle. Tommi ei ymmärrä mistä Mauno puhuu.

Kohtaus 17a. Pepposen talon ulkopuolella

Mauno saapuu kotiin ja näkee Ruban poistuvan heiltä äitinsä saatellessa Rubaa. Ruba yrittää sopia uutta tapaamista Delilahin kanssa.

Kohtaus 17b. Pepposen talon ulkopuolella

Kaksoiselämää (Delilah, Ruba)
Ruba lähtee.

Kohtaus 17c. Pepposen talon ulkopuolella

Mauno sulattelee näkemäänsä. Isä Peppone kurvaa autolla pihaan ja pidättää poikansa suksivarkaudesta. On kuitenkin liian kovakourainen ja Delilah näkee kaiken. Mauno lähtee. Komisario Peppone ymmärtää menneensä liian pitkälle ja lähtee Maunon perään.

Kohtaus 18. Poistettu

Kohtaus 19. Katu, ja puisto Tampereella

Tommi vaeltaa synkin mieltein, kuten Mauno tahollaan.
Yö (Tommi, Mauno)

Kohtaus 20. Monen henkilön/paikan kollaasi

Henkilöt heräilevät aamutoimiinsa.
Tampereen aamu (kaikki)

Kohtaus 21. Tommin koti

Tommi on ottanut Maunon kotiinsa yöksi ja herättelee tätä. Tommi varoittaa Maunoa viinan kiroista. Mauno antaa Tommin ymmärtää, että on tietoinen Tommin ja Karoliinan edellisiltäisestä tapaamisesta. Mauno sanoo Tommille, että kaveriahan ei petetä.

Kohtaus 22. Ravintola Alabama

Palle ja Karoliina valmistautuvat häihinsä.
Tahdotko mut tosiaan (Karoliina, Palle)

Kohtaus 23a. Katu

Peppone on poissaolevan oloinen ja Lutavuori kyselee mikä on. Ei usko, että Peppone on ilmiantanut oman poikansa liittyen suksivarkauteen. Ja tämä saanut nimensä rekisteriin sen vuoksi. Delilahkin on kovin etäinen Pepposen mielestä.

Kohtaus 23b. Katu

Lutavuori pidättää Pepposta piristääkseen nuorisoa.
Poliisi pamputtaa taas (Lutavuori, Peppone, nuoriso)

Kohtaus 24. Kirkon edusta

Piristynyt Peppone kirjoittaa sakon kirkon edessä olevalle Datsun 100A:lle. Hääväki tulee kirkosta ulos ja lähtevät kohti juhlapaikkaa.

Matkalla Alabamaan (Palle, kaikki, kuoro)
Morsiuspari ottaa vieraita vastaan Alabaman ovella.

Kohtaus 25a. Ravintola Alabaman ulkopuolella

Sekä Tommi ja Mauno ovat hermostuneita, Tommi bestmanin puheensa vuoksi, Mauno esiintymisensä. Tommi yrittää saada Ellua takaisin sanoen, ettei ole viime aikoina ollut ihan oma itsensä. Ellu sanoo, ettei Tommi merkitse hänelle mitään, eikä hän itse merkitse Tommille mitään. Ellu menee sisälle ja Jyrki Boy ottaa Ellulta takin pois. Tommi näkee tämän ja toteaa pitojen vaan parantuvan.

Kohtaus 25c. Ravintola Alabama

Väki odottaa Tommin pitävän puheensa. Tommi repii kirjoittamansa puheen ja improvisoi.
Murheellisten laulujen maa (Tommi, kuoro, kaikki)
Kaikki ovat vaikuttuneita Tommin puheesta. Palle toivottaa Maunon tervetulleeksi esiintymään. Maunon onnistumista epäillään.

Kohtaus 25d. Ravintola Alabama

Mauno sanoo laulun olevan Pallelle ja Karoliinalle.
Kitara, taivas ja tähdet (Mauno, bändi)
Mauno saa tunnelman korkealle ja häävalssi alkaa samalla. Tommi kesken häävalssin menee ja suutelee Karoliinaa. Palle ei tiedä miten suhtautua, mutta Jyrki Boy tietää ja lyö Tommilta tajun kankaalle. Ruba ja Iso G puolustavat ystävänsä ja syntyy yleinen tappelu ja Palle katkaisee sähköt Alabamasta. Maunon soitto katkeaa. Palle sytyttää valot ja tekee lähtöä. Maunokin suuttuu ja haukkuu ensin Tommin, sitten muut häävieraat ja lopuksi Ruban ja uhkaa tätä kurkipotkulla, jos vielä lähestyy Delilahia. Mauno lähtee ja lopuksi kaikki muutkin vieraat. Karoliina jää ja Tommi palaa tajuihinsa.

Kohtaus 25e. Ravintola Alabama, piha

Musta aurinko nousee (Tommi, Karoliina, Palle)

Karoliina menee ulos, jossa Palle odottaa. Tomi tulee ulos ja näkee Pallen ja Karoliinan lähtevän. Tommi palaa sisälle.

Punaista ja makeaa (Tommi)

Tapparin mies pelastaa päivän kaivamalla taskustaan kaksi lippua illan jääkiekko-otteluun, hänelle ja Tommille.

Kohtaus 26. Kadunvarsi

Mauno seisoo kadunvarressa ja paikalle saapuu poliisiauto. Isä Peppone käskee poikansa autoon menen itse perässä ja käskee Lutavuoren ajaa rautatieasemalle.

AIKASIIRTYMÄ NOIN 20 VUOTTA MYÖHEMMIN.

Kohtaus 27. Finaali

Mauno & Alabama House Band keikalla Tampereella. Maunon mielestä on aina hienoa palata takaisin Tampereelle ja haluaa palata takaisin hänelle merkittävään vuoteen.

”...Se oli vuosi jolloin sattui ja tapahtui. Se oli vuosi, jolloin kaikki oikeastaan alkoi. Ja se vuosi oli 85.”

Vuonna 85 (Mauno, Tommi, kaikki, kuoro)

LOPPU

Liite 3

Kohtausluettelo *Vuonna 85 Remix*, ensi-iltaversio 11.9.2009

I NÄYTÖS

Vuonna 85 (alkuriffi)

Maunon voiceover vuoden 1995 äänellä

”...Se oli vuosi jolloin sattui ja tapahtui. Se oli vuosi jolloin oikeastaan kaikki alkoi. Ja se vuosi oli 85.”

Kohtaus 1. Tampere, Pyynikin uimaranta (31.5.1985)

Tommi ystävineen ajaa Pyynikille ja kohtaa Karoliinan.

Kuuma kesä (Tommi, Karoliina, kuoro)

Kohtaus 2. Pyynikin harju, syrjäinen paikka

Karoliina tekee Tommiin vaikutuksen tiedoillaan autoista. Tommi sopertelee kummallisia rakkaudentunnustuksia Karoliinalle.

Linnunradan laidalla (Tommi, Karoliina)

Viettävät yön autossa ja Karoliina lähtee aamulla ennen kuin Tommi herää.

Per Vers runoilija (Karoliina, Tommi)

Herättyään Tommi muistelee, mille kaikille festareille Karoliina oli sanonut menevänsä. Tommi tekee päätöksen lähteä Karoliinan perään.

Kohtaus 3. Lokomon tehdashalli (marraskuu 1985)

Ruba, Iso G, Tapparän mies ja Mauno hitsaavat ja sirkkelöivät

Rasvaa koneeseen (Ruba, Mauno Iso G, Tapparän mies)

Tekevät lähtöä Alabamaan vuoron päätteeksi.

Kohtaus 4a. Ravintola Alabama

Diggaan itseäni (Jyrki Boy)

Asiakkaita saapuu sisään, Lokomon porukka myös. Mauno haluaisi soittaa talon bändin kanssa, mutta ei saa siihen lupaa.

Kohtaus 4b. Ravintola Alabama

Tommi on saapunut Alabaman tiskille eikä Palle ole uskoa silmiään. Ellu ryntää Tommin kaulaan, mutta päästää pian irti ja menee Jyrki Boyn viereen. Tommi kertoo reissustaan kaikille.

Nyt reppu jupiset riimisi rupiset (Tommi, kaikki)

Ellu lähentyy Tommia laulun aikana ja he suutelevat.

Kohtaus 4c. Ravintola Alabama

Mauno kertoo Tommille, että hänellä on vähän omaa meininkiä. Muut kertovat Maunon ostaneen kitaran.

Mauno soitta stereoo (Ruba, Iso G, Tapparann mies, Palle, kaikki)

Kohtaus 4d. Ravintola Alabama

Palle ja Tommi istuvat kahden kesken alas. Palle kertoo Tommille kohdanneensa naisen, Tommi ei meinaa uskoa.

Pyhä toimitus/Panomies (Palle, Ruba, Iso G, Mauno, kaikki)

Tommi onnittelee vilpittömästi Pallea, koska tällä ei juuri ole ollut naissuhteita.

Kohtaus 4e. Ravintola Alabama

Porukka tekee päätöksen lähteä Tampereen yöhön hakemaan purtavaa. Ellu liimaantuu Tommin kainaloon.

Tää on se yö (kaikki)

Kohtaus 5a. Keskustori, pieni vihreä kioski

Nokialaiset hakkaavat kioskia ja Ruba aloittaa selvittämään tilannetta hakkaamalla heitä.

Ruba (Ruba, kaikki)

Komisario Peppone kurvaa poliisiautolla paikalle Lutavuoren kanssa. Mauno pakenee isäänsä.

Kohtaus 5b. Keskustori, pieni vihreä kioski

Peppone selvittää tilannetta ja kioskin myyjä todistaa Lokomon porukan auttaneen häntä. Lutavuori ratsaa Ison G:n taskut, joista löytyy kohtuuton määrä alkoholia.

Kaasua (Iso G, Ruba, Tommi, Palle, Tapparann mies, kaikki)

Poppesen ja Lutavuoren lähdettyä, muut aikovat hakua pullon Tammelasta. Ellu kysyy Tommilta, että menisivätkö he kotiin, samalla hetkellä Tommi luulee nähneensä Karoliinan ja lähtee tämän perään.

Kohtaus 6. Keskustori, Raatihuone

Tommi yrittää löytää Karoliinan nuorison joukosta.

Njet njet (Tommi)

Kohtaus 7a. Ravintola Alabama

Krapulainen Iso G on nukkunut Alabaman ovea vasten ja rojahtaa sisään. Kello ei kuitenkaan ole vielä tarpeeksi anniskelun aloittamiseksi.

Baarikärpänen (Iso G)

Iso G yrittää siirtää kellonviisareita eteenpäin tahdonvoimalla ja onnistuu siinä. Lisää väkeä tulee Alabamaan, laulu jatkuu.

Kohtaus 7b. Ravintola Alabama

Karoliina kävelee Alabamaan sisään ja Tommi ei ole uskoa silmiään. Tommi yrittää kertoa Karoliinalle etsineensä tätä, mutta Palle tulee paikalle ja suutelee Karoliinaa. Tommi ymmärtää tilanteen.

Mimosan hipiä (Tommi, Karoliina)

Palle ilmoittaa kaikille, että hän ja Karoliina aikovat mennä kahden viikon kuluttua naimisiin. Palle muistuttaa Tommia, että tämä on joskus luvannut olla Palle bestman, mikäli Palle on joskus menossa naimisiin. Tommi ryhtyy juomaan. Kello siirtyy iltaan. Maunolla on asiaa Pallelle.

Kohtaus 7c. Ravintola Alabama

Mauno kysyy Pallelta, että voisiko hän soittaa häissä. Palle suostuu ja Mauno on seota sukkiinsa. Tommi lähtee.

Kohtaus 8a. Ravintola Alabama/katu

Ellu huomaa Tommin tekevän lähtöä ja saa tämän kiinni ravintolan ulkopuolelta. Ellu haluaisi puhua Tommin kanssa tämän alkukevähisestä katoamisesta. Tommi ei halua puhua ja haluaa Ellun lähtevän kotiinsa.

Mene kotiin (Tommi)

Kohtaus 8b. Ravintola Alabama/katu

Jyrki Boy tarjoutuu viemään Ellun kotiin, mutta tämä ei halua. Jyrki Boy huikkaa poistuvalla Ellulle, että tämä ansaitsisi parempaa. Ellu ei ole kuulevinaan ja Jyrki Boy ihmettelee, mitä Ellu luulee näkevän Tommissa.

Pimeyden tango (Jyrki Boy, Tommi, Karoliina, Ellu, kaikki)

VÄLIAIKA

II NÄYTÖS

Kohtaus 9a. Lokomon tehdas halli (kaksi viikkoa myöhemmin)

Tommi on taas liittynyt Lokomon porukkaan ja potee armotonta krapulaa. Mauno soittelee kitaraansa ja muut puhuvat niitä näitä jääkiekosta. Miehillä selviää, että on Ruba on ostanut videot. *John Holmes* (Ruba, naissiivoajat, Iso G, Tapparän mies)

Kohtaus 9b. Lokomon tehdashalli

Tommi on palannut oksentamasta ja hermostuu Maunon kitaransoittoon. Suunnittelevat illalla olevia Pallen polttareita.

Kohtaus 10. Lokomon ulkopuolella

Ellu on odottanut Tommia yrittäen kysyä mitä tekee Tommin tavaroille. Tommi huomaa kirjeen tuulilasinpyyhkijän alla ja tekee lähtöä. Ellu yrittää viimeisen kerran ja uhkaa polttaa kaikki Tomin rakastamat tavarat, Tommi sanoo asian oleva aivan sama ja lähtee. Ellu jää yksin ja yrittää paikkailla epätoivoisesti sanojaan.

Voi kuinka me sinua kaivataan (Ellu)

Kohtaus 11. Syrjäinen paikka Pyynikillä

Tommi lukee kirjettä. Karoliina odottaa Tommia Pyynikillä.

Tahroja paperilla (Karoliina, Tommi)

Karoliina on katsellut Tommin ryyppäämistä ja sanoo, ettei hänen takiaan kannata juoda itseään hengiltä. Yrittävät puhua minne Karoliina lähti alkukesästä Pyynikiltä ja lopulta Tommi kysyy, että miksi Palle. Karoliina vastaa, että miksi ei. Tommi päättelee kyseessä olevan järkiavioliitto.

Karoliina suuttuu ja aikoo lähteä. Tommi kertoo ajattelevansa Karoliinaa koko ajan, eikä tiedä mitä hänen pitäisi tehdä. Sanoo kyllä selviävänsä ja lähtee. Karoliina huutaa Tommin perään odota ja hyppää Tommi autoon.

Kohtaus 12a. Pepposen talon ulkopuolella

Komisario Peppone ei löydä suksiaan ja huutaa vaimonsa Delilahin sisältä auttamaan. Peppone saa pienen hermoromahduksen, kun suksia ei löydy.

Sukset komppi alkaa soida.

Peppone sekoaa lopullisesti.

Kohtaus 12b. Pepposen talon ulkopuolella, ja mäki Pyynikillä

Sukset (Peppone, polttariporukka, hiihtäjät)

Sukset ovat polttariporukan jaloissa.

Kohtaus 12c. Mäki Pyynikillä

Polttariporukka möyrii hangessa ja Palle ihmettelee missä Tommi on. Ruba epäilee Tommin sammuneen kotiinsa. Mauno lähetetään etsimään Tommia.

Kohtaus 13. Tommin koti

Tommi ja Karoliina heräävät samasta sängystä ja syyllisyys alkaa painaa.

15. yö (Tommi, Karoliina)

Tommi on pettynyt kun Karoliina lähtee. Karoliina muistuttaa Tommia, että tämän pitäisi juuri nyt olla parhaan kaverinsa polttareissa ja Karoliinalla itsellä on huomenna häät. Tommi loukkaantuu Karoliinalle.

Kohtaus 14. Katu, Tommin kodin ulkopuolella

Mauno näkee Karoliinan poistuvan ja arvaa kaiken. Yllättäen Mauno törmää Ruban. Mauno sanoo, ettei Tommi ole kotona ja Ruba lähettää Maunon Alabamaan afterskiille muiden sekaan. Ruba aikoo etsiä Tommia vielä...Oslost.

Kohtaus 15a. Ravintola Alabama

Juhlat Alabamassa ovat ylimmillään ja Palle on herkässä tilassa. Ei usko, että Tommi voisi tehdä hänelle ohareita tulematta polttareihin. Ovat skoolaamassa naimisiin menolle, mutta Tapparann mies ei sille maljaa nosta. Muut ihmettelevät ja selviää, että Tapparann mies on ollut naimisissa. Hän ei halua puhua asiasta ollenkaan, mutta Iso G houkuttelee hänet kertomaan sillä verukkeella, että kukaan ei muista huomenna kuitenkaan mitään.

Kellot lyö (Tapparann mies)

Laulun aikana Tapparann pelaajia luistelee lavalle.

Kohtaus 15b. Ravintola Alabama

Karoliina ilmestyy Alabamaan ja vie Pallen nukkumaan. Mauno lähtee viemään isänsä suksia takaisin kotiin.

Kohtaus 16. Katu lähellä Alabamaa

Mauno törmää Tommiin ulkopuolella. Mauno kertoo kisojen olevan jo ohitse. Maunon käsittämätön siilimonologi. Tommi ei ymmärrä mistä Mauno puhuu.

Kohtaus 17a. Pepposen talon ulkopuolella

Mauno saapuu kotiin ja näkee Ruban poistuvan heiltä äitinsä saatellessa Rubaa. Ruba yrittää sopia uutta tapaamista Delilahin kanssa. Delilah ja Ruba eivät näe Maunoa.

Kaksoiselämää (Delilah, Ruba)

Ruba lähtee.

Kohtaus 17b. Pepposen talon ulkopuolella

Mauno sulattelee näkemäänsä. Isä Peppone kurvaa autolla pihaan ja pidättää poikansa suksivarkaudesta. On kuitenkin liian kovakourainen ja Delilah näkee kaiken. Mauno lähtee. Komisario Peppone ymmärtää menneensä liian pitkälle ja lähtee Maunon perään.

Kohtaus 18. Katu, ja puisto Tampereella

Tommi vaeltaa synkin mieltein, kuten Mauno tahollaan.

Yö (Tommi, Mauno)

Kohtaus 19. Monen henkilön/paikan kollaasi

Henkilöt heräilevät aamutoimiinsa.

Tampereen aamu (kaikki)

Kohtaus 20. Tommin koti

Tommi on ottanut Maunon kotiinsa yöksi ja herättelee tätä. Tommi varoittaa Maunoa viinan kiroista. Mauno antaa Tommin ymmärtää, että on tietoinen Tommin ja Karoliinan edellisiltäisestä tapaamisesta. Mauno sanoo Tommille, että kaveriahan ei petetä.

Kohtaus 21. Ravintola Alabama/Pallen koti

Palle ja Karoliina valmistautuvat häihinsä.

Tahdotko mut tosiaan (Karoliina, Palle)

Kohtaus 22. Komisario Pepposen talo

Peppone on koko yön etsinyt Maunoa löytämättä häntä.

Kun olet poissa (Peppone, Delilah)

Delilah yhtyy lauluun, laulaen heidän avioliitostaan. Lähtevät käsikädessä sisään ja piilossa ollut Ruba ymmärtää hänen ja Delilahin salasuhteen olevan ohi.

Kohtaus 23. Kirkon edusta

Hääväki tulee kirkosta ulos ja Palle ja Karoliina ottavat onnitteluita vastaan.

Matkalla Alabamaan (Palle, kaikki, kuoro)

Siirtyvät juhlapaikalle Alabamaan.

Kohtaus 24a. Ravintola Alabaman ulkopuolella

Sekä Tommi ja Mauno ovat hermostuneita, Tommi bestmanin puheensa vuoksi, Mauno esiintymisensä. Mauno ottaa kaiken irti uudesta statuksestaan: hän on nyt artisti. Tommi yrittää saada Ellua takaisin sanoen, ettei ole viime aikoina ollut ihan oma itsensä. Ellu sanoo, ettei Tommi merkitse hänelle mitään, eikä hän itse merkitse Tommille mitään. Ellu menee sisälle ja Jyrki Boy ottaa Ellulta takin pois. Tommi näkee tämän ja toteaa pitojen vaan parantuvan.

Kohtaus 24b. Ravintola Alabama

Väki odottaa Tommin pitävän puheensa. Tommi repii kirjoittamansa puheen ja improvisoi.

Murheellisten laulujen maa (Tommi, kuoro, kaikki)

Palle toteaa puheen olleen mielenkiintoinen ja epäuskoisena odottaa, että mitähän heillä on seuraavaksi luvassa.

Kohtaus 24c. Ravintola Alabama

Mauno sanoo laulun olevan Pallelle ja Karoliinalle.

Kitara, taivas ja tähdet (Mauno, bändi)

Mauno saa tunnelman korkealle ja häävalssi alkaa samalla. Tommi kesken häävalssin menee ja suutelee Karoliinaa. Palle ei tiedä miten suhtautua, mutta Jyrki Boy tietää ja lyö Tommilta tajun kankaalle. Ruba ja Iso G puolustavat ystävänsä ja syntyy yleinen tappelu ja Palle katkaisee sähköt Alabamasta. Maunon soitto katkeaa. Palle sytyttää valot ja katsoo vuoroin Tommia ja Karoliinaa. Palle lähtee ulos. Maunokin suuttuu ja haukkuu ensin Tommin, sitten muut häävieraat ja lopuksi Ruban ja uhkaa tätä kurkipotkulla, jos vielä lähestyy Delilahia. Mauno lähtee ja lopuksi kaikki muutkin vieraat. Karoliina ja Tommi jäävät.

Kohtaus 24d. Ravintola Alabama, piha

Musta aurinko nousee (Tommi, Karoliina, Palle)

Karoliina menee ulos Pallen luo. Myös Tommi tulee ulos ja Karoliina antaa sormestaan sormuksen takaisin Pallelle ja lähtee pois. Tommi ja Palle palaavat sisälle.

Punaista ja makeaa (Tommi ja Palle)

Tapparan mies pelastaa päivän kaivamalla taskustaan kolme lippua illan jääkiekko-otteluun, hänelle, Pallelle ja Tommille.

Kohtaus 25. Kadunvarsi

Mauno seisoo kadunvarressa ja paikalle saapuu poliisiauto. Isä Peppone käskee poikansa autoon menen itse perässä ja käskee Lutavuoren ajaa rautatieasemalle.

Kohtaus 26. Finaali. Tampere (1995)

Mauno & Alabama House Band keikalla Tampereella. Maunon mielestä on aina hienoa palata takaisin Tampereelle ja haluaa palata takaisin hänelle merkittävään vuoteen.

”...Se oli vuosi jolloin sattui ja tapahtui. Se oli vuosi, jolloin kaikki oikeastaan alkoi. Ja se vuosi oli 85.”

Vuonna 85 (Mauno, Tommi, kaikki, kuoro)

Kohtaus 27. Encore. Ravintola Alabama (1995)

Alabamasta on tullut trendikäs texmex -ravintola. Tutut hahmot ovat, osa syömässä, osa juomassa. Mauno saapuu.

Kersantti Karoliina (intro)

Mauno haluaa istua ihan rauhassa vanhojen ystäviensä kanssa. Mauno sanoo Tommille ja Pallelle, että on nähnyt Karoliinan ja tämä on juuri tulossa Alabamaan päin.

Kersantti Karoliina (Tommi, Palle)

Jyrki Boy avaan Alabaman oven ja sisään marssii Lara Croft-tyylinä naissotilaita johtajanaan Kersantti Karoliina.

Kersantti Karoliina (kaikki)

LOPPU

Liite 4

Kohtausluettelo *Vuonna 85 Remix Golden Turbo Platinum*, ensi-iltaversio 15.9.2011

I NÄYTÖS

Vuonna 85 (alkuriffi)

Maunon voiceover vuoden 1995 äänellä

”...Se oli vuosi jolloin sattui ja tapahtui. Se oli vuosi jolloin oikeastaan kaikki alkoi. Ja se vuosi oli 85.”

Kohtaus 1a. Lokomon pukuhuone. (31.5.1985)

Työpäivä on ohitse ja Palle, Ruba, Tommi, Iso G, Tapparannin mies ja Mauno vaihtavat vaatteita. Työnjohtaja Tiiasella on ollut asiaa Tommille ja haluaisi tästä uuden pomon heidän työpisteeseensä. Tommi on kieltäytynyt kunniaa ja Palle kysyy miksi hän ei ehdottanut Pallea siihen paikalle. Tommi pahoittelee, mutta Palle jatkaa ottaneensa lopputilin. Palle kertoo aikovansa avata ravintolan ja lähtee pankkiin.

Kohtaus 1b. Lokomo/Pyynikki

Muutkin tekevät lähtöä ja aikovat lähteä kohti Pyynikkiä. Tommi kieltäytyy, koska aikoo hakea autoon bensaa ja Ellulle Pommacia koti-illan kunniaksi.

Tien päällä taas (alkuriffi)

Karoliina saapuu paikalle kavereidensa kanssa ja kysyy tietä Pyynikille.

Kuuma kesä (Tommi, Karoliina, kuoro)

Kohtaus 2a. Pyynikki, Jalkasaari

Karoliina tekee Tommiin vaikutuksen tiedoillaan autoista. Tommi sopertelee kummallisia rakkaudentunnustuksia Karoliinalle.

Joka päivä ja joka ikinen yö (Tommi, Karoliina)

Kohtaus 2b. Pyynikki, Jalkasaari

Tommi ja Karoliina viettävät yön autossa ja Karoliina lähtee aamulla ennen kuin Tommi herää.

Per Vers runoilija (Karoliina)

Herättyään Tommi löytää Karoliinalta jääneen kartan. Tommi tekee päätöksen lähteä Karoliinan perään.

Luonas kai olla saan (Tommi)

Tommi ajaa Suomea ympäri ja päättää lopulta lähteä Tukholmaan.

Kohtaus 3. Lokomon tehdashalli (marraskuu 1985)

Ruba, Iso G, Tapparán mies ja Mauno hitsaavat ja sirkkelöivät *Raswaa koneeseen* (Ruba, Mauno Iso G, Tapparán mies)
Tekevät lähtöä Alabamaan vuoron päätteeksi.

Kohtaus 4a. Ravintola Alabama

Diggaan itseäni (Jyrki Boy)

Asiakkaita saapuu sisään, Lokomon porukka myös. Mauno haluaisi soittaa talon bändin kanssa, mutta ei saa siihen lupaa. Ellu kysyy Jyrki Boylta onko Tommia näkynyt.

Kohtaus 4b. Ravintola Alabama

Tommi saapuu Alabamaan ja aiheuttaa suuren kysymystulvan. Ellu haluaa Tommia, mutta meneekin Jyrki Boyn viereen. Tommi on kuitenkin tuonut Ellulle hajuveistä.
Nyt reppu jupiset riimisi rupiset (Tommi, Ellu, kaikki)

Kohtaus 4c. Ravintola Alabama

Mauno kertoo Tommille, että hänellä on vähän omaa meininkiä. Muut kertovat Maunon ostaneen kitaran.
Mauno soittaa stereo (Ruba, Iso G, Tapparán mies, Palle, kaikki)

Kohtaus 4d. Ravintola Alabama

Palle ja Tommi istuvat kahden kesken alas. Palle kertoo Tommille kohdanneensa naisen, Tommi ei meinaa uskoa.

Pyhä toimitus/Panomies (Palle, Ruba, Iso G, Mauno, kaikki)

Tommi onnittelee vilpittömästi Pallea, koska tällä ei juuri ole ollut naissuhteita.

Kohtaus 4e. Ravintola Alabama

Ruba haluaa toimintaa ja kaikki lähtevät Tampereen yöhön hakemaan purtavaa.
Tää on se yö (kaikki)

Kohtaus 5a. Keskustori, pieni vihreä kioski

Nokialaiset hakkaavat kioskia.

Kaljaa kaikille (nokialaiset)

Ruba aloittaa selvittämään tilannetta hakkaamalla heitä.

Ruba (Ruba, kaikki)

Komisario Peppone kurvaa poliisiautolla paikalle Lutavuoren kanssa. Mauno pakenee isäänsä.

Kohtaus 5b. Keskustori, pieni vihreä kioski

Peppone selvittää tilannetta ja kioskin myyjä todistaa Lokomon porukan auttaneen häntä. Lutavuori ratsaa Ison G:n taskut, joista löytyy kohtuuton määrä alkoholia.

Kaasua (Iso G, Ruba, Tommi, Palle, Tapparannin mies, kaikki)

Pepposen ja Lutavuoren lähdettyä, muut aikovat hakua pullon Tammelasta. Ellu kysyy Tommilta, että menisivätkö he kotiin, samalla hetkellä Tommi luulee nähneensä Karoliinan ja lähtee tämän perään. Ellu on ällistynyt Tommin lähdöstä, taas.

Kohtaus 6. Keskustori, Raatihuone

Tommi yrittää löytää Karoliinan nuorison joukosta.

Njet njet (Tommi)

Kohtaus 7a. Ravintola Alabama

Krapulainen Iso G on nukkunut Alabaman ovea vasten ja rojahtaa sisään. Kello ei kuitenkaan ole vielä tarpeeksi anniskelun aloittamiseksi.

Baarikärpänen (Iso G)

Iso G yrittää siirtää kellonviisareita eteenpäin tahdonvoimalla ja onnistuu siinä. Lisää väkeä tulee Alabamaan, laulu jatkuu.

Kohtaus 7b. Ravintola Alabama

Karoliina kävelee Alabamaan sisään ja Tommi ei ole uskoa silmiään. Tommi yrittää kertoa Karoliinalle etsineensä tätä, mutta Palle tulee paikalle ja suutelee Karoliinaa. Tommi ymmärtää tilanteen.

Mimosan hipiä (Tommi, Karoliina)

Palle ilmoittaa kaikille, että hän ja Karoliina aikovat mennä kahden viikon kuluttua naimisiin. Palle muistuttaa Tommia, että tämä on joskus luvannut olla Palle bestman, mikäli Palle on joskus menossa naimisiin. Tommi ryhtyy juomaan. Kello siirtyy iltaan. Maunolla on asiaa Pallelle.

Kohtaus 7c. Ravintola Alabama

Mauno kysyy Pallelta, että voisiko hän soittaa häissä. Palle suostuu ja Mauno on seota sukkiinsa.

Kohtaus 8a. Ravintola Alabama/katu

Ellu huomaa Tommin tekevän lähtöä ja saa tämän kiinni ravintolan ulkopuolelta. Ellu haluaisi puhua Tommin kanssa tämän alkukevähisestä katoamisesta. Tommi ei halua puhua ja haluaa Ellun lähtevän kotiinsa.

Mene kotiin (Tommi)

Kohtaus 8b. Ravintola Alabama/katu

Jyrki Boy tarjoutuu viemään Ellun kotiin, mutta tämä ei halua. Jyrki Boy huikkaa poistuvalla Ellulle, että tämä ansaitsisi parempaa. Ellu ei ole kuulevinaan ja Jyrki Boy ihmettelee, mitä Ellu luulee näkevän Tommissa.

Pimeyden tango (Jyrki Boy, Tommi, Karoliina, Ellu, kaikki)

VÄLIAIKA

II NÄYTÖS

Kohtaus 9a. Lokomon tehdas halli (kaksi viikkoa myöhemmin)

Tommi on taas liittynyt Lokomon porukkaan ja potee armotonta krapulaa. Mauno soittelee kitaraansa ja muut puhuvat niitä näitä jääkiekosta. Miehillä selviää, että on Ruba on ostanut videot.

John Holmes (Ruba, naissiivoojat, Iso G, Tapparän mies)

Kohtaus 9b. Lokomon tehdashalli

Tommi on palannut oksentamasta ja hermostuu Maunon kitaransoittoon. Suunnittelevat illalla olevia Pallen polttareita.

Kohtaus 10. Lokomon ulkopuolella

Ellu on odottanut Tommia yrittäen kysyä mitä tekee Tommin tavaroille. Tommi huomaa kirjeen tuulilasinyykkijän alla ja tekee lähtöä. Ellu yrittää viimeisen kerran ja uhkaa polttaa kaikki Tommin rakastamat tavarat, Tommi sanoo asian oleva aivan sama ja lähtee. Ellu jää yksin ja yrittää paikkailla epätoivoisesti sanojaan.

Voi kuinka me sinua kaivataan (Ellu)

Kohtaus 11. Pyynikki, Jalkasaari

Tommi lukee kirjettä. Karoliina odottaa Tommia Pyynikillä.

Tahroja paperilla (Karoliina, Tommi)

Karoliina on katsellut Tommin ryyppäämistä ja sanoo, ettei hänen takiaan kannata juoda itseään hengiltä. Yrittävät puhua minne Karoliina lähti alkukesästä Pyynikiltä ja lopulta Tommi kysyy, että miksi Palle. Karoliina vastaa, että miksi ei. Tommi päättelee kyseessä olevan järkiavioliitto.

Karoliina suuttuu ja aikoo lähteä. Tommi kertoo ajattelevansa Karoliinaa koko ajan, eikä tiedä mitä hänen pitäisi tehdä. Sanoo kyllä selviävänsä ja lähtee. Karoliina huutaa Tommin perään odota ja hyppää Tommi autoon.

Kohtaus 12a. Pepposen talon ulkopuolella

Komisario Peppone ei löydä suksiaan ja huutaa vaimonsa Delilahin sisältä auttamaan. Peppone saa pienen hermoromahduksen, kun suksia ei löydy.

Sukset komppi alkaa soida.

Peppone sekoaa lopullisesti.

Kohtaus 12b. Pepposen talon ulkopuolella/Pyynikillä

Sukset (Peppone, polttariporukka, hiihtäjät)

Sukset ovat polttariporukan jaloissa.

Kohtaus 12c. Pyynikki

Polttariporukka möyrii hangessa ja Palle ihmettelee missä Tommi on. Ruba epäilee Tommin sammuneen kotiinsa. Mauno lähetetään etsimään Tommia.

Kohtaus 13. Tommin koti

Tommi ja Karoliina heräävät samasta sängystä ja syyllisyys alkaa painaa.

Linnunradan laidalla (Tommi, Karoliina)

Tommi on pettynyt kun Karoliina lähtee. Karoliina muistuttaa Tommia, että tämän pitäisi juuri nyt olla parhaan kaverinsa polttareissa ja Karoliinalla itsellä on huomenna häät. Tommi loukkaantuu Karoliinalle.

Kohtaus 14. Katu

Mauno näkee Karoliinan poistuvan ja arvaa kaiken. Yllättäen Mauno törmää Ruban. Mauno sanoo, ettei Tommi ole kotona ja Ruba lähettää Maunon Alabamaan afterskiille muiden sekaan. Ruba aikoo etsiä Tommia vielä...Oslost.

Kohtaus 15a. Ravintola Alabama

Juhlat Alabamassa ovat ylimmillään.

Punaista ja makeaa (Iso G, Palle, Tapparman mies)

Palle on herkässä tilassa. Ei usko, että Tommi voisi tehdä hänelle ohareita tulematta polttareihin.

Ovat skoolaamassa naimisiin menolle, mutta Tapparman mies ei sille maljaa nosta. Muut ihmettelevät ja selviää, että Tapparman mies on ollut naimisissa. Hän ei halua puhua asiasta ollenkaan, mutta Iso G houkuttelee hänet kertomaan sillä verukkeella, että kukaan ei muista huomenna kuitenkaan mitään.

Kellot lyö (Tapparman mies)

Laulun aikana Tapparman pelaajia luistelee lavalle.

Kohtaus 15b. Ravintola Alabama

Karoliina ilmestyy Alabamaan ja vie Pallen nukkumaan. Mauno lähtee viemään isänsä suksia takaisin kotiin.

Kohtaus 16. Katu lähellä Alabamaa

Mauno törmää Tommiin ulkopuolella. Mauno kertoo kisojen olevan jo ohitse. Maunon käsittämätön siilimonologi. Tommi ei ymmärrä mistä Mauno puhuu.

Kohtaus 17a. Pepposen talon ulkopuolella

Mauno saapuu kotiin ja näkee Ruban poistuvan heiltä äitinsä saatellessa Rubaa. Ruba yrittää sopia uutta tapaamista Delilahin kanssa. Delilah ja Ruba eivät näe Maunoa. Peppone saapuu kotiinsa kesken laulun ja näkee Ruban lähtevän vaimonsa luota. Samaan aikaan toisaalla Tommi ja Karoliina ajattelevat toisiaan.

Kaksoiselämää (Delilah, Ruba, Tommi, Karoliina)

Kohtaus 17b. Pepposen talon ulkopuolella

Mauno sulattelee näkemäänsä. Isä Peppone kurvaa autolla pihaan ja pidättää poikansa suksivarkaudesta. On kuitenkin liian kovakourainen ja Delilah näkee kaiken. Mauno lähtee. Komisario Peppone ymmärtää menneensä liian pitkälle ja lähtee Maunon perään.

Kohtaus 18. Katu, ja puisto Tampereella

Tommi vaeltaa synkin miettein, kuten Mauno tahollaan.

Yö (Tommi, Mauno)

Kohtaus 19. Monen henkilön/paikan kollaasi

Henkilöt heräilevät aamutoimiinsa.

Tampereen aamu (kaikki)

Kohtaus 20. Tommin koti

Tommi on ottanut Maunon kotiinsa yöksi ja herättelee tätä. Tommi varoittaa Maunoa viinan kiroista. Mauno antaa Tommin ymmärtää, että on tietoinen Tommin ja Karoliinan edellisiltäisestä tapaamisesta. Mauno sanoo Tommille, että kaveriahan ei petetä.

Kohtaus 21. Ravintola Alabama/Pallen koti

Palle ja Karoliina valmistautuvat häihinsä.

Tahdotko mut tosiaan (Karoliina, Palle)

Kohtaus 22. Kirkon edusta

Hääväki tulee kirkosta ulos ja Palle ja Karoliina ottavat onnitteluita vastaan.

Matkalla Alabamaan (Palle, kaikki, kuoro)

Siirtyvät juhlapaikalle Alabamaan.

Kohtaus 23a. Ravintola Alabama/katu

Sekä Tommi ja Mauno ovat hermostuneita, Tommi bestmanin puheensa vuoksi, Mauno esiintymisensä. Mauno ottaa kaiken irti uudesta statuksestaan: hän on nyt artisti. Tommi yrittää saada Ellua takaisin sanoen, ettei ole viime aikoina ollut ihan oma itsensä. Ellu sanoo, ettei Tommi merkitse hänelle mitään, eikä hän itse merkitse Tommille mitään. Ellu menee sisälle ja Jyrki Boy ottaa Ellulta takin pois. Tommi näkee tämän ja toteaa pitojen vaan parantuvan.

Kohtaus 23b. Ravintola Alabama

Väki odottaa Tommin pitävän puheensa. Tommi repii kirjoittamansa puheen ja improvisoi.

Murheellisten laulujen maa (Tommi, kuoro, kaikki)

Palle toteaa puheen olleen mielenkiintoinen ja epäuskoisena odottaa, että mitähän heillä on seuraavaksi luvassa.

Kohtaus 23c. Ravintola Alabama

Mauno sanoo laulun olevan Pallelle ja Karoliinalle.

Kitara, taivas ja tähdet (Mauno, bändi)

Mauno saa tunnelman korkealle ja häävalssi alkaa samalla. Tommi haluaa pyytää Pallelta puhettaan anteeksi ja Palle ilmoittaa, että on bestmanin aika tanssia morsiamen kanssa. Tilanne on Tommille ja Karoliinalle liikaa ja he suutelevat. Palle ei tiedä miten suhtautua, mutta Jyrki Boy tietää ja lyö Tommilta tajun kankaalle. Ruba ja Iso G puolustavat ystäväänsä ja syntyy yleinen tappelu ja Palle katkaisee sähköt Alabamasta. Maunon soitto katkeaa. Palle sytyttää valot ja katsoo vuoroin Tommia ja Karoliinaa. Palle lähtee ulos. Maunokin suuttuu ja haukkuu ensin Tommin, sitten muut häävieraat ja lopuksi Ruban ja uhkaa tätä kurkipotkulla, jos vielä lähestyy Delilahia. Mauno lähtee ja lopuksi kaikki muutkin vieraat. Karoliina ja Tommi jäävät.

Kohtaus 23d. Ravintola Alabama/katu

Maunoa odottaa ravintolan edessä poliisiauto ja Lutavuori. Peppone laittaa Maunon kitaralaukun autoon ja Maunon sinne myös. Peppone käskee Lutavuorta ajaa Mauno rautatieasemalle.

Musta aurinko nousee (alkuriffi)

Kohtaus 23e. Ravintola Alabama

Kolmiodraama Alabamassa on räjähdyspisteessä ja Palle kysyy Tommilta ja Karoliinalta, onko heillä mitään sanottavaa hänelle. Tommi ymmärtää, ettei mitään menetettävää ole ja kohdistaa laulunsa Karoliinalle.

Musta aurinko nousee (Tommi, Karoliina, Palle)

Karoliina yhtyy lauluun ja Pallellakin on asiansa sanottavana laulaen. Karoliina ottaa sormuksen sormestaan ja antaa sen Pallelle ja lähtee pois. Tommi ja Palle tuijottavat toisiaan ja Palle kehottaa Tommia lähtemään Karoliinan perään. Tommi lähtee.

Punaista ja makeaa (Palle ja Iso G)

Pallen ravintola on tappelun jäljiltä siivottomassa kunnossa ja hän sanoo sulkevansa oven lopullisesti. Tapparän mies ehdottaa illaksi jääkiekkopelin katsomista Hakametsässä.

Kohtaus 24. Bussipysäkki

Karoliina istuu murheissaan pysäkillä.

15. yö (Karoliina, Tommi)

Tommi saapuu, he suutelevat ja lähtevät yhdessä pois.

Kohtaus 25. Finaali. Tampere 1995

Mauno & Alabama House Band keikalla Tampereella. Maunon mielestä on aina hienoa palata takaisin Tampereelle ja haluaa palata takaisin hänelle merkittävään vuoteen.

”...Se oli vuosi jolloin sattui ja tapahtui. Se oli vuosi, jolloin kaikki oikeastaan alkoi. Ja se vuosi oli 85.”

Vuonna 85 (Mauno, Tommi, kaikki, kuoro)

LOPPU

Liite 5

Haastattelu lomake

KYSELYLOMAKE *Vuonna 85- manserockmusikaali*

Satu Rätty Pro gradu- tutkielma

Tampereen yliopisto/teatterin ja draaman tutkimus kevät 2012

HUOM! Jätä tähän yhteystietosi (nimesi, puhelin ja/tai email) mikäli haluat osallistua mahdolliseen jatko haastatteluun.

---

1. Kuinka monta kertaa olet nähnyt *Vuonna 85:n* ?(kaikki versiot mukaan lukien)

_____

2. Kuulutko *Vuonna 85* remix GTP-musikaalin Facebook-ryhmään?

- kyllä
- en

3. Kuinka sait tietoa ensimmäisen kerran *Vuonna 85:stä*?

- luin lehdestä
  - internet
  - kaverilta, sukulaiselta, naapurilta ym.
  - joku muu, mikä?
-

4. Mikä oli kimmoke tulla katsomaan *Vuonna 85*? (voit laittaa useamman)

- Tampereen työväen teatteri
  - tarina
  - musiikki
  - ohjaaja
  - lavastaja/puvustaja
  - joku tietty/jotkut tietyt näyttelijät, kuka/ketkä?
-

5. Kuinka usein käyt katsomassa *Vuonna 85:n*?

- 1-2 kertaa vuodessa
- 2-5 kertaa vuodessa
- 5-10 kertaa vuodessa
- 10 kertaa tai useammin vuodessa

6. Kuinka usein käyt katsomassa muita esityksiä kuin *Vuonna 85:sta*?

- 1-2 kertaa vuodessa
- 2-5 kertaa vuodessa
- 5-10 kertaa vuodessa
- yli 10 kertaa
- en koskaan

7. Onko *Vuonna 85* saanut sinut käymään useammin katsomassa muita esityksiä?

- ei
  - kyllä, miten, miksi?
-

8. Onko kimmokkeesi käydä katsomassa *Vuonna 85* muuttunut?

- ei
  - kyllä, miten?
-
-

9. Onko roolituksella väliä?

- ei
  - kyllä, kuinka vaikuttaa?
-

10. Onko sinulla suosikkisi eri versioista?

- original
- remix
- remix sing along
- remix GTP
- ei ole

11. Oletko tai oletko ollut Juicen, Eppu Normaalin ja/tai Popedan fani?

- Juicen
- Eppu Normaalin
- Popedan
- en ole

12. Oletko ostanut tai saanut *Vuonna 85:n* fanituotteita? (t-paita, karaoke-dvd, lautapeli...)

- en
- kyllä, mitä?

Taustatiedot

13. Sukupuoli

- nainen
- mies

14. Syntymävuosi

---

15. Asutko Tampereella tai lähistöllä?

- kyllä
- en

16. Koulutus (valitse yksi)

- olen vielä koulussa (peruskoulu, lukio, ammattikoulu tai –kurssi, opisto)
- kansakoulu
- peruskoulu
- ammattikoulu tai –kurssi
- lukio tai ylioppilas
- opistotason ammatillinen koulutus
- ammattikorkeakoulu
- yliopisto, alemman asteen tutkinto
- yliopisto, ylemmän asteen tutkinto

17. Kerro vapaasti mitä *Vuonna 85* sinulle merkitsee? (Voit tarvittaessa jatkaa paperin toiselle puolelle.)
